

Täysistunto

Tiistai 26.6.2018 klo 13.59—17.57

Täysistunto alkoi klo 13.59. Täysistunto päättyi klo 17.57.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (13.59—16.00) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (16.00—17.57).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Uusi edustaja

Raahesta oleva filosofian maisteri Hanna-Leena Mattila, joka on tullut varamiehenä Oulun vaalipiiristä edustajantoimesta vapautetun Eija Nivalan sijaan, on tänään esittänyt minulle edustajavaltakirjansa ja ryhtynyt hoitamaan edustajantointaan. — Tervetuloa.

Uusi edustaja ohjattiin paikalleen täysistuntosalissa.

3. Lakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 66/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi lakivaliokunnan jäseneksi edustaja Hanna-Leena Mattilan.

4. Sivistysvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 78/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi sivistysvaliokunnan varajäseneksi edustaja Hanna-Leena Mattilan.

5. Ympäristövaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 79/2018 vp

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ympäristövaliokunnan jäseneksi edustaja Hanna-Leena Mattilan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 40/2018 vp

Lakialoite LA 62/2017 vp, 16-17/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 5/2018 vp

Toinen käsittely

Puhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

14.01 Eeva-Johanna Eloranta sd: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus on tulevaisuusinvestointi. Se parantaa tasa-arvoa, oppimistuloksia ja ehkäisee syrjäytymistä. OECD:n mukaan euron sijoitus varhaiskasvatukseen tuottaa jopa 7 euroa enemmän kuin mikään muu koulutusinvestointi. Ainoastaan laadukas varhaiskasvatus ja riittävä määrä osaavaa henkilökuntaa saa tuon hyödyn aikaan. On hyvä, että uuden varhaiskasvatuslain myötä henkilökunnan osaaminen, osaamistaso, etenkin pedagoginen osaaminen, lisääntyy. Pelkkä osaaminen ei kuitenkaan riitä. Aikuisia pitää varhaiskasvatuksessa [Hälinää — Puhemies ko-puttaa] olla myös tarpeeksi, ja näin ei ikävä kyllä aina ole.

Tällä hallituskaudella varhaiskasvatuksen laatua on heikennetty suurentamalla ryhmäkokoa eli huonontamalla aikuisten ja lasten suhdelukua. Myös lasten oikeutta osallistua varhaiskasvatukseen on heikennetty eli subjektiivista oikeutta on rajattu. Osa kunnista on ottanut nämä varhaiskasvatuksen heikennykset käyttöön ja osa ei, ja näin ollen varhaiskasvatuksen laatu vaihtelee kunnittain. Eriarvoisuus lasten välillä on kasvanut. Tässä on tosiaan kyse megaluokan eriarvoisuusongelmasta, ja on hyvin valitettavaa, ettei uusi varhaiskasvatuslaki korjaa näitä puutteita. Sosiaalidemokraattien mielestä varhaiskasvatusoikeuden raja-olisi pitänyt poistaa ja ryhmäkoot palauttaa vähintään aikaisemmalle tasolle. On ikävää, että tämä hallitus tullaan muistamaan lasten eriarvoisuuden lisäämisestä.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen laatu on myös lasten tuen tarpeeseen vastaamista. Suuri puute uudessa laissa onkin, ettei siinä säädetä lasten tukemiseen liittyvistä asioista, esimerkiksi psykologeista. Varhaiskasvatuksessa tulee saada samalla tavoin kolmipor- taista tukea kuin perusopetuksessakin tai vastaavaa. Me kaikki tiedämme, että mitä var- hemmin ja aikaisemmin ongelmiin puututaan, sitä helpommin ne voidaan korjata. Varhais- kasvatuksessa jo pienelle lapselle varhain annettu tuki on kaikkein vaikuttavinta ja helpot- taa lapsen myöhempää koulutietä. Koska nimenomaan laadukkaalla varhaiskasvatuksella on parhaat vaikutukset lapsen hyvinvoinnille ja tulevaisuudelle, olisi tärkeää laatia varhais- kasvatukseen ja pedagogiikkaan valtakunnalliset laatukriteerit. Näin voitaisiin parantaa varhaiskasvatuksen tasalaatuisuutta ja minimitason täyttymistä ihan jokaisessa yksikössä ja lapsiryhmässä koko päivän ajan. On hyvin valitettavaa, etteivät nämä laatukriteeritkään ole mukana tässä uudessa laissa. Laadukkaassa varhaiskasvatuksessa ihan jokaisella lap-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

sella tulee hoitoajan pituudesta ja ajankohdasta riippumatta olla oikeus paitsi hoivaan, lepoon, ravintoon ja turvaan myös kehittymiseen ja oppimiseen elikkä siihen parhaaseen suomalaiseen educare-malliin. Myös aikuisten ja lasten suhdeluvun tulee mahdollistaa laadukas varhaiskasvatus.

Arvoisa puhemies! Meidän sosiaalidemokraattien mielestä lapset ansaitsevat paremman varhaiskasvatuslain. Siitä syystä ehdotimme lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä muutoksia lain pykäliin, jotta lapsen etu toteutuisi paremmin. Me ehdotimme psykologien lisäämistä lakiin, ehdotimme varhaiskasvatuksen rajauksen poistoa eli subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttamista, me ehdotimme myös vuorohoidon laajentamista pienille koululaisille eli eka-, tokaluokkalaisille oppilaille silloin, kun ilta- ja yöaikana huolenpito ei muuten ole mahdollista, kun huoltaja on töissä tai opiskelee. Me ehdotimme myös muutoksia koskien päivähoitoryhmien mitoitusta, mutta nämä ehdotuksemme eivät ikävä kyllä eduskunnan enemmistölle kelvanneet.

Arvoisa puhemies! Nyt lain lopullisessa käsittelyssä meillä on vielä mahdollisuus antaa evästyttä hallitukselle lausumien muodossa, millä tavoin vielä voitaisiin tätä varhaiskasvatuksen tilannetta parantaa. Näin ollen teen vastalauseen 2 mukaiset lausumaehdotukset.

Meidän sosiaalidemokraattien mielestä varhaiskasvatuksen tulee olla pääsääntöisesti kunnan järjestämää eikä varhaiskasvatuksen voitontavoittelu saa vaarantaa varhaiskasvatuksen laatua, yhdenvertaisuutta eikä julkisen palvelun tarjontaa. Varhaiskasvatuksen rakenteet eivät myöskään saisi johtaa ylisuurten voittojen tavoitteluun. Meidän mielestämme valtioneuvoston tulisi myös valmistella eri varhaiskasvatusmuotojen ja niiden tavoitteiden määrittely ja huolehtia varhaiskasvatuksen laatukriteerien laadinnasta. Toivomme myös, että hallitus seuraa ja raportoi lain voimaantulon jälkeen varhaiskasvatuksen opettajien saatavuutta, sosionomien vakanssien perustamista, saatavuutta ja poikkeamia kelpoisuusvaatimuksista sekä lastenhoitajien työllistymistä ja täydennyskoulutusta. Tulemme myös yhtymään vasemmistoliiton lausumaehdotuksiin, eli myöskin sosiaalidemokraattien mielestä yli kolmevuotiaiden ryhmäkokojen suhdeluku tulee palauttaa yhteen aikuiseen seitsemää lasta kohden. Samoin osa-aikaisiin ryhmiin tulee saada sama suhdeluku kuin kokoaikaisissa ryhmissä. Haluamme myös, että varhaiskasvatuslakiin lisätään kolmiportaisen tuen malli ja psykologipalvelut taataan myös varhaiskasvatuksessa. Meidän mielestämme varhaiskasvatuksessa tulee asteittain siirtyä maksuttomaan varhaiskasvatukseen, jotta voimme nostaa osallistumisasteen eurooppalaiselle tasolle myös meillä Suomessa. Meidän sosiaalidemokraattien mielestä lapset ovat ansainneet paremman varhaiskasvatuslain.

14.06 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä edustaja Eloranta antaa kovin negatiivisen kuvan tästä tilanteesta, mutta onneksi totuus on toisenlainen. Nyt varhaiskasvatukseen nimenomaan panostetaan. Tämän vuoden alussa varhaiskasvatusmaksuja alennettiin 70 miljoonalla. Maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin saatiin lähes 7 000 tavallista perhettä, ja monen ihan tavallisen suomalaisen perheen varhaiskasvatusmaksut laskivat yli 1 200 euroa. Nyt samaan aikaan varhaiskasvatuslaki uudistetaan, ja tässä nimenomaan panostetaan siihen, että meillä päiväkodeissa on hyvää, osaavaa henkilökuntaa, ja toisaalta tuodaan lapsen etu kaiken varhaiskasvatuksen suunnittelun ja toteuttamisen keskiöön. Tämä on hieno uudistus, ja tätä on pitkään odotettu, ja tuntuu vähän siltä, että happamia, sanoi kettu pihlajanmarjoista.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Otetaan muutama hetki tätä debattia, vaikka on aika paljon tästä debatoitu aikoinansa, mutta nyt näyttää olevan tarvetta. Pyydän heitä, jotka haluavat esittää debattipuheenvuoron, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

14.08 Sari Sarkomaa kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä nyt oppositiolle, erityisesti sosiaalidemokraateille, täytyy sanoa se, että tämä varhaiskasvatustilanne on se laki, jota on pitkään odotettu. Kun oli opetusministerinä Krista Kiuru, mitä tapahtui? Varhaiskasvatustilanne jäi torsioksi. Nyt tämä hallitus vie tämän lain eteenpäin, ja ensisijaisesti on asetettu lapsen etu.

Mitä muuta on tehty? Varhaiskasvatustilannetta on useilta perheiltä alennettu, ja sadat perheet ovat nyt taloudellisesti paremmassa tilanteessa. Mitä on tehty? Maksuttoman varhaiskasvatustilanteen kokeilu on liikkeellä. Siitä te olette vain puhuneet, ja tämä hallitus tekee.

Ja mitä erityisesti on tehty: Monet perheet ovat ottaneet meihin kansanedustajiin yhteyttä, kun laissa ei ole ollut pykälää, joka olisi kieltänyt kiusaamisen ja todennut sen, että kiusaamista pitää ennaltaehkäistä varhaiskasvatustilanteessa. Sitä ei ole saatu sinne, vaikka ministeri Kiurulta sitä erityisesti useilla kirjallisilla kysymyksillä kysyttiin. [Puhemies: Aika!] Nyt tuo kiusaamisen nollatoleranssi on myös laissa, ja uskon, että Suomen lapset tästä maan hallitusta kiittävät.

14.09 Tytti Tuppurainen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä edustajat Heinonen ja Sarkomaa kuvailevat sinänsä aivan kannatettavia askeleita eteenpäin varhaiskasvatustilanteessa. Kyllä aivan oikein on kasvattaa varhaiskasvatustilanteen laatua, ja me tuemme myöskin sitä, että maksuttomuutta lisätään, mutta nämä pienet askeleet eteenpäin lähtevät aivan valtavasta takamatkasta. Nimittäin tämän hallituksen aikana on otettu jättäloikka taaksepäin nimenomaan siinä lapsen edussa, josta te, edustaja Sarkomaa, tässä äsken kauniisti sanoitte. Ennenkuulumatonta, että lapsi on eriarvoisessa asemassa siihen perustuen, mikä on hänen vanhempansa työmarkkina-asema. Suomalaiset lapset on nyt jaettu kahteen kastiin: työttömien lapsilla ei ole vastaavaa oikeutta varhaiskasvatukseen kuin niillä lapsilla, joiden vanhemmilla on parempi työmarkkina-asema. Tämä on perustavanlaatuinen virhe, joka olisi, puhemies, tässä varhaiskasvatustilanteessa tullut korjata, aivan kuten nämä ryhmäkokoasiat. Ne olisi tullut korjata. Ilman näitä perustavia korjauksia on hyvin vaikea tukea tätä varhaiskasvatustilanteen parantamista, vaikkakin siinä niitä pieniä edistysaskeleita on otettu. [Hälinää]

Puhemies Paula Risikko: Täällä on aika paljon tällaista surinaa. Kuunnellaan näitä puheita, ja kokoukset tämän salin ulkopuolelle, kiitos.

14.10 Heli Järvinen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen keskustellut useiden ylemmän korkeakoulututkimuksen omaavien lastentarhanopettajien kanssa omalla alueellani, ja heistä kukaan ei ymmärrä sitä, miksi tätä muutosta koulutusvaatimukseen pitää viedä eteenpäin. Heistä jokainen, siis jokainen, sanoo, että jos varhaiskasvatustilanteen laatua halutaan parantaa, päiväkoteihin tarvitaan lisää hoitavia käsiä. Silloin päädytään jälleen siihen, että ryhmäkoot pitäisi palauttaa ennalleen ja että subjektiivinen päivähoito-oikeus pitäisi palauttaa, koska näiden kasvattajien mukaan, näiden lastentarhanopettajien mukaan, juuri tämä osittainen subjektiivinen päivähoito-oikeus aiheuttaa hyvin hajanaisia päivärytmejä ja rikkoo päiväkodin arkea. Miksi tässä lainsäädännössä ei voisi lähteä liik-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

keelle näistä kaikkein vaikuttavimmista tekijöistä ja päätyä sen jälkeen muihin yksityiskohtiin?

14.11 Hanna Sarkkinen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus on ennen kaikkea lapsen oikeus. Tässä laissa on paljon hyvää, mutta tässä on myös merkittäviä puutteita. Lasten yhdenvertaisen oikeuden varhaiskasvatukseen on oltava varhaiskasvatuslain ensisijainen ja yksiselitteinen tavoite, ja tämä saavutetaan vain palauttamalla subjektiivinen päivähoito-oikeus. Mutta sitä ei tässä esityksessä tehdä. Lapset ovat edelleen eriarvoisessa asemassa vanhempien työmarkkina-aseman perusteella. Tämä on sellainen teko, josta tämä hallitus tullaan muistamaan.

Arvoisa puhemies! Toinen merkittävä puute lakiesityksessä on se, ettei hallituksen päätöstä kasvattaa ryhmäkokoja ole tässä esityksessä peruttu, vaikka nyt olisi ollut siihenkin mahdollisuus. Tällä esityksellä ei siis päiväkoteihin tule yhtään lisää hoitavia käsiä, ei lämpimiä sytlejä, ja nimenomaan niistä on tällä hetkellä suomalaisissa päiväkodeissa puutetta.

14.12 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä laissa on hyvää se, että lapsen etu on nostettu niin selkeästi keskiöön. Kuitenkin, niin kuin täällä kollegat oppositiosta ovat muistuttaneet, tällä kaudella hallitus on kasvattanut ryhmäkokoja ja henkilöstömitoitusta on tiukennettu. Ne ovat kyllä selkeästi eniten siihen laatuun vaikuttavia asioita. Itse asiassa tässä on pelättävissä, että pätevyysvaatimusten kiristysten kohdalla saatetaan myöskin heikentää henkilökunnan tarjontaa entisestään. Me tiedämme, että monissa kasvukeskuksissa työvoimapula on jo tällä hetkellä vaikea, ja voi olla, että tämä tilanne entisestään heikkenee.

Kristillisdemokraatit ovat lähteneet omassa lausunnossaan tähän lakiin siitä, että olisi huomioitava yli ja alle 3-vuotiaitten asema ja se, että ne tarpeet ovat erilaiset. Ja tässä tilanteessa erityisesti lastenhoitajien tulevaisuudennäkymät oman ammattikuntansa suhteen huolestuttavat: mikä on heidän tilanteensa, kun tämä laki astuu voimaan?

14.13 Jani Toivola vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinonen on aivan oikeassa siinä, että tämä uusi varhaiskasvatuslaki on laki ja uudistus, jota on odotettu todella pitkään ja erityisesti siellä kentällä — sitä tukea laadun kehittämiseen, pedagogiikan kehittämiseen — ja historiallista on se, että lapsen edusta saadaan näin vahvat kirjaukset.

Mutta se, mikä tässä kokonaisuudessa on haasteellista, niin kuin täällä on moni nostanut esiin, on se, että subjektiivista päivähoito-oikeutta on rajattu, ja myöskin heikennykset ryhmäkokoihin ja henkilöstömitoituksiin. Itse koen, että sivistysvaliokunnan jäsenenä minulla ei ole mahdollisuutta ohittaa tätä tosiasiaa, koska se tuodaan esille lähes jokaisessa asiantuntijalausunnossa. Ja haluan huomauttaa, että nämä ovat tahoja, jotka todella päivittäin tarkastelevat lapsen etua, lapsen hyvinvointia ja pedagogiikkaa, ja kaikki nostavat esille, että nämä kolme seikkaa heikentävät tämän lain tavoitteita. Jos niistä päästään eroon, niin silloin se odotettu laki pääsee täyteen voimaansa ja me pääsemme myöskin nauttimaan sen hyödyistä ja eduista.

14.15 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poikkeuksellisesti luen sosiaalidemokraattien vastalauseesta lyhyen kappaleen: ”Varhaiskasvatuksen suurimmat ongelmat ovat henkilöstön liian vähäinen määrä koko toiminta-aikana, liian suuret

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

ryhmäkoot, vaihteleva laatu, subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen sekä henkilöstön jaksaminen. Lisäksi työn arvostus ja palkkaus eivät vastaa tehtävän merkityksellisuutta ja vaativuutta. Näihin seikkoihin lakiesitys ei tuo parannusta.” No, myönnän sen, että tämä palkkausiasia on tässä nyt mukana enemmän sen takia, että se vain on näin, että lastenhoitajien, sosionomien ja lastentarhanopettajien palkkaus kaipaa korjausta, mutta se ei ole eduskunnan asia. Mutta olennaista on se, että kyllä oli, kuulkaa, raskasta olla sivistysvaliokunnassa, kun lähes kaikki [Puhemies koputtaa] asiantuntijat kajosivat näihin kipukohtiin. [Puhemies: Aika!] Ja nyt kokoomus viittaa tähän kritiikkiin [Puhemies: Aika!] kintaalla. Eihän se näin voi olla oikein.

14.16 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lakia todella odotettiin, mutta pettymys on ollut melkoinen, kun nämä vanhat hallituksen tekemät heikennykset jätettiin ennalleen. Täytyy sanoa, että laatu ei korvaa määrää. Vaikka nyt olette lisäämässä henkilökunnan osaamistasoa — sekin vasta useiden vuosien päästä alkaa nousta — se ei auta, kun ryhmät ovat kasvaneet. Päiväkotien työntekijätkin ovat sanoneet, että heidän mahdollisuutensa lasten yksilölliseen huomioimiseen ovat paljon vähentyneet heikennysten seurauksena. Työntekijät ovat kertoneet myös siitä, että levottomuus on kasvanut, melu on kasvanut, tilat ovat ahtaita ja vaaratilanteet ovat lisääntyneet, ja myöskin vanhemmat ovat sitä mieltä, että tilanne on heikentynyt, muun muassa tasavertaisuuden näkökulmasta. Ja kun täällä nostettiin esille, että kiusaamiseen puuttuminen on mukana uudessa laissa — mikä on hyvä asia — niin on aika vaikea puuttua kiusaamiseen, kun ryhmät ovat ylisuuria. Kyllä tässä nyt näyttää siltä, että tämä hallitus jää muistoihin siitä, että lasten eriarvoisuus on kasvanut, eikä siitä, että nyt laki antaa mahdollisuuden puuttua kiusaamiseen.

14.17 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä esityksen taso ei kyllä SDP:tä tyydytä. Kyllä tämän kunnianhimon tason olisi tullut olla korkeampi. SDP haluaa, että subjektiivinen varhaiskasvatusoikeus taataan kaikille lapsille ja lasten pitää olla yhdenvertaisessa asemassa. Tämä hallitus on rajannut oikeutta vanhempien työmarkkina-aseman perusteella. Samoin nämä muut lain tuomat tiukennukset: Tässä on eri variaatioita. Toiset kaupungit ovat ottaneet ne käyttöön täysimääräisinä ja toiset eivät ole ottaneet, jolloin tämä eriarvoisuus edelleen lisääntyy lasten kesken. Päiväkotien ryhmäkokoja olisi tullut pienentää, ja lapsille tulisi taata tarpeen mukaista erityistukea samaan tapaan kuin perusopetuksessa. Erityisesti tässä lakiesityksessä epäonnistuttiin siinä, että eri henkilöstöryhmät asetettiin toisiaan vastaan. Me olemme saaneet koko kevään tästä sähköpostia, että toisia ei arvosteta. [Välihuutoja] Tämä on kaiken kaikkiaan heikosti tämän [Puhemies koputtaa] osalta valmisteltu esitys.

14.18 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee päiväkoteihin, niin kyllä päiväkodit ovat perheitä varten eivätkä perheet päiväkotien aikatauluja varten. Ei minunkaan lapseni ole joka päivä viikossa päiväkodissa, eikä siinä päiväkotien ohjelma rikkoudu tai pirstaloidu, että he eivät joka päivä pääse antamaan laadukasta varhaiskasvatusta minun tyttärelle.

Tämä subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen tarkoittaa sitä, että jokaisella on oikeus 20 tuntiin, ja jos on tarvetta, niin sitten sitä annetaan lisää. Päävastuu kasvatuksesta

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

on perheillä, ja näin sen pitää olla jatkossakin. Ei ole niin, että yhteiskunnalla on päävastuu, vaan perheillä. Ja sitten jos perheet tarvitsevat lisää, niin sitä tarvittaessa annetaan.

On valitettavaa, että ryhmäkokoja ei palautettu. Jos me haluamme laadukasta päivähoitoa, se tarkoittaa sitä, että siellä on riittävästi aikuisia ottamassa lasta syliin. Lapsi haluaa syliin, hän haluaa tulla nähdyksi, [Puhemies koputtaa] hän haluaa tulla kuulluksi. Hän ei halua sitä, [Puhemies: Aika!] että me käytämme rahaa sellaisiin asioihin, mitkä eivät [Puhemies: Aika!] toteuta lapsen oikeutta.

14.19 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että tästä itse laista pääsääntöisesti ensimmäisessä käsittelyssä ja nyt tässä toisessa käsittelyssä salissa on kohtuullinen tyytyväisyys mutta sitten tähän lakiesitykseen kuulumattomista asioista eli subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta ja sitten toisaalta tuosta ryhmäkokoasiasta on mielipiteitä. Ymmärrän kyllä ne mielipiteet aivan hyvin. Haluan kuitenkin muistuttaa, missä taustassa nuo päätökset aikanaan tehtiin: kuntataloushan oli silloin kuralla ja kunnille haluttiin antaa mahdollisuuksia, siis väljennettiin normeja, niin että niillä kunnilla, jotka haluavat, on joitain mahdollisuuksia saada itsellensä parempia tuloja. No, se lopputulema, kun me katsomme Suomen karttaa, on kyllä ongelmallinen — sen voin myöntää — siinä mielessä, että näitä on otettu käyttöön aika paljon Pohjois-Suomessa ja Itä-Suomessa ja sitten niissä kunnissa, joissa menee paremmin, Etelä-Suomessa ja Länsi-Suomessa, ei niinkään. Meidän täytyy kyllä tehdä tästä kokonaisarvio ja kokonaistarkastelu molempien näiden asioiden osalta tulevaisuudessa. Siinä täytyy myös arvioida, onko tällä säästetty mitään säästöjä.

14.20 Suna Kymäläinen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tähän meillä on olemaan aiheeseen ja juuri näihin työttömien lapsiin liittyen, jotka eivät nyt ole subjektiivisen päivähoito-oikeuden täysimääräisessä piirissä: nämä perheet jäävät siinä osassa heikommalle, koska silloin kun työtön vanhempi saa sitten töitä, niin hän ei pysty sitä ottamaan, koska kunnalla ei ole velvollisuutta välittömästi tarjota hoitopaikkaa täysipäiväisesti. Jo tämän vuoksi perheet ovat eriarvoisessa asemassa.

Pykälä kiusaamisesta on erittäin tervetullut ja tärkeä, mutta täytyy muistaa, että se ei kiusaamista poista, jos henkilökuntaa ei ole riittävästi, jos lapsia on enemmän kuin silmä kerkeää katsoa. Ja kyllä tämä kolmiportainen tuki on ennen kaikkea myös kiusaamisen ehkäisyyn tarvittava väline, ja se tästä lakiesityksestä nyt puuttuu.

Minä tiedän nämä asiat, sillä minä olen työskennellyt päiväkodissa ennen kuin tulin tähän saliin työskentelemään. Välillä tosin kyllä tuntuu, että siitä on ollut hyötyä tässä salissa työskentelyssäkin.

14.21 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tässä esityksessä panostetaan varhaiskasvatuksen laatuun. Yliopistokoulutetut, pätevät, arvostetut opettajat ovat koko koulutusjärjestelmän menestyksen avain, ja on hyvä, että nyt myös varhaiskasvatuksessa sitä vahvistetaan.

Suurin ongelma on kuitenkin suuret ryhmäkoot. Vaikka henkilöstön koulutus olisi kuinka korkea tahansa, on vaikea ylläpitää laadukasta varhaiskasvatuksen tasoa, jos ne ryhmät ovat liian suuret, ja tässähän hallitus on valitettavasti tehnyt huonoja päätöksiä tämän kauden aikana.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Vaikka eduskunnassa ei päätetä palkoista, niin on todettava, että lastentarhanopettajien palkkataso on häpeällisen alhainen, 2 300 euroa kuussa yliopistokoulutetulla lastentarhanopettajalla. Toivottavasti Vantaan kaupungin hyvä esimerkki avaisi tietä sille, että näitä palkkoja saataisiin sille tasolle, mitä koulutus [Puhemies koputtaa] edellyttää.

14.23 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa ja todella todeta, että varmasti kaikki olemme siitä yksimielisiä tässä salissa, että varhaiskasvatuksen henkilöstön jaksamiseen ja työtyytyväisyyteen yksi vaikuttava tekijä on tietysti palkkaus. Täällä eduskunnassa emme niitä palkkoja päätä, mutta kotikaupungissani Vantaalla on tehty päätös, jossa päätettiin nostaa varhaiskasvatuksen opettajien, nykyisten lastentarhanopettajien, lastenhoitajien sekä erityislastentarhanopettajien palkkoja ja keskittää näille aloille plus muutamille muille naisvaltaisille korkeakoulutuksen aloille tämän vuoden palkankorotukset. Tästä toivottavasti kuntapäätäjät ottavat esimerkkiä, sillä varmasti palkkauksella on merkitystä sille, kuinka hyvin kasvattajat viihtyvät työssään.

Tämä laki, kuten täällä olemme kuulleet, niiltä osin kuin muutoksia on tehty, tuntuu hyvin laajalti keräävän kiitosta. Ehkä sitten erimielisyydet liittyvät siihen, mitä tässä laissa ei ole, ja sen tunnustan, että varhaiskasvatusta on toki kehitettävä tulevaisuudessakin.

14.24 Mika Niikko ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmetyttää tämä vasemman puolen puolueiden toivotus subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta kaikille lapsille. Edustaja Kymäläisen esimerkki siitä, että joissain kunnissa jotkut vanhemmat eivät saa lapsille kokopäiväistä päivähoitoa heti, kun he menevät töihin, on kuitenkin yksittäinen esimerkki. Emmehan me sen takia halua muuttaa varhaiskasvatustilaa siten, että kaikki lapset laitettaisiin säilöön päiväksi päiväkotiin — kahdeksaksi, jopa kymmeneksi tunniksi, jopa alle 3-vuotiaat lapset — jos vanhemmat ovat kotona. Kyllä ensisijainen lasten kasvatusvastuu on vanhemmilla, ja sitä vanhemmuutta meidän pitää tukea kotiin, jos siellä jaksaminen on puutteellista.

Mutta mitä tulee itse tähän hallituksen esitykseen, niin tämä on totta, että erityisesti henkilöstön määrä pitäisi huomioida paremmin. Kun me tiedämme, että nämä erityislapset on nytten integroitu lähes joka kunnassa normaalilasten, niin sanotusti, normiryhmiin, niin se aiheuttaa hyvin paljon vaikeuksia päiväkodin henkilökunnalle selvitä niistä tilanteista, kun ne erityistukea tarvitsevat lapset eivät sitten osaltaan saa riittävää huomiota, ja sitten siitä kärsivät myös ne lapset, jotka haluaisivat normaalia päivää viettää ilman pelkoa kiusaamisesta tai häirityksi tulemisesta.

14.25 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun vähänkin kuuntelee varhaiskasvatuksessa toimivien työntekijöiden kertomuksia varhaiskasvatuksen arjesta, niin on kyllä pakko sanoa, että tämä lakiesitys ei korjaa riittävästi varhaiskasvatuksen laatua. Liian suuret ryhmäkoot, subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta johtuvat lasten menemisestä ja tulemisesta sekä riittävän tuen puute ovat kaikkein suurimmat ongelmat tämän hetken varhaiskasvatuksessa ja heikentävät kaikkein eniten sitä toiminnan laatua. Myös se, etteivät kaikki lapset saa yhdenvertaista varhaiskasvatusta muun muassa sen takia, että subjektiivisesta varhaiskasvatusoikeudesta on luovuttu, heikentää huomattavasti varhaiskasvatuksen kokonaisvaikuttavuutta.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

14.26 Sami Savio ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että varhaiskasvatuslakia uudistetaan, mutta kieltämättä tähän lakiesitykseen liittyy muutamia ongelmia.

Perussuomalaiset muun muassa esittivät sitä, että nykymuotoista henkilöstörakennetta voitaisiin jatkossakin hyödyntää varsinkin näissä alle 3-vuotiaiden ryhmissä siten, että varhaiskasvatuksen kandidaatin tai sosionomin kanssa samassa ryhmässä voisi työskennellä nykyiseen tapaan kaksi lastenhoitajaa. Varsinkin pienille lapsille tärkeintä ovat hoito ja hoiva tutun ja turvallisen aikuisen ja hoitajan seurassa.

Ryhmäkoot ovat myös iso ongelma. Esitimme, että osa-aikaisessa hoidossa olevien lasten ryhmäkokoja pienennettäisiin samalle tasolle muiden ryhmien kanssa. Nykyäänhän osa-aikaisten ryhmässä voi olla jopa 39 lasta, mikä on todella suuri ongelma.

Meitä huolestuttaa myös päiväkotien arvokasta työtä tekevän henkilöstön asema. Erityisesti lastenhoitajien tilanne tulee heikkenemään henkilöstön kelpoisuusvaatimusten rajun noston myötä. Pysyvä ja sitoutunut henkilökunta on lasten etu.

14.27 Hanna Halmeenpää vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä muun muassa edustajat Niikko ja Huhtasaari ottivat voimakkaasti esille sen, että velvollisuus lasten hoitamisesta ja varhaiskasvatuksesta kuuluu ensi sijassa vanhemmille. Tästä hän ei ole epäselvyyttä varmaan kenelläkään, että näin on, mutta tämä kritiikin kohde, joka kyllä liittyy tähän lakiesitykseen, koska tästä on pykälämuutosesityksiäkin tehty, on se, että subjektiivisen päivähoidon rajausta pitäisi poistaa ja subjektiivisen päivähoito-oikeuden pitäisi olla kaikille tasapuolisesti.

Haluan muistuttaa, että subjektiivinen oikeus päivähoitoon ja varhaiskasvatukseen ei ole velvollisuus. Se on nimenomaan lapsen oikeus päästä päivähoidon ja varhaiskasvatuksen piiriin tasa-arvoisesti muiden lasten kanssa riippumatta siitä, [Timo Heinonen: Se on vanhempien oikeus!] mikä on vanhemman sosioekonominen asema tai vaikkapa työllisyystilanne.

Se, mitä tässä myös on kritisoitu, on ryhmäkokojen ja hoitajamitoituksen nykytila. Se ei millään tavalla nykytilassa tue sitä, että erityisesti pienet lapset saisivat tutulta ja turvallisesti koetulta hoitajalta säännöllistä hoivaa samanarvoisesti, kun ryhmäkoot vaihtelevat paljon ja hoitajia on lapsilukuun nähden liian vähän.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän vielä neljä vastauspuheenvuoroa tässä vaiheessa, ja katsotaan sitten, tarvitaanko välillä debattia, mutta mennään kuitenkin välillä puhujalistaan. Nämä neljä henkilöä ovat edustajat Vahasalo, Viitanen, Meri ja Myllykoski.

14.29 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Paljon on vielä kyllä matkaa siihen, että me ymmärrämme, että varhaiskasvatus ei ole pelkkä työmarkkinatoimenpide, eikä se ole enää sosiaalihuoltoa, vaan tässä lakipaketissa on se idea, että me nostamme lapsen kasvun ja kehityksen keskiöön, niin että lapsen oppimisprosesseja ja kasvua tuetaan. On hyviä asioita täällä oppositio tuonut esille, niitä ongelmakohtia, mihin pitää puuttua, mutta ne ovat sitten pitkälti seuraavan hallitusohjelman asioita, eli pidetään niitä mielessä.

Kaikkia ammattikuntia me tarvitsemme edelleenkin. Kysymys on nyt vain siitä, että kaikki eivät tee kaikkea niin kuin nyt eikä ole semmoista yhteistä pullamössöä vaan jokaisen osaaminen pitää hyödyntää täysimääräisesti ja tehdä moniammatillista työtä, ja siitä syntyy se laatu.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Täytyy todeta, että mitä pienempi lapsi on, [Puhemies koputtaa] niin sitä vaativampi on tehtävä.

14.30 Pia Viitanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella harmi, että tässä yhteydessä ei puututtu näihin ryhmäkokoihin ja subjektiiviseen päivähoito-oikeuteen. Kyllä me tiedämme sen arjen siellä päiväkodeissa: arvokasta työtä tehdään ihanien lasten kanssa, ja kuitenkin siellä on hyvin usein tilanteita, joissa ryhmäkokosäännöksiä eräällä tavalla pystytään vähän kiertämäänkin, ja ryhmät ovat liian isoja. Tästä olen paljon käynyt keskusteluita myös henkilöstön kanssa eri vaiheissa.

Puhemies! Todellakin, myönteistä keskustelussa on tietenkin ollut se, että ainakin minun mielestäni tässä asiassa kokoomuksen johtava ajattelija, edustaja Zyskiewicz, on esimerkiksi ilmoittanut, että hän on opposition kanssa samoilla linjoilla ja että hän on tullut toisiin ajatuksiin tämän subjektiivisen päivähoito-oikeuden yhteydessä, [Välihuuto kokoomuksen ryhmästä] ja hän on todennut, että esimerkiksi työttömien perheissä tämä on merkittävä tasa-arvotekijä, ja on maininnut siitä, että seuraavissa hallitusneuvotteluissa tähän ehkä palataan. Tulkitsen, että edustaja Vahasalokin äsken taisi olla vähän samantyyppisellä linjalla viitatessaan seuraaviin neuvotteluihin. [Raija Vahasalo: Hyviä huomioita!]

14.31 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Huhtasaari toi esille perussuomalaisten ajatuksen siitä, että perheitä ei pitäisi syyllistää siitä, että he haluavat hoitaa lapsia kotona, ja myös sen ajatuksen, että nämä palvelut, niin kuin kaikki yhteiskunnan palvelut, on suunnattu perheille ja lapsille eikä ole niinpäin, että lapsen pitäisi ehkä olla siellä 8 tuntia, jotta siellä ei tulisi joitain häiriöitä. Minusta se on erikoinen ajatus, koska lapsen edun kai pitäisi olla se, että hän on hoidossa sen verran kuin perheellä on tarvetta.

Jotenkin minusta tämä keskustelu on aivan hullunkurista, se, että ajatellaan niin kuin näin, että subjektiivinen päivähoito-oikeus on oikeus mennä tarhaan. Se on minusta mieluummin niinpäin, että on oikeus olla omien vanhempiensa kanssa. Jotenkin tuntuu siltä, että enää ei puhuta siitä, että on oikeus viettää aikaa omien vanhempiensa kanssa, vaan puhutaan siitä, että lapsi pitää saada pois kotoa, että kotona on niin huono olla. Minuun ovat ainakin monet perheet olleet yhteydessä ja sanoneet, että ”olenko minä huono vanhempi, kun minä en viekään 8 tunniksi päivässä lasta hoitoon, minä vietän hänen kanssaan laatuaikaa”.

Puhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Myllykoski. Sitten puhujalistaan.

14.32 Jari Myllykoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Huhtasaari nosti kyllä tärkeän asian esille, mutta täytyy sanoa, että kaikilla meillä vanhemmillla ei ole sellaisia pedagogisia valmiuksia, jotta voimme tukea omia oppimisongelmaisia lapsiamme. Siinä mielessä toivotaan jatkossa subjektiivisen oikeuden osalta sitä, että vanhempien oman työmarkkinastatuksen vuoksi heiltä ei viedä pois tätä mahdollisuutta. Siihen pitää olla suomalaisessa yhteiskunnassa oikeutus, että ihminen voi saada tarvitsemaansa tukea. Minusta edustaja Niikko hyvin sanoi, että on kysymyksessä nimenomaan se, että mahdollistetaan.

Edustaja Vahasalolle: En aivan päässyt nyt... Että ”kaikki eivät tee kaikkea” ja että ”kun se on pullamössöä”, mutta samaan lauseeseen kuitenkin liititte sen, että pitää olla moni-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

osaamista. Se olisi tärkeää, että jokainen [Puhemies koputtaa] osaa moninaisesti hoitaa lapsia, niin ettei vain yksi tee opetusta ja katsele, kun toiset pesevät peppuja.

Puhemies Paula Risikko: Myllykosken puheenvuoro sai kaksi vastauspuheenvuoroa vielä aikaiseksi täällä eli edustajat Huhtasaari ja Vahasalo, ja sitten kyllä puhujalistaan.

14.33 Laura Huhtasaari ps (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Mikä on lapsen oikeus? Lapsen oikeus on saada hyvä lapsuus. Hyvä lapsuus ei tarkoita sitä, että äiti tai isä on kasvatustieteen tohtori tai että pedagoginen koulutus olisi jotenkin taattu siellä kotona. Hyvä lapsuus tarkoittaa sitä, että sinua rakastetaan, että sinut hyväksytään sellaisena kuin sinä olet ja että sinä saat ennen kaikkea huomiota omilta vanhemmiltasi, huoltajiltasi ja läheisiltäsi. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään lapsuuteen. Millä tavalla päiväkotito tuottaa lapselle paremman lapsuuden kuin kotihoito? Ei sitä täällä voida päättää, että päiväkotito on parempi tai lastentarhanopettajat ovat parempia kuin oma vanhempi ja oma koti.

Mitä tulee tähän, kun meillä on nyt jokaisella lapsella oikeus saada se 20 tuntia ja meillä on hyvä neuvolajärjestelmä, niin sillä perusteella me voimme yksilöllisesti jokaiselle lapselle taata vielä lisää pedagogista ohjausta, mikäli neuvolassa tullaan ja ammattilaiset lastentarhassa tulevat siihen johtopäätökseen, että nimenomaan tämä lapsi, tämä yksilö, tarvitsee vielä vähän enemmän pedagogista hoitoa, ja silloin sitä myös myönnetään. [Puhemies koputtaa] Tässä pidetään siitä huolta.

14.35 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Myllykoskelle vastauksena, että tällä hetkellä kaikki tekevät kaikkea, kun ajatus on se, että kun kaikilla ammattiryhmillä on erilainen koulutus, joka tuottaa erilaista vahvaa osaamista, niin silloin me saamme paremman hyödyn siitä, kun jokainen tekee sitä tehtävää, mihin on kouluttautunut, ja sitten yhdessä, tillsammans, samantarvoisesti tiimissä saadaan tehtyä lapsen parhaaksi se työ, mihin on kouluttautunut. Ja tästä tavallaan on kysymys koko tässä hallituksen esityksessä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistaan.

14.36 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Tässä lakiesityksessä korostetaan lapsen edun ensisijaisuutta. Oikein. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja yli kolmevuotiaiden ryhmäkokojen kasvattaminen Sipilän hallituksen toimesta sotii kuitenkin räikeästi tätä periaatetta vastaan. Nyt käsillä olevassa laissa nämä heikennykset olisi tullut kumota. Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen on johtanut siihen, että kuntakohittaiset ratkaisut eroavat toisistaan. Kaikilla lapsilla ei ole enää yhtäläistä oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen.

Kävin vanhoja asiantuntijapapereita lävitse tarkoituksella reilun kahden vuoden takaa, kun käsiteltiin sivistysvaliokunnassa tätä subjektiivisen oikeuden rajaamista. Jukka Mäkelä, lastenpsykiatri, lasten ja vanhempi—lapsi-suhteitten psykoterapeutti, erityisasiantuntija THL:stä, totesi näin kirjallisessa asiantuntijalausunnossaan:

”Lakimuutos tulee vähentämään suomalaislasten sosioemotionaalista hyvinvointia ja käynnistämään syrjäinjoutumisen kierteen uusille lapsille. Perustelen tätä kahden itsenäisen ilmiön kautta, joihin molempiin ehdotettu lakimuutos vaikuttaa haitallisesti. Ensimmäinen on, että yhteisöllisyyden kokemukset tutussa vertaisryhmässä ovat oleellisia lap-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

sen aivojen kehitykselle. Lakimuutos tulisi oleellisesti vähentämään varhaiskasvatusryhmien yhtenäisyyttä. Toinen on, että perheen (erityisesti äitien) kokemus vanhemmuuden tuki on tärkein suojatekijä lasten kaltoinkohtelua vastaan. Molempien ilmiöiden kannalta viime vuosien tieteellinen tutkimus on tuonut uutta tietoa, jonka varassa vanhoja näkökulmia on syytä tuulettaa.”

Sitten hän jatkaa näin:

”Lapsen aivojen kehitykselle tärkeä moniulotteinen sosiaalinen ympäristö muuttuu ehdotuksen myötä oleellisesti heikommaksi. Tärkein aivojen kehitystä muovaava vaihe on aika ennen kouluikää. Aivot kehittyvät toiminnassa: vuorovaikutuksessa arjen ympäristöjen ja niissä olevien ihmisten kanssa. Ihmissuhteet ovat ihmisaivojen ensisijainen tehtäväkenttä ja siten ne myös suuntaavat aivojen kehitystä vahvimmin. Kun ihmissuhteet pysyvät hallittavina, aivot voivat keskittyä taitojen ja tietojen oppimiseen. Lapsi hyötyy merkittävästi varhaisista ryhmäkokemuksista, joissa ryhmä säilyy tuttuna. Tuttuus lisää hallinnan tunnetta; vaihtuvuus kuormittaa sitä ja nostaa lapsen stressitasoa. Stressitason nousu vähentää kykyä sosiaalisuuteen.”

Arvoisa puhemies! Voi kun minä niin tykkään tekstistä mutta joudun lopettamaan tässä kohtaa. Tämä oli myöskin kannanotto nyt vähän tähän keskusteluun päivähoidon, kotien, vanhempien kasvatuksista. Haluan kuitenkin sanoa sen, että minustakin on hieno asia, jos lasten vanhemmat haluavat kasvattaa ja hoitaa lastaan, mutta tässä tulee nyt vahvasti todettua se tieteellisten tutkimusten pohjalta, mikä tällaisen lapsiryhmän merkitys kasvun kannalta on.

Arvoisa puhemies! Tämä varhaiskasvatuksen kehittäminen on meille sosiaalidemokraateille yksi tärkein prioriteetti. Laadukas ja kaikkien lasten ulottuvilla oleva varhaiskasvatus antaa lapsille hyvän ponnahduslaudan ponnistaa elämässään eteenpäin. Toki tämä varhaiskasvatus on sitten myöskin tämän päivän tuki ja turva lasten vanhemmille yhdistää työ ja muu elämä fiksulla tavalla.

Sain lain valiokuntakäsittelyn aikana olla aika raskaissa tilanteissa, kun kuuntelin, kuinka asiantuntija toisensa jälkeen sanoo saman: vuonna 2015 tehtyihin merkittäviin heikennyksiin olisi pitänyt puuttua. No, ei puututtu. Me tarvitsemme varhaiskasvatuksen kokonaisuudistuksen mutta ei niin, että ratkaisematta jäävät suurimmat varhaiskasvatuksen epäkohdat.

Suomalaisen varhaiskasvatuksen mallin vahvuus on ajatus siitä, että kasvatus, opetus ja hoito ovat tasapainossa. Tältä pohjalta on syytä nostaa varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus- ja osaamistasoa ja pedagogisia valmiuksia huomioiden kaikki henkilöstöryhmät. En tiedä, miten sen osaisin näetisti sanoa, mutta kyllä lain valmistelun yhteydessä epäkunnioittavasti kohdeltiin lastenhoitajia ja sosionomeja. Valiokunta kuitenkin omassa työssään minun mielestäni onnistui kohtuullisen hyvin tältä osin paikkaamaan hallituksen onnetonta esitystä tästä näkökulmasta, mutta on se syytä edelleenkin vahvasti todeta, että huonosti oli laki valmisteltu ja tavallaan valuvikoja siihen jäi, minkä takia sosiaalidemokraatit tekivät merkittäviä pykälämuutosesityksiä, jotka ekassa käsittelyssä hävisimme: pykälämuutos subjektiivisen päivähoito-oikeuden palauttamiseksi, pykälämuutos vuorohoidon järjestämiseksi eka- ja tokaluokkalaisille, pykälämuutos psykologipalveluiden saamiseksi varhaiskasvatukseen, pykälämuutos sosionomin kelpoisuudesta toimia varhaiskasvatuksen opettajana lisäkoulutuksella: opettajan pedagogiset opinnot.

Arvoisa puhemies! Kaiken tämän jälkeen joudun toteamaan sen, arvoisa puhemies, että esitän tämän hallituksen esityksen hylkäämistä. [Kokoomuksen ryhmästä: Oho!] Siinä on

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

varhaiskasvatuslaki, kakkoslaki, kolmoslaki, neloslaki ja viides laki eli hallituksen esitys 40. Näin. [Timo Heinonen: Synkkää olisi lapsille, jos menisi läpi!]

14.43 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Tässä keskustelussa on käynyt hyvin esiin, kuinka varhaiskasvatuksessa on kolme mega-asiaa, jotka ovat tärkeitä ja ylitse muiden. Tärkeää on lasten tasa-arvo ja yhdenvertaisuus eli kaikkien lasten yhtenäinen subjektiivinen varhaiskasvusoikeus kaikkialla Suomessa. Tärkeää on varhaiskasvatuksen laatu, ja laatu rakentuu sellaisista asioista kuin ryhmien koko, aikuisten määrä, varhainen ongelmiin puuttuminen ja henkilöstön osaaminen ja koulutus. Laatuun vaikuttavista tekijöistä saamme myös jatkuvasti tutkimustietoa. Ja tärkeää on vielä se, että mahdollisimman moni lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen. Tähän liittyy pitkän aikavälin tavoitteemme maksuttomasta varhaiskasvatuksesta osana kaikille lapsille kuuluvaa koulutuspolkua. Siis kolme asiaa: yhdenvertaisuus, varhaiskasvatuksen laatu ja kaikkien lasten osallistuminen.

Arvoisa puhemies! Suomalainen varhaiskasvatus on ollut maailman tasolla huippua. Olemme olleet jopa radikaali edelläkävijä siinä, miten suhtaudumme lapseen ja lapsen kykyihin. Mallimme, niin sanottu educare-malli, on kerännyt kiinnostusta jo pitkään, ja se on myös todettu aika toimivaksi. Muutama vuosi sitten olimme maailman ykkösiä kansainvälisessä 50 maan vertailussa, ja ehkä se meidän vakuuttavuutemme on nimenomaan liittynyt tähän tutkimuslähtöisyyteen.

No, tätä maailman parasta mallia nykyhallitus on niin sanotusti uudistanut rapauttamalla ensin yhdenvertaisuutta, kun lapset jaettiin kahteen kastiin, niin sanottuihin 20-tuntisiin sen perusteella, ovatko vanhemmat kotona joko työttömyyden tai muun syyn takia, ja muihin lapsiin. Laatu on heikennetty suurentamalla ryhmäkokoja ja vähentämällä aikuisten määrää ryhmissä. Eli kyllä tämä kolmen vuoden uudistustyö on heikentänyt lasten yhdenvertaisuutta ja varhaiskasvatuksen laatua, aivan niin kuin meidän erinomaista työtä tekevä valiokunnan puheenjohtaja Tuomo Puumala tuossa aiemmin keskustelussa tunnusti.

Nyt meillä on sitten tämä laki. Lain ensimmäisen käsittelyn jälkeisten äänestysten jälkeen on selvää, että laki ei korjaa näitä perustavanlaatuisia megaongelmia. Se ei korjaa subjektiivista oikeutta kaikille lapsille, se ei korjaa ryhmäkoasetusta, eikä se myöskään tuo varhaiskasvatukseen kaivattua erityistukea ja lisäosaamista varhaisesta puuttumisesta. Henkilöstön osaamistason ja koulutustason nostaminen olisi edellyttänyt huolellista valmistelua sen sijaan, että hallituksen esitys tuotiin eduskuntaan muodossa, joka on kurjalla tavalla ja tarpeettomasti luonut jännitteitä henkilöstön keskuuteen ja jopa riskeeraa henkilöstön saatavuutta tulevina vuosina ja jättää täysin auki tarvittavan ja merkittävän lisäkoulutuksen rahoituksen ja sisällön.

Arvoisa puhemies! On siis ristiriitaista ja perusteetonta säätää uusia muutoksia ja sinänsä kannatettavia tavoitteita, jos tasa-arvon ja laadun kannalta perustavanlaatuisia heikennyksiä ei ensin korjata. Tämän lain sijaan tarvitsemme pitkäjänteisen varhaiskasvatuksen kokonaisuudistuksen, siis sellaisen tulevaisuusudistuksen, jonka lähtökohtana ovat nämä kolme mega-asiaa, joista kaikki puhuvat: lasten yhdenvertainen asema, varhaiskasvatuksen laatu ja kaikkien lasten osallistuminen.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Gustafsson totesi, varhaiskasvatuksen kehittäminen on SDP:n tärkeimpiä prioriteetteja. Laadukas ja kaikkien lasten ulottuvilla oleva varhaiskasvatus antaa lapsille hyvän pohjan ponnistaa elämässä eteenpäin, ja perheille se on tuki ja turva työn ja muun elämän yhteensovittamisessa. SDP:llä on selkeät ydinkohdat, jotka ovat ohjanneet työtämme myös tämän lain käsittelyssä: Pitkän aikavälin tavoitteena on teh-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

dä varhaiskasvatuksesta maksutonta — se nostaisi eurooppalaisittain alhaista varhaiskasvatuksen osallistumisastetta merkittävästi. Haluamme kaikille lapsille subjektiivisen oikeuden kokoaikaiseen varhaiskasvatukseen — kyse on nimenomaan lapsen oikeudesta ja edusta. Haluamme uudistaa lapsiryhmien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten välisen ryhmäkokosääntelyn — tavoitteena sellaiset ryhmäkoot, jotka mahdollistavat jokaisen lapsen yksilöllisten tarpeiden huomioinnin. Ja haluamme ulottaa varhaiskasvatukseen sellaisen erityistuen, joka meillä jo peruskoulussa on, mutta ei tässä varhaisessa vaiheessa, vaikka kaikki vannovat varhaisen puuttumisen nimiin. Haluamme edelleen kehittää tätä suomalaista mallia, jossa kasvatusta, opetus ja hoito ovat tasapainossa — nimenomaan educare-mallia, joka maailmallakin tunnetaan. Tältä pohjalta on syytä nostaa varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutus- ja osaamistasoa ja pedagogisia valmiuksia, ja todellakin huomioiden kaikki henkilöstöryhmät. Yhdyn edustaja Gustafssonin ehkä lievästi suruunkin siitä, millaisessa muodossa tämä laki näiden henkilöstöryhmien näkökulmasta todella tänne eduskuntaan tuotiin. Ja totta kai haluamme kehittää lähikoulupolkua myös lähipäiväkotien osalta jatkossa.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattiset edustajat sivistysryhmässä esittivät ensin valiokunnassa ja sitten täällä lain ensimmäisessä käsittelyssä todella perustavanlaatuisia muutoksia lakiesitykseen, jotka edustaja Gustafsson kävi läpi. Käsittely teki selväksi, että voimaan tullessaan hallituksen esitys jättää ratkaisematta suurimmat varhaiskasvatuksemme epäkohdat, jotka on tässä nyt useaan kertaan käyty läpi. Lisäksi henkilöstön työnkuva-, koulutus-, osaamis- ja kelpoisuuspykälät olivat ohuesti valmisteltu kokonaisuus. Kuten valiokunnan mietinnössä todettiin, ”valiokunta toteaa, että keskustelua henkilöstörakennepykälästä on osaltaan lisännyt hallituksen esityksen yksityiskohtaisten perustelujen epäonnistunut muotoilu”. Lisäksi esitys ei tuo mitään etenemispolkua kohti maksutonta varhaiskasvatusta.

Arvoisa puhemies! Kävimme pitkän pohdinnan siitä, miten suhtaudumme lakikokonaisuuteen tässä kakkosvaiheen käsittelyssä. Näkemyksemme on, että tämä laki nykytilanteessa jatkaisi ristiriitaista varhaiskasvatussäätelyä, koska siitä puuttuvat kaikki listatut megaluokan asiat. Tämä jatkaa jonkinlaista laput silmillä -työtapaa, jossa mennään eteenpäin eikä korjata ensin sitä, mikä on jäänyt rikkiin.

Arvoisa puhemies! Tarvitsemme todellisen pitkäjänteisen varhaiskasvatusuudistuksen, jonka johtotähtenä on todellinen lapsen etu eli yhdenvertaisuus, laatu ja kaikkien osallistuminen. Sen vuoksi kannatan edustaja Gustafssonin tekemää hylkäysehdotusta ja kannatan samalla edustaja Elorannan aiemmin tekemiä lausumaehdotuksia vastalauseen mukaisina.

14.50 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kun kuunteli entistä sosiaalidemokraattista opetusministeriä Jukka Gustafssonia, niin tuli olo, että SDP on parempi oppositiossa kuin hallituksessa. Ette te vaka-lakia tehneet, kun teillä oli opetusministerin salkku. Nyt esitätte valtavasti hyviä ja sinänsä tärkeitä asioita, kun teillä ei ole opetusministerin salkkua eikä hallitusvastuuta eikä myöskään taloudellista vastuuta. Siitä toki hallitusvastuussakaan ette niin kovin suurta huolta kantaneet. [Jukka Gustafsson: Miten niin?] Ja mitä vielä, lopuksi entinen opetusministeri, sosiaalidemokraattien edustaja Gustafsson esittää koko varhaiskasvatuslain hylkäämistä. Ihmettelen, sillä tämä hallitus jää historiaan siitä, että tämä hallitus saa aikaiseksi tähän maahan varhaiskasvatuslain, lain, joka nostaa lapsen edun kaiken varhaiskasvatuksen suunnittelun ja toteuttamisen keskiöön, lisäksi lain, jossa nostetaan lapsen suojeleminen kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä ensimmäistä ker-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

taa lain tasolle jo varhaiskasvatuksessa päiväkotien arjessa, lain, jossa varhaiskasvatuksen laatua parannetaan henkilöstön osaamis- ja koulutustasoa nostamalla, ja lain, jossa tiedonkulkua päiväkodin ja perheiden välillä parannetaan.

Sinänsä olen samaa mieltä siitä, että ryhmäkokoja olisi aina mukava pienentää. Tämä on itse asiassa aika ikuisuuskysymys ollut. Olen siis itse entinen opettaja, ja niin kauan on puhuttu peruskoulujen ryhmäkokojen rajaamisesta lailla. Ei sitä ole tässä eduskunnassa tehty, ja hallituksessa näinä vuosina, kun itse olen tässä talossa ollut, ovat itse asiassa olleet kyllä kaikki tämän salin puolueet vasemmistoliitosta sosiaalidemokraattien kautta RKP:hen. Ei yksikään hallitus ole sitä tehnyt, että olisi perusopetuksen ryhmäkoko rajattu, mutta kaikki puolueet vuoron perään ovat sitä pitäneet esillä. [Pia Viitanen: Tämä hallitus kasvatti ryhmäkokoja!] — Itse asiassa tämän hallituksen aikana on talous laitettu kuntoon, [Jukka Gustafsson: Ai jaa!] niin kuntatalous kuin valtiontalouttakin merkittäväällä tavalla, ja tällä hetkellä on mukava saada kuulla kunnista niitä uutisia, mitä esimerkiksi Vantaalta tuli, että Vantaa on päättänyt nostaa päiväkodin henkilökunnan, lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien, palkkoja ja panostaa tätä kautta varhaiskasvatukseen lisää saadakseen koulutettua hyvää, osaavaa henkilökuntaa lisää. Toivottavasti tämä viesti ja tämä toimintatapa leviää muihinkin kuntiin. Monet kunnat ovat myös palauttaneet ryhmäkoot aiemmalle tasolle sen jälkeen, kun kuntatalous on sen mahdollistanut. Kun kunnilla ei enää mene niin huonosti, niin on muutos tehty. Näin toimi muun muassa oma kotikuntani, piskuinen Loppi. Meillä muutaman vuoden oli käytössä isompi ryhmäkoko. Saman tien, kun talous mahdollisti sen, me palasimme siihen pienempään ryhmään, ja toivottavasti pystymme tulevaisuudessa entisestään pienentämään näitä opetusryhmiä niin varhaiskasvatuksessa päiväkodissa kuin koulussa aina lukioon asti.

Eli silloin, kun talous on kunnossa, niin valtiontalous kuin kuntatalous, voidaan panostaa näihin asioihin, joista olemme varmasti kaikki yhtä mieltä, että haluamme tarjota mahdollisimman paljon, mahdollisimman laadukasta, mahdollisimman hyvää varhaiskasvatusta kaikille. Sen takia kokoomuskin on asettanut tavoitteeksi, että meillä tulevaisuudessa olisi maksuton varhaiskasvatus, jossa ei enää kenenkään kohdalla jäisi maksuista kiinni se, että päästään varhaiskasvatuksen piiriin. Ja kun täällä salissa vihreät antoivat ymmärtää, että jollain tavalla meidän varhaiskasvatus, subjektiivinen päivähoito-oikeus olisi tällä hetkellä lapsen oikeus, eihän se sellainen tällä hetkellä Suomessa ole, vaan se oikeushan on nimenomaan vanhemmilla, jotka tekevät sen ratkaisun lapsensa puolesta, pääseekö lapsi päiväkotiin varhaiskasvatuksen piiriin vai ei. [Eduskunnasta: Hyvä pointti!] Aika harvassa tilanteessa lapsia on pakotettu varhaiskasvatukseen. Yleensä ne ovat tapahtuneet huostaanottojen kautta, ja silloin ollaan poikkeuksellisen vakavissa tilanteissa. Mutta jos vanhemmat itse päätyvät siihen ratkaisuun, että he eivät halua käyttää varhaiskasvatuksen palveluita, osaavaa henkilökuntaa, erityisosaamista ja muuta siellä, niin silloin ei lapsella ole oikeutta niihin, vaikka se olisi sen lapsen etu. Tämä kannattaa kyllä tässäkin keskustelussa esillä pitää. Sen takia on varmasti perusteltua myös kokoomuksen tavoitetta viedä eteenpäin siinä, että meillä esiopetusta varhennettaisiin vaikkapa kaksivuotiseksi niin, että jo 5-vuotiaat lapset tulisivat oikeutetuiksi esiopetukseen, joka voisi olla kaksivuotinen. Mielestäni keskustan esitys tällaisesta pienten koulusta on sekin varsin tervetullut, ja se toteuttaisi nimenomaan sitä pienen lapsen oikeutta eikä vain sitä, että oikeus on vanhemmilla käyttää näitä palveluita.

Itse olen samaa mieltä, mitä tässä keskustelussa on esille tuotu, että koti on kyllä lapsille hyvä paikka ja vanhemmat, isät ja äidit, isovanhemmat ja muut läheiset siinä ovat tärkeitä

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

kasvattajia. Mutta kyllä itse alleviivaan sitä, että erittäin tärkeässä roolissa tänä päivänä on myös koulutuksen saanut ammattitaitoinen henkilökunta, ja siksi itse halusin alleviivata sitä, että joissain tilanteissa on vain hyvä, että lapsi saa muitakin aikuisia siihen lähelle, ja mielellään sellaisia, jotka ovat koulutettuja siihen. Sen takia tässä varhaiskasvatuslaissa nyt vahvistetaan lapsen etua ja koulutetun henkilöstön määrää niin, että 2030 mennessä kaksi kolmasosaa henkilökunnasta on korkeasti koulutettuja eli joko korkeasti koulutettuja lastentarhanopettajia tai varhaiskasvatuksen sosionomeja. Eli silloin meillä on taattu se, että meillä on myös varhaiskasvatuksessa korkeasti koulutettua, huippuosaavaa ammattikasvattajaa. Tämän nimeen itse asiassa vannomme aika usein, kun puhumme Pisa-tulokistakin, eli tuomme esille sen, että Suomessa on panostettu opettajien koulutukseen, siihen, että Suomessa on korkeasti koulutetut opettajat.

Tämä varhaiskasvatuslaki on hieno. En ymmärrä, miksi tämä kannattaa kokonaan haudata, [Puhemies: Aika!] niin kuin sosiaalidemokraatit esittivät, vaan mielestäni tämä kannattaa viedä maaliin ja... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

14.58 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Vasemmistoliitto näkee laadukkaan varhaiskasvatuksen ennen kaikkea lapsen oikeutena. [Timo Heinonen: Se on perheen oikeus!] Tätä tukee myös nyt käsiteltävä varhaiskasvatuslaki, jossa korostuu pedagoginen näkökulma ja lapsen oikeus oppimiseen. Varhaiskasvatuslaissa on paljon hyvää mutta myös merkittäviä puutteita. Oikeus varhaiskasvatukseen ei voi olla riippuvainen lapsen huoltajan työmarkkinatilanteesta tai lapsen kotikunnasta. Nyt kotikunnasta riippuen lapsella voi olla oikeus joko täyteen varhaiskasvatukseen tai osapäiväiseen varhaiskasvatukseen. Tämä on alueellista eriarvoisuutta.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksella on merkittävä rooli lasten taustoista johtuvien erojen tasoittamisessa, myöhempien oppimisongelmien estämisessä sekä vanhemmuuden ja lapsiperheiden arjen tukemisessa. Hallituksen päätös rajata varhaiskasvatusoikeutta onkin ollut suuri virhe, jota ei tällä lailla valitettavasti korjata.

Arvoisa puhemies! Laadukas ja lähipalveluna saatava varhaiskasvatus on myös yksi tärkeimmistä keinoista edistää työelämän tasa-arvoa ja erityisesti naisten työssäkäyntiä. Varhaiskasvatuksen laatuun on kuitenkin vaikuttanut heikentävästi hallituksen päätös kasvatata lapsiryhmiä. Uudessa varhaiskasvatuslaissa ei valitettavasti peruta hallituksen päätöstä kasvattaa ryhmäkokoja. Ryhmäkokoja olisikin nyt lakimuutoksen yhteydessä pienennettävä. Myös subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajausta on johtanut ryhmäkokojen kasvamiseen, sillä se on kasvattanut osa-aikaisessa hoidossa olevien lasten määrää. Osa-aikaisesti varhaiskasvatuksessa olevien lasten ryhmien suhdeluku on merkittävästi heikompi kuin kokopäiväisissä ryhmissä, mikä on lasten yhdenvertaisuuden kannalta suuri ongelma. Jatkossa henkilöstömitoituksen on oltava sama riippumatta siitä, kuinka paljon lapsi on varhaiskasvatuksessa.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen laadun takaa koulutettu ja moniammatillinen henkilöstö. Lain sisältämä henkilöstön koulutustason nosto on kannatettava tavoite, sillä riittävän pedagogisen koulutuksen saaneella henkilöstöllä on tutkimuksissa osoitettu olevan positiivinen yhteys lapsen kehitykseen. Henkilöstön pedagogisten taitojen lisäksi myös lastenhoitoon liittyvä osaaminen on oleellinen osa päiväkotien arkea. Varhaiskasvatuksen moniammatillinen tiimi varmistettaisiin säätämällä henkilöstörakenteesta niin, että yhdellä kolmesta olisi kasvatustieteiden tutkinto, yhdellä kolmesta sosionomin tutkinto ja yhdellä kolmesta soveltuva sosiaali- ja terveysalan tai kasvatustieteen tutkinto eli lastenhoi-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

tajan pätevyys. Lakiesityksessä ei perustella, miksi ylempi ammattikorkeakoulututkinto rajataan pois päiväkodin johtajan kelpoisuudesta, vaikka tutkinto antaa valmiudet johtajana toimimiseen. Johtajan kelpoisuus pitäisikin olla sekä kasvatustieteiden maisterilla että ylempään ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella sosionomilla. Valitettavasti nämä esityksemme henkilöstörakenteesta hävisivät lain ensimmäisessä käsittelyssä.

Hallituksen esityksen ongelmana on, että siinä ei ole riittävästi arvioitu henkilöstörakenteen muutoksen vaikutuksia lastenhoitajien työllisyyteen. Lastenhoitajien määrän arvioidaan lakiesityksessä vähenevän 9 000 henkilön verran, mutta tarkempi analyysi vähennyksen vaikutuksista puuttuu. Vasemmistoliitto näkee tärkeänä, että lastenhoitajille räätälöidään oma muutosturva esimerkiksi jatkokouluttamisen helpottamiseksi, sillä muuten lakiesitys voi johtaa lastenhoitajien mittaviin irtisanomisiin ja työttömyyteen.

Arvoisa puhemies! Entistä useampi lapsi tarvitsee varhaiskasvatusta perinteisen virkajan ulkopuolella. Lakiesityksessä esitetään vuorohoidon järjestämisestä pykälä, joka on voimassa olevaan lakiin nähden uusi. Pykälä selkeyttää kuntien velvollisuutta vuorohoidon järjestämiseen. Kuitenkin vuorohoidon käytännöissä on esimerkiksi epäsäännöllisen rytmin vuoksi paljon erityispiirteitä, jotka tulisi ottaa paremmin huomioon, jotta lapsen oikeus varhaiskasvatukseen toteutuisi yhdenvertaisesti riippumatta siitä, onko lapsi hoidossa virka-aikaan vai vuorohoidossa. Myös vuorohoidon henkilöstön työhyvinvoinnin turvaamisessa ja osaamisen kehittämisessä on tunnistettava vuorohoidon erityispiirteet. Vuorohoitoa olisi kehitettävä myös pienten koululaisten palveluna, jotta esimerkiksi vuorotyötä tekevät tai toisella paikkakunnalla työskentelevät tai opiskelevat vanhemmat eivät joutuisi jättämään 7—8-vuotiaita pitkiä ajoiksi yksin kotiin.

Arvoisa puhemies! Lakiesitys ei paranna riittävästi erityistä tukea tarvitsevien lasten oikeuksia, vaikka varhaiskasvatus tarjoaa hyvät mahdollisuudet varhaiseen tukeen ja ongelmien ennaltaehkäisyyn. Lakiin on lisättävä kolmiportaisen tuen malli esi- ja perusopetuksen tavoin. Lasten ja perheiden tuen vahvistaminen varhaiskasvatuksessa vaatii myös psykologien vahvempaa roolia muiden koulutusasteiden tavoin.

Vain muutama prosentti tehostetun ja erityisen tuen tarpeesta olevista lapsista on tällä hetkellä yksityisen varhaiskasvatuksen piirissä, mikä kertoo lasten systemaattisesta syrjinnästä erityisen tuen tarpeen perusteella. Myös yksityiset palveluntuottajat on velvoitettava antamaan lapselle tämän tarvitsema erityinen tuki, jotta lapsen yhdenvertaiset oikeudet toteutuvat palveluntuottajasta riippumatta.

Arvoisa puhemies! Ennen yksityiset päiväkodit olivat lähinnä pieniä, esimerkiksi vaihtoehtoisia pedagogiikkaa tarjoavia yhdistyksiä ja säätiöitä. Nyt me voimme puhua päiväkotibisneksestä, kun isot, suuria voittoja tavoittelevat kotimaiset ja ulkomaiset ketjut valtaavat vauhdilla alaa. Esimerkiksi lapsiasiavaltuutettu on esittänyt huolensa taloudellisen voiton tavoittelusta varhaiskasvatuksessa. Yksityisen päiväkodin hoitosopimuksessa saatetaan määrätä esimerkiksi niin, että jos lapsella ilmenee tarvetta erityiseen tukeen tai hoitoon, hoitosopimus voidaan purkaa. Tällaiset ehdot asettavat lapset eriarvoiseen asemaan eivätkä ole lapsen edun mukaisia. Lisäksi kaupallisissa päiväkodeissa henkilöstöllä on keskimääräistä pienemmät palkat. Vasemmistoliiton mukaan varhaiskasvatuslaissa olisi säädettävä voitontavoittelun kiellosta yksityisessä varhaiskasvatuksessa, aivan kuten perusopetuslaissa jo tehdään.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton pitkän aikavälin tavoitteena on siirtyminen maksuttomaan varhaiskasvatukseen. Tähän päästään siirtymällä ensin kaksivuotiseen velvoitettavaan esikouluun 5—6-vuotiaille. Kaksivuotinen esikoulu vahvistaisi entisestään varhais-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

kasvatuksen ja perusopetuksen yhteistyötä sekä helpottaisi lapsen koulutaipaleen aloittamista. Opinpolkua on kehitettävä alkupäästä tekemällä esi- ja alkuopetuksesta joustava kokonaisuus, jossa eri-ikäiset lapset voivat edetä yhdessä yksilöllisempään tahtiin kankean, lapsen syntymävuoteen perustuvan jaottelun sijasta. Myös lähipäiväkodin merkitys on lähikoulun tavoin tunnustettava.

Arvoisa puhemies! Edellä mainituilla perusteilla kannatan edustaja Elorannan tekemiä lausumaesityksiä sekä esitän Vasemmistoliiton vastalauseen mukaiset seitsemän lausumaehdotusta.

15.05 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatus on tutkitusti koulupolun vaikuttavimpia vaiheita. Laadukas varhaiskasvatus tasaa perhetaustasta johtuvia eroja, tukee lasta tämän kognitiivisten ja sosiaalisten taitojen oppimisessa sekä luo edellytyksiä koulupolun aloittamiselle.

Olen erityisen iloinen, että nyt vihdoinkin eduskunta on säätämässä uutta varhaiskasvatuslakia, jolla vihdoinkin saatetaan loppuun hallinnonalan siirto sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudesta opetusministeriön alaisuuteen ja vahvistetaan samalla lapsen oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen ja nostetaan henkilöstön koulutustasoa. Varhaiskasvatuksesta tulee vihdoinkin osa koulutus- ja kasvatustajärjestelmää. Tämä on osoitus siitä, että yhteiskunta tunnustaa vihdoinkin varhaiskasvatuksen merkityksen.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvattajat tekevät päivittäin äärimmäisen tärkeää työtä lasten tulevaisuuden eteen. Uusi varhaiskasvatuslaki vahvistaa moniammatillista työotetta varhaiskasvatuksessa. Henkilöstörakenteen muutos astuu täysin voimaan vasta vuonna 2030. Pitkä siirtymäaika mahdollistaa muutoksen toteuttamisen vähitellen ja luonnollisen kehityksen kautta.

Haluan vielä muistuttaa, että vaikka kelpoisuusvaatimuksia muutetaan, kukaan, joka tällä hetkellä saa kelpoisuuden lastentarhanopettajan tehtäviin, ei tule sitä tämän lainmuutoksen myötä menettämään. Lain tavoitteena on siis vahvistaa moniammatillisuutta ja parantaa jokaisen varhaiskasvatuksessa työskentelevän ammattilaisen mahdollisuuksia toteuttaa omaa osaamistaan lapsen edun parhaaksi.

Arvoisa puhemies! Kevään aikana on käyty useaan otteeseen keskustelua varhaiskasvatuksen henkilöstön palkkauksesta. On totta, että varhaiskasvatuksen henkilöstön palkkaus on jäljessä työn vaativuudesta. Palkkauksesta ei päästä kuitenkaan eduskunta. Kunnissa meillä päättäjillä on mahdollisuus vaikuttaa tähän epäkohtaan. Meillä Vantaalla lastentarhanopettajien palkkaukseen on tartuttu toden teolla. Huolia liian matalasta palkkaustasosta on esitetty poliittisten päättäjien taholta jo useampaan otteeseen, ja nyt olemmekin nostamassa paitsi lastentarhanopettajien myös lastenhoitajien ja erityislastentarhanopettajien palkkoja. Varhaiskasvattajat ovat palkkansa ansainneet.

Arvoisa puhemies! On totta, että tämäkään laki ei kaikkia tarpeita varhaiskasvatuksen uudistamiseksi tyhjiksi tee. Jatkossa meidän tulisikin tarkastella varhaisen tuen malleja ja niiden kirjaamista lainsäädäntöön. Ennaltaehkäiseminen ja varhainen puuttuminen ovat myös taloudellisesti kustannustehokkaita keinoja oppimisvaikeuksien ja syrjäytymisen tunnistamisessa ja ennaltaehkäisyssä. Usein juuri oppimisvaikeudet voidaan havaita jo hyvin varhaisessa vaiheessa, ja ongelmiin on helpompi puuttua niiden alkulähteillä.

Se, miten tuki varhaiskasvatuksessa järjestetään, ei kuitenkaan ole sellainen kysymys, jonka voisi ratkaista tuosta noin vain eduskuntakäsittelyn aikana. On pohdittava tarkkaan lapsen etu ensisijaisena mielessä, kuinka tuki järjestetään niin, että kasvatuskumppanuus

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

perheen kanssa toteutuu ja esimerkiksi neuvoloiden kanssa tehtävä yhteistyö otetaan huomioon. On pohdittava erityislastentarhanopettajan rooli sekä muiden ammattiryhmien, kuten psykologien, tarve ja asema tuen toteuttamisessa varhaiskasvatuksessa. Tämän uudistuksen tarve on myös hallituksen esityksessä tunnistettu ja myös sivistysvaliokunnan mietinnössä todettu lausuman muodossa.

Kuten edustaja Heinonen, minäkin todella ihmettelen sitä, että vaikka käytännössä kaikki tässä laissa tehdyt muutokset lapsen edun ensisijaisuudesta, kiusaamisen ehkäisyn nostamisesta lakiin ja varhaiskasvatuksen henkilöstön koulutustason nostosta ovat lähes kaikkien eduskuntapuolueiden kannattamia tavoitteita, ollaan oppositiosta ja erityisesti tänään sosiaalidemokraateista valmiita kaatamaan koko lakiesitys.

Hallitus antaa sellaisia esityksiä, joiden sisällöstä on pääkohdiltaan yhteisymmärrys kaikissa hallituspuolueissa. Sen vuoksi, vaikka yksi puolue tai vaikka useita yksilöitä monista puolueista olisi ollut esimerkiksi sitä mieltä, että subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajausta tulisi poistaa, ei sitä voida toteuttaa ilman enemmistön yksimielisyyttä. On mielestäni kuitenkin erikoista vastustaa koko lakia, vaikka tässä yhteydessä tehdyt muutokset ovat teidän omienkin sanojen mukaan askelia oikeaan suuntaan.

Mitä tulee ryhmäkokoihin, on myös selvennettävä se, että ryhmäkokoja säännellään asetuksella, ei lailla. Omana toiveenani olisi tulevaisuudessa tilanne, jossa ryhmäkokojen sääntelystä voitaisiin luopua, koska kuntien taloudellinen tilanne olisi hyvä ja päättäjien ymmärrys riittävän henkilöstön määrästä olisi parantunut. Jos lähtökohtana olisi tarpeenmukainen kasvattajien määrä lapsen edun mukaisesti eikä tiukka henkilöstömitoitus, olisi suunta mitä todennäköisimmin sama kuin Ruotsissa, jossa ryhmässä on vähemmän lapsia, vaikka ryhmäkokoja ei säännellä. Ryhmäkokojen kehitystä tulee kuitenkin seurata valtakunnallisesti ja tarvittaessa puuttua ja ensisijaisesti esimerkiksi osa-aikaisten lasten ryhmäkokoihin.

Lopuksi on kuitenkin todettava, että vaikka kehitettävää varhaiskasvatuksessa edelleen jää, on tämä laki ehdottomasti askel oikeaan suuntaan. Lapsen edun ensisijaisuus on periaate, jota meidän on jatkossakin kaikessa lainsäädännössä pyrittävä kaikin keinoin edistämään.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten vastauspuheenvuoro, edustaja Gustafsson. Otetaan ihan kohta listalle takaisin.

15.11 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri lapsen edun ensisijaisuuden takia me olemme kajonneet tähän subjektiiviseen oikeuteen, ryhmäkokoihin ja tähän kolmiportaiseen tukeen. Myöskin henkilöstön koulutus on meille varmasti yhtä tärkeä kuin muillekin, mutta olemme korostaneet myöskin sitä, että paitsi että lastentarhanopettajien määrää tulee lisätä, tulee myös pitää huolta myöskin sosionomien ja lastenhoitajien pedagogisen koulutustason nostamisesta.

Edustaja Multala käytti asiallisen puheenvuoron. En tiedä, miten olisi pitänyt suhtautua edustaja Heinoseen, kun hän ekan minuutin, kaksi päästi höyryt irti niin, että hänen päätehtävänsä oli hyvin henkilökohtaisella tasolla käydä entisen opetusministeri Gustafssonin kimppuun. Pidin sitä hyvin epäasiallisena. Kun on nyt keskusteltu kiusaamisesta, niin ministerinä ulkopuolelta hallitusohjelman valmistelin muun muassa koulujen työrauhapaketin, joka sai valtavan hyvän tuen eduskunnasta, opettajilta, Opettajien Ammattijärjestöltä. Mutta enemmän minua lämmittää, kun minä liikun ympäri Suomea, kun tavalliset ihmiset

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

vieläkin pysäyttävät [Puhemies koputtaa] ja sanovat, että kyllä te, Gustafsson, [Puhemies koputtaa] olitte hyvä opetusministeri, niin että kyllä minä kestan nämä Heinosen [Puhemies: Aika!] herjat täällä kuin mies.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

15.13 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Minä olen käynyt viimeisen puolentoista vuoden aikana kahdeksassa päiväkodissa sen jälkeen, kun oman kaupunkini valtuusto päätti yhden äänen enemmistöllä luopua subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta ja suurentaa ryhmäkokoja. Valitettavasti olimme edustaja Mikkosen kanssa hävinneellä puolella, joka todella hävisi tämän äänestyksen, ja toivon, että edustaja Mikkosen kanssa käymme uuteen taistoon heti kun mahdollista, koska se oli todella huono päätös, ja se on nyt näkynyt myöskin siellä arjessa.

Näiden kahdeksan päiväkotivierailun aikana minä olen jututtanut kymmeniä työntekijöitä ja lähes saman verran myöskin vanhempia siitä, miten he ovat nyt kokeneet nämä heikennykset meillä. Ja lähes kaikissa päiväkodeissa — ei ihan kaikissa sen takia, että joissakin ei ryhmäkokoja pystynyt esimerkiksi niiden tilaratkaisujen takia suurentamaan, joten nämä heikennykset eivät sillä tavalla pystyneet vaikuttamaan niissä — lähes kaikissa näissä päiväkodeissa, joissa kävin, sekä vanhemmat että työntekijät kokivat toiminnan laadun heikentyneen tämän kaupunginvaltuuston päätöksen myötä.

Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatuksen tavoitteenahan tulee aina olla lapsen paras, ja lapsen paras saavutetaan aina laadukkaan toiminnan kautta, ja lapsen etu on se, että varhaiskasvatuksessa on aikuisia riittävästi, niin että lasten yksilöllinen huomioiminen ja yksilöllinen ohjaus mahdollistuu. Vain tällä tavalla voidaan tukea jokaisen lapsen persoonallista kasvua ja kehitystä.

Eri puolilta Suomea on viime aikoinakin kuulunut surullisia kertomuksia siitä, miten nämä suuret ryhmäkoot vaikeuttavat arjessa laadukasta toimintaa. Monin paikoin varhaiskasvatuksen henkilöstö on kertonut, ettei toisi omaa lastaan omalle työpaikalleen varhaiskasvatukseen, sillä siellä on aivan liian levotonta eikä siellä ole aikuisilla riittävästi aikaa huomioida lapsia yksilöllisesti. Myös monelle työntekijälle tämä ammatti-indentiteetin ja todellisuuden välinen ristiriita on niin suuri, että he pohtivat ammatin vaihtamista. Tämöisessä tilanteessa ei palkkakaan auta, jos työ tuntuu siltä, että se on liukuihinätyötä, niin kuin eräs varhaiskasvatuksen työntekijä minulle omasta tuntemuksestaan kertoi. Samaa kertovat myöskin vanhemmat. Vanhemmat haluaisivat, että varhaiskasvatuksessa olisi aikaa huomioida jokainen lapsi omana persoonana, mutta se ei ole mahdollista liian suurissa ryhmissä. Erityisesti tästä kärsivät paljon apua ja tukea tarvitsevat sekä arat ja syrjään vetäytyvät lapset.

Kun keskustelin vanhempien ja ammattilaisten kanssa, niin yksi yhteinen huoli oli molemmilla: eli molemmat kokevat hankaluutena sen, että lapsiryhmät muuttuvat koko ajan osittain sen takia, että subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta on luovuttu ja siellä on eripituisia hoitoaikoja lapsilla ja osa tulee ja osa menee ja joudutaan vaihtamaan ryhmästä toiseen joskus jopa päivittäin. Tämä vaikeuttaa sosiaalisten taitojen oppimista, ja toisaalta tämä lisää myöskin levottomuutta, ja vanhempien mukaan se levottomuus siirtyy jopa sinne kotiin sitten illalla.

Minä olen todella pettynyt, ettei näihin laadun kannalta kaikkein tärkeimpiin asioihin tässä lakiesityksessä ole minkäänlaisia ratkaisuja nyt haettu tai etsitty, eikä tämä lakiesitys

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

kyllä korjaa kaikkein perustavanlaatuisimpia laatupuutteita varhaiskasvatuksessa tällä hetkellä. Siksi nämä lakiesityksen hyvätkin tavoitteet jäävät kyllä toteutumatta. Ne eivät voi toteutua, jos nämä edellä mainitut perusasiat eivät ole kunnossa. — Kiitos.

15.17 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Lapsen etu on tärkeintä. Myös varhaiskasvatustalakea uudistettaessa se on itsestään selvä asia.

Salissa on puhuttu paljon kodin ja perheen merkityksestä lapselle. Perussuomalaiset ovat aina alleviivanneet kodin ensisijaista merkitystä lapselle, aivan kuten Huhtasaari, Meri ja Niikko toivat selvästi esille täällä salissa.

Olemme käsitelleet tätä lakia perusteellisesti sivistysvaliokunnassa ja kuunnelleet suuren määrän asiantuntijoita. Täällä salissa ensimmäisessä käsittelyssä pidettiin suuri määrä puheenvuoroja. Perussuomalaiset esittivät monta pykälämuutosta, jotka ansiokkaasti edustaja Saviokin toi esille äsken, liittyen suuriin ryhmäkokoihin ja kelpoisuusvaatimuksiin.

Olen monesti kysynyt ministeri Grahn-Laasoselta, onko sosionomitaustaisilla lastentarhanopettajilla ja lastenhoitajilla huoli työpaikoistaan ja onko tämä huoli aiheellinen. Aivan suoraa vastausta en ole vielä tähän saanut. Kelpoisuusvaatimusten tiukentaminen vaikeuttaa entisestään myös kuntien mahdollisuutta saada pätevää henkilökuntaa, ja varsinkin alle 3-vuotiaiden kohdalla tarvitaan syliä, tarvitaan hoitavia käsiä. Tähän ei ole tulossa parannusta, päinvastoin, puhumattakaan vanhempien lasten asemasta. Nimittäin ryhmäkoot voivat hetkellisesti nousta todella suuriksi, ja henkilökunnan määrä kuitenkin on pieni niihin suhteutettuna. Kysymys kuuluukin: kuinka henkilökunta tulee jaksamaan tässä tilanteessa?

Palkkojen alhaisuudesta vastuullisessa työssä varhaiskasvatuksessa on puhuttu vuosikaudet, mutta puheen tasolla tämä on pysynyt. Tietenkään eduskunta ei määrää palkkoja, mutta eduskunta voi määrätä suuntaa ja antaa ohjeistusta, niin että myös ammattijärjestöt heräävät tähän asiaan tiukemmin.

Perussuomalaiset tulevat myös esittämään kahta lausumaa, jotka on jaettu sinne pöydille. Kiusaaminen on valitettavasti myös päiväkodeissa jonkunnäköinen ongelma. Olemme käsitelleet lukiolakia ja myös todenneet, että peruskoulussa kiusaamista tapahtuu paljon. Mutta päiväkodeissa tätä tapahtuu myös, ja on hyvä, että tässä varhaiskasvatuslaissa on huomioitu tämä. Mutta perussuomalaiset haluavat vielä vahvistaa lausumalla tätä asiaa. Luenkin nämä kaksi lausumaa, joita perussuomalaiset ehdottavat: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, että varhaiskasvatuksen henkilökunnan perus- ja täydennyskoulutuksessa otetaan nykyistä merkittävästi enemmän huomioon kiusaamisen ehkäiseminen.” Ja toinen lausuma: ”Eduskunta edellyttää, että tarkistettaessa varhaiskasvatuksen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia huomioidaan työllisyyden edistäminen.” Ja toivon tietysti kannatusta näille lausumille sitten, kun äänestetään. — Kiitos.

15.21 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän ja edelliseen puheenvuoroon on ihan nopeasti todettava, että asiantuntijakuulemisissa on vahvasti painotettu sitä, että nimenomaan henkilöstön pedagogisen osaamisen nosto parantaa niitä edellytyksiä huolehtia lapsista, niin pienistä kuin vähän vanhemmistakin, ja antaa laadukasta varhaiskasvatusta ja selvittää niistä tilanteista, jotka välillä ovat haastavia.

Mitä tulee tilapäisiin poikkeamiin, mitä piti jo aikaisemmin korostaa, niin tästä sivistysvaliokunta on lausunut erittäin painokkaasti, että lain tasolla määritellyt tilapäiset poikkeamat henkilöstömitoituksesta voivat olla vain tilapäisiä, eivät siis jatkuvia ja päivittäisiä, ku-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

ten nyt tällä hetkellä välillä on tilanne. Tätä valiokunta myös edellyttää seuraamaan, jotta asiaan voidaan tulevaisuudessa puuttua paremmin kuin tällä hetkellä.

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

15.22 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Näistä uuden varhaiskasvatuslain sisältämistä muutoksista on keskusteltu laajasti jo viime viikolla tämän lain ensimmäisen käsittelyn yhteydessä ja myös tänään näistä on käyty erittäin hyvää keskustelua ja äänestettykin viime torstaina.

En käy näitä yksityiskohtia enää juuri toistamaan, mutta totta kai tässä täytyy vielä nostaa esille tämä ryhmäkokoasia, josta laajaa keskustelua on käyty sekä kokopäiväisessä hoidossa olevien lasten osalta että erityisesti näiden osa-aikaisten ryhmien, joissa voi olla tosiaan jopa 39 lasta, ja näistä henkilöstömitoituksista poikkeaminen toimintapäivän aikana, mistä äskenkin edustaja Multala toki mainitsi, että siihen on mietinnössä kiinnitetty huomiota. Mielestämme lakiin olisi pitänyt tehdä aika paljonkin tiukempi kirjaus siitä, miten paljon ja miten nopeasti näihin poikkeamiin tulisi reagoida. Myös henkilöstön kelpoisuusvaatimukset ovat aivan aiheellisesti herättäneet laajaa keskustelua. Edustaja Elomaa toi tässä hyvin edellä perussuomalaisten näkemyksiä esille.

Meitä huolestuttaa tätä päiväkodeissa erittäin arvokasta työtä valitettavan pienellä palkalla tekevän henkilöstön asema, erityisesti lastenhoitajien asema mutta muunkin henkilökunnan asema, tähän uuteen lakiin sisältyvän siirtymäkauden kuluessa ja erityisesti sen päättymisen jälkeen. Täällä on puhuttu paljon tästä lastenhoitajien työllisyystilanteesta, ja itse jaan myös tämän huolen, että ei eläköitymisen kautta pystytä läheskään kaikkia vähenviä vakansseja sitten paikkaamaan. Eli sitä henkilökuntaa uhkaa kyllä joiltakin osin valitettavasti myös työttömyys. Mielestämme tähän työllisyyden edistämiseen on kiinnitettävä vahvaa huomiota, kun tätä varhaiskasvatuslakia nyt ollaan uudistamassa. Kuten toin esille, pysyvä ja tehtävänsä sitoutunut henkilökunta on myös lasten etu, ja se on tietysti meidän kaikkien lainsäätäjien ensisijainen tavoite.

Kuten edustaja Elomaa tässä toi edellä esille, kiusaaminen on vakava ongelma myös päiväkodeissa. Siihen on puututtava kaikin käytössä olevin keinoin. Muuten suuri riski on se, että kiusaaminen jatkuu mahdollisesti myös peruskoulussa. Sitä emme tietenkään halua.

Ottaisin kantaa vielä lyhyesti tähän edustaja Heinosen esille tuomaan kaksivuotiseen esiopetukseen, jota myös edustaja Sarkkinen puheenvuorossaan käsittääkseni tuki. Tämä on kyllä mielestäni varsin ylimitoitettu vaatimus ja tavoite. Kyllä lapsen tulee voida olla myös kotona, jos vanhemmat sen parhaaksi katsovat. Viisivuotiaan tai jopa vielä nelivuotiaan lapsen, jotka olisi tämän esityksen myötä vietävä varhaiskasvatukseen, kohdalla pidän sitä kyllä aivan liian suurena muutoksena. Kyllä nykyinen järjestelmä on siltä osin hyvä.

Arvoisa puhemies! Kannatan lopuksi näitä edustaja Elomaan tekemiä lausumaehdotuksia.

15.26 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Äsken kerroin perussuomalaisten ajatuksia siitä, mistä muun muassa edustaja Huhtasaari käytti aiemmin puheenvuoron, että lapsella on oikeus olla kotona ja oikeus viettää vanhempiensa kanssa aikaa. En nyt tässä henkilön nimeä mainitse, mutta sain sähköpostin isoisältä, jolla on 12 lasta, ja hän kiitti puheenvuorosta ja toteaa: ”Lapsen paras paikka on ja pitäisi olla kasvaa kotona ja saada valmiuksia

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

koulutielle ja elämään. Ei kollektiivisessa vieraassa ympäristössä välttämättä jaeta niitä kodin arvoja ja ohjeita, joita jokaisen vanhemman tulisi jakaa omille perillisilleen. Perheiden tukijärjestelmät, joita veronmaksajat maksavat, tulisi ohjata apua tarvitseville vanhemmille ja lapsille.” Kiitän palautteen lähettäjää, ja minusta on mukava huomata, että ihmiset seuraavat näitä keskusteluja, mitä mieltä me kukakin olemme. Itse henkilökohtaisesti jaan perussuomalaiset arvot siitä, että annetaan perheiden päättää, mikä heille on parasta, ja annetaan heille ne palvelut, mitä he sitten tarvitsevat. Ei päätetä täällä heidän puolestaan, mitä palveluita he tarvitsevat, koska me emme suinkaan ole täällä yliholhojia vaan yritämme olla täällä kansan syvä ääni.

Olen ehdottomasti samaa mieltä tuosta ryhmäkoosta. Olen Hyvinkäällä tässä jokin aika sitten jutellut yhden lastentarhanopettajan kanssa, ja hän sanoi, että totta kai hän katsoo, että olisi mukava saada joskus niitä palkankorotuksiakin — ja tämä täytyy meillä Hyvinkäällä uudestaan ottaa keskusteluun, ovatko ne kohdallaan, eivätkä ne ole — mutta hän sanoi, että kun ne ryhmäkoot saisi paikoilleen, että hän on niin väsynyt ja on paljon lapsia ja hän haluaisi antaa heille syliä ja aikaa, mutta kun aikaa ei ole. Lisäksi hän korosti sitä, että on hienoa, että jokaisella on riittävä koulutus, mutta hän korosti sitä, että on velvollisuus tehdä tiettyjä suunnitelmia ja raportteja ja niihin täytyy käyttää tietty tuntimäärä viikossa. Minusta se on aika erikoista, että on pakko istua tekemässä jotain vaikka viisi tuntia, jos se raportti on valmis, että siihen kuuluu tällainen tietynlainen raportointi. Näin hän kertoi. — Ja Multalan on ihan turha pyörittää päätänsä, koska näin hän minulle kertoi. Ei ole syytä epäillä ihmistä, joka tekee tätä työkseen joka päivä.

Sitten haluaisin vielä kiinnittää siihen huomiota, että me olemme jotenkin unohtaneet sen ihmisyyden ja sen, mitä on olla sopiva ja osaava. Minusta jokaiseen ammattiin pitäisi löytää sellainen ihminen, joka on motivoitunut, joka haluaa tehdä sitä työtä ja joka rakastaa lapsia, ja jokainen vanhempi haluaa tällaisen turvallisen, hyvän ihmisen lähelle lapsensa hoitoon. Me olemme lähteneet korostamaan sitä, että jokaisella pitää olla tohtorinhattu päässä ennen kuin hän voi lasta hoitaa, ja minä olen siitä henkilökohtaisesti todella huolestunut, koska se rakkaus ja välittäminen ja huolenpito on kaikkein tärkeintä.

Oli erittäin hyvä, että perussuomalaisten edustajat Savio ja Elomaa ottivat äsken tuon kiusaamisen esille.

Minun on pakko ottaa semmoinen asia esille, joka minua järkytti eilen, kun katsoin Ylen ajankohtaisohjelmaa, ja se ei nyt liity tähän päivähoitoasiaan suoraan, mutta lastenhoitoon. Siellä oli yhdistyksen kautta tukihenkilö, joka oli sitten käyttänyt näitä tukihenkilöinä olleita lapsia seksuaalisesti hyväkseen. Minua järkytti se, miten tutkitaan tällaiset taipumukset. Mietin, että vaikka olisi minkälaisia koulutuksia, niin meidän täytyy entistä enemmän kiinnittää huomiota, ketkä ovat sopivia ihmisiä — kaikki eivät sovellut lastenhoitoon, kaikki eivät sovellu eläintenhoitoon, kaikki eivät sovellu lääkäriksi, kaikki eivät opettajiksi — kuka soveltuisi mihinkin ammattiin. Meillä on nykyisin vain nämä numerot mielessä, ja se minua huolestuttaa. Minusta se ohjelma eilen oli todella ahdistava. Tämän halusin ottaa tässä vielä puheeksi.

Odotan edustaja Mäkipään puhetta, koska juttelin hänen kanssaan. Hän katseli tuossa erään kunnan kyselyitä, mitä vanhemmat halusivat lastenhoidolta, ja siellä kyllä oli — oliko nyt Jyväskylän kunnan tutkimus — että haluttiin hyvää ja turvallista paikkaa, jossa oli aikaa lapselle, eikä niinkään semmoisia, että kuinka paljon hän päivän aikana on parempi kuin vieruskaverinsa osaamaan ja muistamaan. Mäkipää varmaan kertoo näistä, hän oli

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

erittäin hyvin sieltä löytänyt. Odotan ilolla. Olemme ehdottomasti samaa mieltä, että rakas syli ja koti on oikein hyvä paikka lapselle.

15.30 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pakko nyt todeta, että on hienoa, kun minun päänpudistamisestani pystytään tulkitsemaan, mitä mieltä minä olen. Olen täsmälleen samaa mieltä siitä, että sitä, kuinka kauan esimerkiksi varhaiskasvatussuunnitelman tekemiseen tai kirjaamiseen käytetään aikaa, ei ole tietenkään tarkoituksenmukaista säännellä lain tasolla tai edes työnohjauksellisesti. Tärkeintä on se, että ymmärretään, että esimerkiksi sen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen alkaa siitä, kun lapsi tulee sinne päiväkotiin. Siinä tarvitaan kaikkien varhaiskasvatuksen ammattilaisten osaamista, lastenhoitajien, sosionomitaustaisten ja yliopistokoulutettujen kandidaattitaustaisten osaamista, jotta kaikilta osin se pedagoginen osaaminen tulee hyödynnettyä.

Kuitenkin täytyy sanoa myös se tässä, että ei kai tässä ole kysymys mistään kodin tai varhaiskasvatuksen paremmuudesta, vaan varhaiskasvatuslailla säädellään nimenomaan sitä päiväkodeissa tapahtuvaa kasvatusympäristöä ja sitä, minkälaista se on.

Puhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Meri, ja sitten mennään puhujalistalle.

15.31 Leena Meri ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun oli pakko kertoa henkilökohtaisia ja perussuomalaisia ajatuksia siitä, miltä tämä salikeskustelu joidenkin osalta kuulostaa. Kuulostaa siltä, että kaikki lapset täytyisi viedä jonnekin paikkaan, missä kaikki ovat todella todella koulutettuja, ja se on niin kuin tärkeintä.

Mikäli, edustaja Multala, tämä on tarkoitus, ettei vietetä tiettyä aikaa jossakin raportoimassa, niin silloin täytyisi eduskunnan mietintövaliokunnan antaa selkeitä ohjeita, koska jos käytännössä se on valunut siihen, että täytyy viikossa käyttää tietty aika suunnittelemiseen, jos ei ole enää mitään suunniteltavaa, niin silloinhan tämä on mennyt ihan pääläelle ja silloin esimerkiksi sivistysvaliokunta voisi mietinnössään todeta, että annetaan ohjeita sinne kentälle, koska silloin tuntuu olevan epäselvää, mikä on lainsäätäjän tahto, jos korostetaan suunnitelmia ja raportteja.

Puhemies Paula Risikko: Mennään puhelistalle.

15.32 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! On erinomainen asia, että tämä varhaiskasvatusasia saatiin nyt opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alle, mikä on positiivinen asia, koska kasvattaminenhan on todellakin opetustoimintaa ihan vauvasta vauvaan saakka.

Hieman olen ihmetellyt tämän keskustelun sävyä siinä mielessä, että tuntuu siltä, että lapset pitäisi saada yhteiskunnan vastuulle mahdollisimman äkkiä. Kyllä se vanha ikiaikainen totuus on, että isä ja äiti ovat lapsen tärkeimmät kasvattajat ja se on se varhaiskasvatus. Pienen lapsen turvallisin elämä on varmasti kotona isän ja äidin luona. Olkoot pedagogit mitä mieltä tahansa, niin tätä ikuista totuutta te ette, byrokraatit, pysty koskaan kumoamaan. Isä ja äiti ovat lapsen parhaita hoitajia aina. On tapauksia totta kai, ja sääntöihinhan kuuluu aina poikkeus. Se on sillä keinoin, että jos jossakin perheessä on ongelmia, niin totta kai ne sen lapsen kotikaupungissa tai kotikunnassa huomioidaan ja hänelle sitten räätälöidään.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

lödään sen mukainen hoito-ohjelma, että se on lapsen parhaaksi. Totta kai. Sitähän jo lakikin velvoittaa, ja tässä maassa kuitenkin lakeja vielä noudatetaan.

Mitä tulee kuntien taloudelliseen asemaan, niissäkin on eroja, sen me tiedämme, mutta olen kuitenkin ihmetellyt sitä, että kun näiden kuntien taloudellista asemaa yritetään parantaa kaikin käytettävissä olevin keinoin erilaisia hankkeita viemällä eteenpäin, niin ainakin oppositio on kunnostautunut vastustamaan kaikkea. Jos kaikelle sanoo ei, niin todennäköisesti päässä on umpikuja, josta ei enää ulos pääse. Sitä minä olen syvästi ihmetellyt ja sitä, että kun isä ja äiti lasta kasvattavat... Uskallan sanoa ihan kokemuksesta, itsekin pienenä lapsena joskus ollut ja kotona ollut, isä ja äiti hoitaneet ja kasvattaneet, että en minä sitä huonona pitänyt. Ja olen seurannut pienen tyttärentyttäreni kehitystä siinä ympäristössä, missä hän kasvaa, ja olen ihan satavarma, että isä ja äiti ovat sen pienen parhaita kasvattajia, ihan varmasti. Jos joku muuta väittää, olen valmis keskustelemaan tästä vaikka YK:n päämajassa milloin vain. Olen valmis siihen väittelyyn milloin vain.

Tällainen keskustelu, että yhteiskunta on tästä hommasta vastuussa... Silloin kun ihmiselle viranomainen on lähin omainen, silloin ovat asiat todella huonosti. Käykää tutustumassa tuossa Rautatieasemalla vaikka perjantai-iltana. Siellä on näitä kasvatettavia, joilta puuttuu isä ja äiti. Ei varmasti viranomainen kasvata heitä yhtään. Se vie sitten yöksi jonkin säilöön ja vähän aikaisemmat putkaan selviämään. Sekö se on tämän suomalaisen yhteiskunnan tavoite?

Meillä asiat ovat tässä maassa kuitenkin aika hyvin, voin sanoa, että keskimäärin ihan erittäin hyvin muihin maailman maihin verrattuna. Se on totta, että maailmassa on hätää kärsiviä lapsia valtava määrä, mutta sille me emme tässä talossa ikävä kyllä mahda kuin hyvin vähän jotakin auttaa niitä lapsia, jotka siellä maassa ovat. Jos kuvitellaan, että me saamme lakeja säättämällä yhteiskunnan vastuuseen lastenhoidosta ja kasvatuksesta, niin se on kyllä väärä tie. Se tukee hyvin sitä lapsen elämää ja varhaista elämää, mutta se minua sattuu sydämeen, että isän ja äidin osuutta tässä on ikään kuin vähätelty, että sitä ei tunnuta enää tunnustettavankaan ollenkaan. Tästä olen hyvin pahoillani.

15.35 Emma Kari vihr: Arvoisa puhemies! Ehkä se iso ongelma, josta minä toivoisin, että tässä salissa pystyttäisiin myös keskustelemaan, on se, että Suomessa osallistutaan varhaiskasvatukseen Euroopan heikoimmin, ja me tiedämme tutkimustuloksista, että laadukas varhaiskasvatus parantaa lasten oppimismahdollisuuksia ja vähentää lapsen syrjäytymisriskiä. Tämä ei ole asia, mikä on mielipidekysymys. Tätä on tutkittu todella, todella paljon. Me olemme siinä tilanteessa, jossa suomalaisten lasten oppimistulokset heikentyvät ja lasten oppimiserot kasvavat, eli kyllä meidän pitää silloin vastuullisina päättäjinä miettiä, mitkä ovat ne keinot, joilla me pystymme tasoittamaan niitä esteitä, joita eri lasten eteen tulee. Erityisesti tästä syystä oli kyllä ilo kuulla, että myös kokoomus on tullut vihreitten esityksen taakse siinä, että esikoulu pitäisi kaksivuotistaa.

Arvoisa puhemies! On kyllä aika surullista ja vetää hiljaiseksi, kun kuuntelee sitä keskustelua, mitä täällä käydään. Se vastakkainasettelu, jota täällä luodaan rakastavan kodin ja rakastavien vanhempien ja sitten ammattilaisten antaman pedagogisen ja tavoitteellisen varhaiskasvatuksen välillä, on aivan turha. Ne ovat kaksi täysin eri asiaa, aivan samalla tavalla kuin kouluissa annettava opetus ja kodin antama rakkaus ovat kaksi täysin eri asiaa. Emme me ajattele, että nämä ovat toisensa poissulkevia, vaan ne molemmat ovat asioita, jotka ovat lapsen edun mukaisia ja rakentavat lapsen hyvinvointia. Ja nehan ovat asioita, joita meidän pitäisi täällä tukea.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Minä olen samaa mieltä siitä, että tämä laki on paljon odotettu ja äärimmäisen tärkeä. Siinä on paljon kannatettavia asioita, kuten varhaiskasvatuksen laadun korostaminen, kuten lapsen edun korostaminen, ja ehkä sen takia juuri pettymys oli niin suuri, kun niitä asioita ei korjattu, joista oikeastaan kaikki asiantuntijat tuntuivat olevan samaa mieltä. Tasa-arvoinen päivähoito-oikeus, pienempien ryhmäkokojen palauttaminen ovat nimenomaan lapsen etu. Tässä kokoomuksen ryhmästä aikaisemmin vihjattiin, että tämä on jotenkin vihreitten keksimä asia. Ei tämä ole vihreitten keksimä asia, vaan asiantuntijat ovat olleet tästä lähes yksimielisiä, ja meidän pitäisi näitä asioita tehdä nimenomaan asiantuntijoiden näkemysten pohjalta. Nämä olivat myös niitä asioita, kuten täällä valiokunnan jäsenet ovat todenneet, jotka tuotiin toistuvasti valiokuntien kuulemisissa esille.

Perustukset on laitettava kuntoon, ennen kuin taloa lähdetään rakentamaan, ja sen takia, arvoisa puhemies, teen seuraavan lausumaesityksen:

”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvoston asetuksella palautetaan varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus ja ryhmäkoot vuoden 2014 tasolle.”

15.38 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Heti alkuun kannatan edustaja Karin tekemää lausumaesitystä.

Vihreät ovat kantaneet huolta lastenhoitajien jatkokoulutusmahdollisuuksista ja kolmiportaisen tuen resursseista. Tämä lakiesitys on edelleen sinänsä kannatettava, mutta me vaiheistaisimme asiat hieman toisin ja myös palauttaisimme oikeuden kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen kaikille lapsille ja ryhmäkoot sekä henkilöstömitoituksen hallituskautta edeltävälle tasolle.

On huolestuttavaa, että kaikkein tehokkaimmat keinot taata laadukas varhaiskasvatus jokaiselle lapselle eli kokopäiväinen varhaiskasvatusoikeuden rajauksen poistaminen, ryhmäkokojen pienentäminen ja henkilöstömitoituksen vahvistaminen eivät ole olleet hallituksen työlistalla. Laadukkaalla ja kohtuullisesti mitoitettulla varhaiskasvatuksella on kuitenkin tärkeä merkitys lasten yhdenvertaisten mahdollisuuksien sekä muun muassa syrjinnän ehkäisyn näkökulmasta. Laatu, jota tähän lakiesitykseen on monin eri tavoin kirjattu, ei valitettavasti täysimääräisesti voi toteutua ennen kuin perusasiat ja tuo kohtuullinen mitoitus, riittävä henkilöstö lapsiryhmien kokoon nähden ja lasten tasapuolinen kohtelu täysimääräisesti toteutuvat.

Arvoisa puhemies! Olen täysin samaa mieltä kuin edeltävä puhuja siitä, että se, huolehtiiko ja rakastaako vanhempi lastaan, ei mitenkään ole ristiriidassa sen kanssa, että lapsi saa varhaiskasvatusta myös päiväkodissa silloin, kun perhe katsoo sen olevan tarpeen. Olen itse puolisoni kanssa kaikki lapseni hoitanut kotona niin pitkään kuin se on talouden ja työnhoidon kannalta ollut mahdollista, ja sen jälkeen, toistaiseksi yhtä lukuun ottamatta, kaikki lapseni ovat saaneet myös varhaiskasvatusta päivähoidossa, ja tämä yhdistelmä on mielestäni ollut erinomainen. Tässä laissa ei esitetä vaatimusta siitä, että jokaisen vanhemman olisi vietävä lapsi päivähoitoon mahdollisimman varhain. Olen ihmetellyt niitä puheenvuoroja, joissa näin on epäilty tapahtuvan.

Arvoisa puhemies! Päiväkotihenkilöstön huoli työpaikoistaan on ymmärrettävää, varsinkin tässä tilanteessa, jossa hallitus on pistänyt käytäntöön merkittävät leikkaukset heidän työpaikoillaan. Erityisesti lastenhoitajien huoli mahdollisuudesta jatkokouluttautua on keskeinen kysymys. Siirtymäajan päättyessä meillä on potentiaalisesti tuhansia hoitajia, joilla on uhka tulla irtisanotuksi työstään. Esityksen osalta hoitajien ammattitaidon tulevaisuus ja mahdollisuudet jatkokoulutukseen tulisi kirjata konkreettisemmin, jotta myös las-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

tenhoitajat voisivat varmistua omasta tulevaisuudestaan varhaiskasvatuksen ammattilaisina.

Lapsen edun huomioon ottaminen tässä lakiesityksessä nostetaan omaksi pykäläkseen, jolloin sen on ajateltu korostavan lapsen etua varhaiskasvatuksen järjestämisessä ja päätöksenteossa. Tämä on erittäin tärkeää. Pykäliin muun muassa kirjataan, että lasta tulee suojella kiusaamiselta, väkivallalta ja muulta häirinnältä. Lakia tarkennetaan siltä osin, että jatkossa lapsi saisi yhtäläisesti osallistua myös ruokailuun muiden lasten kanssa riippumatta siitä, millaista varhaiskasvatusaikaa lapsi käyttää, onko hän kokopäiväinen vai osa-aikainen. Kunnassa on myös oltava jatkossa tarvetta vastaavasti erityislastentarhanopettajan palveluita.

Arvoisa puhemies! Merkittävä epäkohta lakiesityksessä puolestaan on tukeen liittyvien säädösten puute. Vihreät pitävät tärkeänä, että varhaiskasvatuslakiin sisällytetään lapsen erityisen tuen järjestämistä koskevat säännökset. Lähtökohdanhan tulisi olla lapsen oikeus oikea-aikaiseen, riittävään ja tarkoituksenmukaiseen tukeen niin julkisissa kuin yksityisissä varhaiskasvatuspalveluissa. Tulisi pikaisesti säätää perusopetuslaissa jo olevan kolmiportaisen mallin kaltainen tai sitä vastaava erityisen tuen malli sovellettuna varhaiskasvatussympäristöön.

Uusi varhaiskasvatuslaki painottaa ansiokkaasti lapsen etua ja jokaisen lapsen oikeutta yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen. On kuitenkin tärkeä huomioida, että tälläkin hetkellä meillä on lapsia, joiden kohdalla tuo yhdenvertaisuus ei toteudu, ja erityisesti tämä koskee eri vähemmistöihin kuuluvia lapsia. On kuitenkin aiheellisesti kiitettävä hallitusta siitä, että muotoilua kielivähemmistöistä on tarkennettu siten, että äidinkielenään jotain saamen kieltä puhuvien lasten varhaiskasvatuksen toteuttaminen lapsen omalla äidinkielellä on nyt selvemmin laissa todettu.

Lapsen näkökulmasta on tärkeää, että tämä lakiesitys vie asioita monin tavoin parempaan suuntaan. Tehtävää kuitenkin jää paljon, ellei korjauksia tehdä niihin kohtiin, joita korjattaviksi on esitetty.

15.44 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tulla rakastetuksi ja rakastaa on jokaisessa perheessä etuoikeus, ja sen pitää olla eittämättä selvä asia. Tässä hallituksen esityksessä ei puututa rakastamiseen tai rakkauden määrään perheissä vaan tällä pyritään mahdollistamaan sitä, että jokaisella lapsiperheellä on oikeus saada lapselleen varhaiskasvatus ja lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen. Se on hyvä ja lähtökohtaisesti oikea periaate.

Mutta haluan tämän sanoa erityisesti perussuomalaisille, [Laura Huhtasaari: Täällä ollaan!] että ei kannata mustamaalata sitä asiaa, mikä ei ole mustamaalautettavissa. Me voimme täältä oppositiosta asiaperustein arvostella sitä, mitä puutteita tässä on. Mutta pitää nähdä se, että tunteisiin vetoava populismi ei ole kyllä eduskunnan arvovallalle sopivaa käyttäytymistä. [Laura Huhtasaari: Älä sitten tee sitä!]

Haluan kiittää hallitusta tässä lakiesityksessä olevasta kiusaamiseen puuttumisesta, vaikka kritisoinkin sitä, että ryhmäkoot ovat edelleen isot ja on aika hankalaa puuttua kiusaamiseen, jos ei ole resursseja. Mutta se, että se tulee nyt lakiin mukaan, antaa jokaiselle perhepäivähoidosta vastaavalle kunnalliselle perhepäivähoidon johtajalle kuitenkin semmoisen pienen lykkäävän ja kuntapäätäjille sellaisen selkänöjan, että he voivat kunnallis-päätäjinä vaatia oman perhepäivähuoltonsa osalta sitä, että meidän päiväkodeissa kiusaa-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

miseen puututaan. Tämä on hyvä avaus, ja siitä kyllä on annettava täysi kiitos, että se tulee nyt tekstiin mukaan.

Mutta se, että me jätämme resurssit tälle tasolle, mihinkä ne on leikattu, on kyllä enemmän kuin synty. Se vie lapsilta sen oikeuden näihin kaikkiin hyviin tarkoituksiin, mitä on. Pitää ymmärtää, että köyhyys periytyy samalla tavoin kuin työstatus, sosiaalinen asema eikä saisi olla mahdollisuutta siihen, että lapsi jää vaille varhaiskasvatusta.

Minä olen painottanut täällä omissa puheenvuoroissani sitä, kuinka tärkeätä on, jos eivät vanhempien omat pedagogiset valmiudet osaa arvioida asiaa, vaikka he kuinka rakastaisivat lastaan, nähdä oppimisongelmia. Minä en oikeastaan tiedä mitään muuta parempaa keinoa kuin sen, että meitä, joilla on oppimisvaikeuksia, autettaisiin jo ennen peruskouluun siirtymistä, jotta meille annettaisiin sellaista tukea, joka mahdollistaisi meille paremmat mahdollisuudet edetä opiskelu-uralla. Meitä kädellisiä oppijoita on tässä maassa runsas joukko, ja me olemme käyneet keskustelua siitä, kuinka se poikien syrjäytymisen määrä on suurempi kuin kellään muulla. Kysymys on siitä, että villit ja pikkuisen opetuksen miedosti suhtautuvat oppilaat olisivat tarvinneet jo jotakin apua aikaisemmassa vaiheessa.

Mutta, arvoisa rouva puhemies, edustaja Hoskonen — no, nyt en käytäkään ruutia, kun hän ei ole enää salissa.

Se, miten meillä raportoidaan, että menee näiltä ihmisiltä aikaa siihen työajasta, on meidän säädöstemme tekemä pakko. Meidän pitää jokaisesta toimenpiteestä, joka liittyy lapseen, raportoida. Se on lapsen oikeuden takia tehty vaatimus, jotta voimme todeta, että jokainen, joka toimii lapsen kanssa, on velvollinen ilmoittamaan, mitä toimenpiteitä hänen lapselleen tehdään. Erityisen tarkkaan säädeltyä tämä on justiin huostaan otettujen lasten osalta: missä on huostaan otettuja lapsia, on erittäin tarkkaan rajattu, että sitä raportointia pitää olla. Se on oikeusturvan kannalta niiden huostaan otettujen lapsien ja heidän vanhempiensa osalta lakiin säädettyä, ja siitä me emme pääse karkuun.

15.49 Laura Huhtasaari ps: Arvoisa puhemies! Täällä salissa sanotaan, että ”eihän sinne päiväkotiin tietenkään tarvitse viedä lasta”, mutta sitten samaan aikaan sanotaan, että ”eihän nyt kuitenkin kaikilla vanhemmilla ole pedagogista pätevyyttä tai muuten kykyä tähän ja sitten on vielä niitä lapsia, jotka tarvitsevat erityistä tukea, eikä vanhemmat sitä aina tunnista”. No, se on tietenkin ihan totta, että vaikka olisit fysiikasta väitellyt tohtoriksi, niin et välttämättä tunnista oman lapsesi erityistarpeita, ja sen takia meillä on loistava neuvolajärjestelmä, jossa nämä pitää saada kiinni, niin että me voimme jokaista pientä lasta tukea oikealla tavalla. Jokainen lapsi on yksilö, sen takia heitä pitää käsitellä yksilöinä. Ja samaan aikaan kun sanotaan, että ”kyllä me arvostamme myös kotihoitoa”, niin sitten vedotaan siihen, että ”mutta asiantuntijoiden mielestä päiväkotiin kuitenkin pitäisi viedä, kun siellä on ammattilaiset ohjaamassa lapsia ja tulokset ovat niin paljon parempia”. Eli kun tällä tavalla luodaan painetta niille kotiäideille, jotka ovat tehneet tämän valinnan, niin samaan aikaan keskustellaan siitä, että kuitenkin asiantuntijoiden mielestä pitäisi viedä lapset päivähoitoon, tällä tavalla voitaisiin paremmin taata heille tulevaisuus, ja tähän ei alkuunkaan pidä paikkaansa. Se ei pidä ollenkaan paikkaansa, koska jokainen lapsi ja perhe on yksilö, ja tälläkin hetkellä jokaisella vanhemmalla on oikeus viedä lapsi päivähoitoon, 20 tuntia viikossa. Se on täysin riittävä aika tarjota pedagogista varhaiskasvatusta ja selvittää lapsen yksilölliset tarpeet ja tukea häntä yksilöllisesti ja tehdä myös ehdotuksia siitä, että tämä lapsi nimenomaisesti tarvitsisi vielä enemmän tukea, ja silloin sitä järjest-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

tään. Minä uskon klassiseen liberaaliuteen, jossa kodit päättävät, vanhemmat päättävät, ja sitten yhteiskunta tarjoaa niitä palveluita yksilöllisesti jokaisen lapsen omista lähtökohdista käsin.

Eli päivähoito ei ole lapsen oikeus, se on lapsen oikeus ainoastaan silloin, jos vanhempi päättää viedä lapsen päivähoitoon. Sen jälkeen alkaa lapsen oikeus: lapsella on oikeus saada päivähoidossa hyvää pedagogista varhaiskasvatusta. Sen jälkeen, kun vanhemmat ovat päättäneet viedä lapsen päivähoitoon, siellä pitää olla riittävästi aikuisia. Siellä pitää voida estää kiusaamistapaukset. Siellä pitää voida tukea jokaista lasta yksilöllisesti. Ryhmäkoot ovat tässä avainasemassa, mutta niitä ei haluttu pienentää. Ei minunkaan lapseni voi saada yhtä paljon syliä, jos siellä on enemmän lapsia. Jokaisella aikuisella per yksi lapsi on tietty määrä aikaa hoitaa sitä yhtä lasta. Tämän tietää jokainen, joka on ollut päiväkodissa töissä. Minäkin olen ollut päiväkodissa töissä, opiskeluaikana, ja minua ihan harmitti: siellä pihalla oli hyvin paljon pieniä lapsia ja kolme halusi yhtä aikaa syliin, ja yritin heitä tietysti pitää parhaalla mahdollisella tavalla. Ei ihme, että päiväkodin henkilökunta valittaa siitä, että he haluaisivat toimia vielä paremmin lapsen edun mukaan. Mutta kun se tarkoittaa niitä resursseja.

Mutta mihin me nyt näitä resursseja käytämme? Me käytämme näitä resursseja eli rahaa siihen, että me vaadimme, että jokaisessa päiväkotiryhmässä pitää olla lastentarhanopettaja, sosionomi ja lastenhoitaja. Tämä maksaa todella paljon, koska meidän pitää kouluttaa lisää lastentarhanopettajia — maksaa todella paljon. Lisäksi meillä, varsinkin päiväkodeilla, on tällä hetkellä huutava pula pätevistä päiväkodin opettajista. Millä tavalla me motivoimme päiväkodin opettajia sillä tavalla, että me lisäämme sinne sekä lastentarhanopettajan että sosionomin, kun me voisimme käyttää tämän saman rahan ryhmäkokojen pienentämiseen ja tukea sitä yhdessä, että päiväkodin opettajien palkkoja nostettaisiin, ja tällä tavalla osoitettaisiin heille työn arvostusta?

Siis miten me haluamme tämän rahan nyt käyttää? Haluammeko me pienentää ryhmäkokoja eli antaa sen lapsille suoraan, koska ongelmahan meillä ei oikeasti ole epäpätevä henkilökunta? Ongelma meillä on se, että siellä ei ole riittävästi aikaa lapsille. Ongelma meillä on se, että meillä ei ole riittävästi päteviä lastentarhanopettajia saatavilla. Ongelma on pula. Joten perussuomalaiset ehdottavat, että me käytämme nämä resurssit ja priorisoimme paremmin niin, että ryhmäkokoja pienennetään, ja mieluummin niin, että päivähoidon henkilökunnan palkkoja nostetaan heidän ansaitsemalleen tasolle. Ja me haluamme myös pitää sen, että missään nimessä emme saa luoda sellaista painetta, että jokaisen tulee viedä lapsi päiväkotiin, koska kotona lapsi korea on.

15.55 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Käytän vielä toisen puheenvuoron kommentoidakseni lyhyesti kolmea seikkaa tässä esityksessä.

Ensinnäkin täällä on hallituspuolueiden toimesta ja jonkun verran myös oppositiosta painotettu tämän lain arvokkuutta ja esimerkiksi sitä, kuinka lapsen edun ensisijaisuus nyt kirjataan. Toisaalta on listattu epäkohtia, jotka ovat likimain kaikki aika perustavanlaatuisia, ikään kuin yhteiskunnan yhdenvertaisuusmielessä kuten myöskin tutkimusperusteisesti.

Minusta on tärkeää huomata, että tämä laki nyt kyllä määrittelee ikään kuin prioriteetit suomalaiselle varhaiskasvatukselle, ikään kuin sen, mihin me panostamme tämän lain tul-tua voimaan. Me emme nyt siis panosta subjektiiviseen kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen, me emme panosta ryhmäkokokysymyksiin, me emme panosta erityistuen tarpeen

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

seen. Me panostamme muihin seikkoihin, ja se on sitten kysymys prioriteeteista, missä järjestyksessä asioita haluaa edistää tai olla edistämättä. Minusta on tärkeää, että sekä oppositiossa että hallituksessa ymmärretään, että tämä on ehkä tämän äänestyksen suurin merkitys.

Pykälä-äänestyksessä me jo näimme, että muutoksia itse esitykseen ei ole tulossa. Näin ollen tässä maassa jatkuu tämä tavallaan ristiriitainen varhaiskasvatuspolitiikka, jossa tehdään heikennyksiä, sitten tehdään kokeiluja ja uudistuksiksi kutsutaan myös sellaisia toimia, jotka eivät ensin korjaa heikennyksiä.

Toiseksi on hyvä todeta, että samalla kun meillä on tosiaan ristiriitaisuutta täällä valtakunnan tason sääntelyssä ollut merkittävässäkin määrin viime vuosina, niin onneksi kunnat ovat johdonmukaisempia. Täällä on kehuttu Vantaata, joka käsittääkseni on myöskin korjaamassa vanhaa virhettään subjektiivisen rajaamisessa, mikä on hyvä. Sitten on ollut kaupunkeja, kuten Helsinki, joissa alun perinkään mitään näitä heikennyksiä ei ole tehty, ei subjektiivisen rajaukseen eikä ryhmäkokoihin, ja nyt Vantaan hyvän esimerkin voimalla ruvetaan keskustelemaan myös palkkauksesta.

Mutta yhteiskunnan kannalta tämä on kestämaton poliittinen tilanne, että meillä kunnat ovat johdonmukaisempia kuin valtio sääntelyssä, ja se lähettää erikoisen viestin meidän varhaiskasvatuksemme kehittämisestä maana, joka — toistan — voitti Starting well -indeksin 50 maan vertailun vain muutama vuosi sitten. Tähän toivoisin, että kaikki oppositiosta hallitukseen paneutuisivat ja syventyisivät, kun me jatkossa näitä päätöksiä teemme ja edelleen varhaiskasvatusta viemme eteenpäin.

Sitten kolmantena, kuten edustaja Multala aivan oikein totesi, kaikki tutkimus kertoo siitä, että koulutus todella lisää laatua, mutta semmoista syvempää ymmärrystä siitä, minkälainen koulutus, miten kohdennettuna ja niin edelleen, tietysti on vähemmän. Näin ollen kun me jatkossa lähdemme katsomaan jopa 20—30-luvulle, niin kuin tässä laissa on ajateltu, niin toivon, että ajattelu ei olisi niin hierarkkista kuin tässä lakiesityksessä olisi ja toisaalta perusteluiltaan kovin ohutta. On aika erikoista tässä työn murroksen ajassa, että me oikeastaan edes käsittelemme sentyyppistä esitystä, mikä tässä laissa oli niin ohuesti perusteltuna tänne tuotu.

Ja lopuksi, arvoisa puhemies, kannatan edustaja Sarkkisen tekemiä lausumaesityksiä, jotka jo valiokunnassa yhdessä hyvässä yhteistyössä vasemmistoliiton kanssa muotoiltiin.

15.58 Ulla Parviainen kesk: Arvoisa puhemies! Muutama huomio tämänpäiväisestä keskustelusta.

Ensinnäkin totean, että laki on hyvä parannus nykyiseen, ja niin kuin valiokunta kirjoitti, kehittämistäkin on edessä. Eli perusopetuksen kaltaiseen kolmiportaiseen tukeen siirtyminen ja sen lainsäädännön laatiminen ovat yksi vaihe, eli on hyvä määritellä psykologin, kuraattorin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan roolit pienen lapsen kasvatuksessa ja opetuksessa.

Kritiikkiä on kohdistettu henkilöstörakenteeseen, mutta mielestäni tämä esitys antaa kaikille päiväkodin ammattiryhmille oikeuden omaan ammattinimikkeeseen ja koulutukseen, minkä pitääkin näkyä sitten siellä päiväkodin arjessa. Tämä selkiyttää nykyistä tilannetta. Nimittäin tuolla valiokunnassa saimme kuulla, että nykyisellään on kuntia, joissa ei ole yhtään yliopistokoulutettua lastentarhanopettajaa. Eli on hyvä, että tämä henkilöstörakenne hiljalleen pitkän siirtymäajan kuluessa saadaan sitten korjattua, niin että voin ajatella, että 5—10 vuoden kuluessa on jo jotain parannusta saatu aikaiseksi.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Monta kertaa puheissa on viitattu varhaiskasvatuksen laatuun ja siihen, milloin varhaiskasvatus on vaikuttavaa. Mielestäni laadukasta varhaiskasvatusta on silloin, kun lapsen mielenkiinto huomioidaan ja oppimisympäristöt rakennetaan niin, että lapsen ikä ja kehitystaso osataan ottaa huomioon. Siihen liittyy myöskin välittävä huolenpito — syliä on täällä kaivattu monta kertaa. Ja varhaiskasvatukseen kuuluu olennaisena osana, että oppiminen tapahtuu leikin kautta.

Edustaja Heinonen kaipaili perusopetukseen ryhmäkokoja, ja tällainen varttuneempi opettaja muistaa sen, että ryhmäkoothan olivat aikaisemmin määriteltäviä, asetuksella määriteltiin. Muistaakseni 90-luvun loppupuolella tuli uusi laki ja luovuttiin näistä ryhmäkorajoista. Suurin ryhmäkokoko oli 32 oppilasta, ja sitten erikseen oli määriteltynä ykkös- ja kakkosluokille pienempi oppilasmäärä. Mutta mitä tapahtui sen jälkeen, kun nämä ryhmärajat poistettiin? Ryhmäkoot pienenevät. Ainakin meillä omassa kunnassani ne pienenevät huomattavasti. Enää ei pyrittykään siihen maksimiryhmäkokoon, vaan oltiin tarkoituksenmukaisia.

Edustaja Multalan ajatukseen ja toiveeseen näistä ryhmäkoista on helppo yhtyä. Kun kuntien talous on kunnossa ja kuntien päättäjillä on riittävästi tietoa, ymmärrystä ja rohkeutta tehdä niitä päätöksiä lasten parhaaksi, mielestäni ryhmäkoiden tulisi olla tarkoituksenmukaisia niin, että varhaiskasvatuksen tavoitteet saadaan toteutettua.

16.01 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! On oikeastaan aika ilahduttavaa huomata se, että varhaiskasvatus puhuttaa paljon aina eduskunnassa, niin aiemmin tällä kaudella, kun lakeja on tehty, kuin nytkin. Se kertoo siitä, että varhaiskasvatus on merkittävä ja me olemme tosi kiinnostuneita siitä ja me haluamme, että tässä maassa taataan laadukas, hyvä varhaiskasvatus. Tälläkin lailla nyt yritetään puuttua siihen, että laatua parannetaan, mutta täytyy kyllä yhtyä siihen samaan huoleen, mikä täällä on monessa puheenvuorossa tullut esille, että kun resurssit ovat riittämättömät, niin ensisijaisen korjauskohteen pitäisi olla siinä, että taataan riittävät resurssit, jotta on riittävän pienet ryhmäkoot ja jotta jokaisella lapsella on oikeus kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen. Ja kun nämä tämä hallitus alkukaudesta vei pois, niin vaikka kyllä tässäkin laissa sinänsä on ihan hyviä tavoitteita koulutuksen laadun parantamisesta, moniammatillisuuden varmistamisesta ja muusta, niin kuitenkin se pohja on nyt heikko näitten aikaisempien heikennysten vuoksi, ja siinä mielessä tällä lailla ei kyllä saavuteta sitä laatua, mitä varhaiskasvatuksessa tarvittaisiin.

Kuten edustaja Mäkisalo-Ropponen tuossa aiemmin kertoi, esimerkiksi meillä Joensuussa nyt hävisimme sen äänestyksen, jolla oltaisiin haluttu varmistaa se, että ryhmäkojoja ei suurenneta ja jokaisella lapsella olisi oikeus subjektiiviseen päivähoitoon. Nämä me hävisimme. Monissa kunnissa on onnistuttu säilyttämään nämä, ja se on erittäin hyvä asia, mutta ongelma tulee siitä, että nyt meidän lapset tässä maassa ovat epätasa-arvoisessa asemassa: asuinpaikka ja vanhempien tausta vaikuttavat siihen, saavatko he päivähoitoa, varhaiskasvatusta, kuinka paljon he saavat sitä ja saako jokainen lapsi siellä riittävästi aikaa, onko siellä riittävästi henkilökuntaa.

Edustaja Ulla Parviainen totesi, että se ryhmäkoon rajaaminen voi aiheuttaa myös tilanteita, joissa siitä tulee tavallaan se maksimi, kun se voisi olla jotain vähempikin. Mutta kun me katsomme tällä hetkellä meidän kuntakenttää, niin kyllähän me tiedämme, että se ei kyllä sitä rajaa, vaan päinvastoin: jos meillä olisi siellä määritetty se ryhmäkokoko laissa, me takaisimme sen, että ne ryhmäkoot olisivat pienempiä kuin ne tällä hetkellä keskimäärin ovat. Eli se ihannetilanne, että kuntien resurssit olisivat niin riittävät ja päättäjien ymmär-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

rys kunnissa olisi niin suurta, että ne menisivät alle sen, mikä on maksimiksi määritelty, valitettavasti ei ole tätä päivää, ja sen takia se raja tarvitsisi asetuksessa määrittää.

16.04 Riitta Mäkinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Varhaiskasvatuslaista käytävä keskustelu tuntuu kilpistyvän nyt lasten subjektiiviseen oikeuteen varhaiskasvatukseen, yhdenvertaiseen kohteluun, henkilöstömitoituksen riittämättömyyteen ja ylisuuriin ryhmäkoikiin sekä ylipäättään varhaiskasvatuksen laatuun sekä henkilöstön tasa-arvoiseen kohteluun, työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Vaikuttaa siltä, että näin perinteistä linjajakoa käyttäen oikeiston ja vasemmiston näkemyserot lasten oikeuksista, yhdenvertaisesta kohtelusta ja ennen kaikkea lasten edusta ovat jo lähtökohtaisesti ja perustavanlaatuisesti hyvin erillaisia.

Keskustelussa subjektiivisesta oikeudesta väitetään toistuvasti, että tämä estäisi lasten oikeuden omiin vanhempiinsa. Taustalta suorastaan paistaa näkemys, etteivät vanhemmat lähtökohtaisesti haluaisi viettää aikaa lastensa kanssa. Pyrin systemaattisesti välttämään provosoitumista, mutta tällaisten asenteiden ja väitteiden esilletuominen on mielestäni suorastaan pöyristyttävää. Tästä on aistittavissa samankaltaista asennoitumista kuin puhuttaessa työttömistä, joiden nähdään perimmiltään olevan työttömänä omaa laiskuuttaan.

Lasten subjektiivinen oikeus nimenomaan varhaiskasvatukseen ei ole vielä tähän mennessä tarkoittanut sitä, että lasta olisi ikinä tultu väkisin riistämään kotoa päivähoitoon. Oikeutta varhaiskasvatukseen ei tule sekoittaa esiopetusvelvollisuuteen. Väittely siitä, kuuluuko ensisijainen vastuu lasten kasvatuksesta yhteiskunnalle vai vanhemmille, on täysin epärelevanttia, sillä kukaan ei missään vaiheessa ole edes vihjannut, että vanhempien vastuu tulisi kyseenalaistaa.

Loppuviimein ylisuuret ryhmäkoot ovat suurin yksittäinen ongelma, sillä se heijastuu moniin muihin lukuisissa puheenvuoroissa esille tuotuihin epäkohtiin. Itse asiassa se on tässä salissa useimmiten toistettu ongelma yli puoluerajojen. Siihen ovat puuttuneet niin opposition kuin hallituksenkin edustajat. Mitä tulee lasten oikeuteen yksilölliseen hoitoon ja huolenpitoon tai kiusaamisen estämiseen, niin olen henkilökohtaisesti todella pahoillani siitä, ettei lakiesityksessä ole juuri tähän epäkohtaan puututtu.

Lopuksi rohkenen sanoa, etten näin uutena edustajana lainkaan ole vakuuttunut siitä, että tämä ikuinen molemminpuolinen syytely siitä, mitä kukin hallitus tai ministeriö on aikaisempina, menneinä, vuosina tehnyt, saanut aikaan tai jättänyt tekemättä, olisi asia, joka tässä tilanteessa vie yhteisten asioiden hoitamista missään määrin eteenpäin. Kohdistaisin sen sijaan huomion siihen, että meillä olisi tässä ja nyt ollut mahdollisuus yhdessä puuttua yhteisesti tunnustettuihin epäkohtiin.

Vaikka lakiesityksessä tuodaan esille monia myönteisiä uudistuksia ja uusia avauksia, lakiesitys on monelta osin kuitenkin keskeneräinen, eikä vähiten sen takia, ettei siinä korjata niitä perimmäisiä ongelmia ja epäkohtia, joiden tulisi olla kunnossa, jotta meillä ylipäättään olisi edellytykset näiden uusien avausten toimeenpanemiseen.

16.08 Lea Mäkipää sin: Arvoisa puhemies! Olen kuunnellut näitä keskusteluja pari päivää, ja alkoi tuntua siltä, että olen jo liian vanha, kun rupesin muistelemaan, minkälaista kasvatusta olen antanut itse lapselleni. Yksinhuoltajana kyllä saan olla tyytyväinen, että

silloin äitini ja laaja tukiverkkoni hoiti lasta ihan kouluikään saakka. Tietysti oli näitä erilaisia kerhoja, joihinka sitten kuljetettiin lasta.

Siitä olen myös kiitollinen, että minä aikansa teki päätöksen, että pienipalkkaisena kunnan työntekijänä hän oli kahden lapsen kanssa 7 vuoteen asti kotosalla. Siitä ajattelin kertoa, että tämä johti siihen, että tänäkään päivänä, vaikka lapset ovat yli 20-vuotiaita, heillä ei ole mitään salaisuutta, vaan he aina yhteisesti miettivät, kuinka tehdään, ja jos on vaikeuksia tai ilon hetkiä, niin niistä keskustellaan sitten vanhempien kanssa.

Mutta en halua syyllistää, koska tämän päivän työelämä lähtee siitä, että monta kertaa lapset on vietävä päivähoitoon, ei ole mahdollista jäädä jommankumman kotosalle. Jos sitten ajatellaan, että laissa on sanottu, että lapsenkin mielipide otetaan huomioon, niin monta kertaa kyllä lapsi sanoo, että pitääkö hänen mennä päivähoitoon — että kuinka nämä lapsen oikeudet siinä mielessä sitten korostuvat? Mutta en halua tosiaan syytellä, vaan on tärkeätä, että lapsella on turvallinen paikka, on se sitten kotosalla, mitä minä kannatan — kotihoidon tuki on erittäin hyvä, ja sitä pitäisi kehittää niille vanhemmille, jotka haluavat hoitaa lapsia — tai on paikka sitten päiväkodissa, jonka pitää olla turvallinen ja tuttu ja levollinen ja rauhallinen. Eilen illalla katsottiin televisiota, ja siinä oli näitä pedofiilitapauksia, joten kyllä lähtisin siitä, että niiden, jotka työskentelevät lapsien parissa, taustat olisi tutkittava aika tarkkaan, ettei tällaisia tapahtuisi. Nämä ovat aina näitä yksilökohtaisia.

No, mitä se on se hyvä varhaiskasvatustouhu? Toiset antavat sitä kotona ja toiset taas, niin kuin sanoin, päiväkodissa. Olen käynyt tutustumassa meidän oman kunnan päiväkotiin. Siinä mielessä se on hyvä päiväkoti, että lapset voivat siellä viipyä yön, jos vain tarvitsee. Painotan sitä asiaa, että lapsi on hyvin pieni ja kun hän menee päiväkotiin ja on siellä ehkä 5-vuotiaaksi saakka, niin ei ole terveellistä, että sitä oppimista tuputetaan jatkuvasti lapsille. Me vanhemmatkin tiedämme, jotka olemme lapsia kotona katselleet, että kyllä ne siinä monta kertaa kieppuvat toisten jaloissa, että ei sitä oppimista tarvitse olla, vaan tärkeätä on, että lapsia opetetaan siihen yhteisöllisyyteen ja että lapsia kohdellaan niin, että kaikki ovat tasavertaisia, ja opetellaan nämä säännökset, ruokatottumukset ja kaikki tällaiset yhteisesti. [Puhemies: Aika!] — Jaa, minä menen vielä hiukan jatkamaan. [Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Opetellaan näitä arjen askareita, ei mitään suurta. Tosiaan, jokaiselle lapselle pitäisi olla sitten aikaa. Tiedetään, että jokainen lapsi on erilainen ja lapsen jokainen päivä on erilainen. Joskus voi olla semmoisia huonoja hetkiä, jolloin otetaan sitä lasta tarpeeksi syliin ja annetaan se turvallisuuden tunne. Se on kaikista tärkeintä pienelle lapselle. Ainakin näin olen kokenut tuossa ympäristössä, missä olen lapsia seurannut.

Jos tiedetään, mikä on päiväkodin rytmi — se yleensä alkaa seitsemältä ja päättyy viiden kuuden aikaan illalla, ja siinä on pukemista, riisumista, syöttämistä, potalla käymistä, nukkumista — niin minä kyllä ihmettelen sitä, mitä hallitus viisautessaan teki, että kaikkien näiden päiväkodin henkilöiden pitäisi olla korkeasti koulutettuja. En sano sitä, että on aina hyvä se jatkuva oppimisen meininki. Nyt ollaan vähentämässä näitä auttavia käsiä eli lastenhoitajia vähennetään, ja heidän tekevät sitä työtä, mutta tekevätkö sitten kaikki nämä päiväkodin ohjaajat, johtajat sitä samaa työtä? Tiedän sen, että se on sitä rutiinia ja sitten siihen oppimiseen, varsinaiseen opettamiseen ei kovin paljon aikaa jää. Ollaan aamupäivällä tunti ja sitten taas päivällä ehkä tunti sisällä, ja silloin on sitä oppimista. Tuntuu siltä, että tähän oppimiseen on nyt kiinnitetty liiallista huomiota, vaikka tärkein lähtökohta on se, että lapsella on turvallisuus ja ne henkilöt ovat sellaisia, joihinka lapsi voi luottaa niin hyvinä kuin huonoinakin hetkinä.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

16.13 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Keskeisimpänä puutteena minusta tässä laissa on se, että siinä ei korjata niitä merkittäviä heikennyksiä, mitä varhaiskasvatukseen on tehty tällä vaalikaudella, eli subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaamisesta ja ryhmäkokojen kasvattamisesta. Tässä laissa korostetaan kyllä lapsen edun ensisijaisuutta, mutta subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen ja yli kolmevuotiaitten ryhmäkokojen kasvattaminen tämän hallituksen toimesta sotii kuitenkin räikeästi tätä periaatetta vastaan. Uudessa laissa nämä heikennykset olisi tullut kumota.

Subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoittaminen on johtanut siihen, että kuntakohtaiset ratkaisut eroavat toisistaan. Kaikilla lapsilla ei ole yhtäläistä oikeutta laadukkaaseen varhaiskasvatukseen taustasta, vanhempien työmarkkina-asemasta tai asuinpaikasta riippumatta. Samassa yhteydessä päätetty varhaiskasvatuksen yli kolmevuotiaitten lapsiryhmien suurentaminen on toteutettu tai jätetty toteuttamatta ympäri maata hyvin eri tavalla. Yhdessä nämä varhaiskasvatuksen säästöt ovat johtaneet siihen, että lapsiryhmien suuruus vaihtelee hyvin paljon asuinpaikasta riippuen. Lasten ja perheiden eriarvoisuus on kasvanut riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat.

Selvityksessä varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista on todettu, että vuoden 2016 lainsäädännön muutoksiin liittyen kunnat ovat käyttäneet itsehallintoon perustuvaa oikeuttaan ja ratkaisseet eri tavoin kysymykset lapsen subjektiivisesta varhaiskasvatusoikeudesta sekä lasten ja aikuisten välisestä suhdeluvusta päiväkotiryhmissä. Osassa kuntia ja päiväkoteja lapsiryhmien kokoonpanot ovat moninaisia. Ryhmissä esiintyy lasten vaihtuvuutta, ja lasten määrä ryhmissä on kasvanut. Työntekijöiden ja vanhempien keskuudessa näitä muutoksia on arvioitu kriittisesti. Työntekijöiden mukaan heidän mahdollisuutensa lasten yksilölliseen huomioimiseen ovat vähentyneet, ja työntekijät kuvasivat myös levottomuuden, melun, tilojen ahtauden ja vaaratilanteiden lisääntyneen päiväkodeissa. Vanhemmat kritisoivat muutosten heikentäneen lasten ja perheiden tasavertaisuutta ja lasten vertaissuhteiden pysyvyyttä. Monia päiväkoteja vaivaa myös henkilöstön vaihtuvuus — välillä tuntuu, että heiluriovet käyvät molempiin suuntiin, kun pysyviä sijaisia ei saada — ja tämä luonnollisesti stressaa myös lapsia, kun ei ole se oma tuttu hoitaja siellä vastassa.

Lasten ja aikuisten suhdeluvun tulee mahdollistaa laadukas varhaiskasvatus, ja varhaiskasvatuksen laadun tulee olla tasalaatuisia kunnasta ja varhaiskasvatuspaikasta riippumatta.

16.16 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Katson taaksepäin ja näen, että edustaja Riitta Mäkinen on vielä paikalla. Hän käytti hetki sitten ensimmäisen puheenvuoronsa tässä Suomen parlamentissa, ja kiitän. Se oli erinomainen, suorastaan koskettava.

Puhemies! Olen ollut paikalla nyt koko tämän tärkeän keskustelun ajan ja en kyllä yhtään liioittele, jos sanon, että tämä sosiaalidemokraattien kärki — siis tämä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden takaaminen niin, että lapset ovat yhdenvertaisessa asemassa — on noussut yli puoluerajojen vahvasti esille. Me olisimme halunneet, että se korjataan tässä ja nyt. Sama koskee tätä päiväkotien ryhmäkokojen pienentämistä, koska hallituksen esitys on siltä osin nyt hyvin ristiriitainen, että niin tärkeää kuin tämän pedagogiikan tason nostaminen onkin, niin se jää hyvin ontuvaksi, jos ryhmäkokoja ei pienennetä.

Sitten tässä henkilöstön koulutustason nostamisessa hallituksen esityksessä on sinällään ihan oikea suunta. Olen vähän eri mieltä edustaja Mäkipään kanssa siltä osin, mutta sanon sen tällä tavalla: Tämän hallituksen aikaväli nyt näissä henkilöstömuutoksissa on poikke-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

uksellisen pitkä. Se ulottuu vuoteen 2030. Kuka meistä oikeasti tietää, mikä on se työntekijöitten tarve? Koulutuksen taso ja moniammatillisuus on varmaan edelleen se kaikkein tärkein voimavara, mikä korostaa sitä, että niin lastenhoitajien kuin sosionomien ja lastentarhanopettajien, kaikkien, pedagogista tasoa pitää nostaa. Tämä maailma ja elämä muuttuu koko ajan tämmöiseksi, että on yliärsykeistä elämää jo pienille lapsille, ja se lasten kasvatus, kehittäminen ja opastaminen on silloin erittäin haastavaa. — Näin.

16.19 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Lapset ovat jossain kohtaa kyse-lyiässä. Nyt edustaja Myllykoski on puhumisiässä.

Haluankin ensinnäkin kiittää edustaja Gustafssonin esille nostamaa moniammattimaisuutta ja osaamista, koska se on muuttuva koko ajan. Me vaadimme tänä päivänä jo itseltämme huomattavasti enemmän medialukuominaisuuksia, se tulee meillä tänne kokonaisuutena myös varhaiskasvatukseen. Meidän on pakko ymmärtää se, että lapset ovat varhemmin kypsempia käyttämään meidän tietoteknisiä välineitä ja omaksumaan tiettyjä asioita sitä kautta. Meillä pitää olla sitä varhaiskasvatuksessa, ja silloin jokaisella lasten kanssa toimivalla ihmisellä pitää olla tietyn verran normaaleja kasvattamiseen liittyviä pedagogisia osaamisia.

Mutta vaikka tämä meni nyt sinne 2030:een asti, niin pidän sitä hyvänä, ettemme tee samanlaista virhettä kuin hallituksessa, missä myös vasemmistoliitto oli, kun rajasimme erittäin voimakkaasti kuraattorien työosaamista. Nyt on mahdottoman tärkeää, että huolehditaan osaamisen tunnistamisesta ja sosionomeille annettaisiin yliopistokoulutuksessa myös pedagogisia valmiuksia niin, että heillä olisi oikeus myös tehdä varhaiskasvatusopetusta, jotta tämä moninainen osaaminen lähtisi toteutumaan, koska on todella tärkeää se, että... En usko, että me tulemme koskaan kohtaamaan sitä, niin kuin edustaja Mäkipää sanoi, että meillä on erikseen oppitunteja siellä perhepäivähoidossa, vaan varhaiskasvatus on kokonaisuutta. Se oppiminen tapahtuu siinä arjessa, mitä päiväkodeissa tapahtuu, ja silloin valmiuksia tähän varhaiskasvatukseen pitää olla jokaisella henkilöstöryhmällä.

Ymmärrän kyllä sen, että onhan tämä yliopistotasoinen koulutus, jota itsekin olen puoltanut — että pitää olla meitä erilaisia oppijoita varten ihmisiä, jotka osaavat tunnistaa niitä tarpeita, mitä meillä on — varmasti kokoomukselle tärkeä asia. Jos nyt katselen vähän erilaisten ammattiryhmien äänestyskarttoja, niin sieltä on helppo johtaa, miksi niin isoon ääneen tätä asiaa ollaan valmiita eteenpäin viemään.

Tässä on hyviä asioita mutta myös heikkouksia, mutta pitkä siirtymäaika antaa mahdollisuuden, että tuleva hallitus voi elää rytmissä ja muodostaa oikeita oppimispolkuja jokaiselle varhaiskasvatukseen ja perhepäivähoidossa olevalle ammattilaiselle niin, että se on lasten ja perheiden parhaaksi.

16.22 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Nyt hyväksyttävänä oleva varhaiskasvatuslaki on uutena lakina merkityksellinen siinä, että se on nimenomaan lapsilähtöinen ja asioita on tarkasteltu lapsen näkökulmasta ja lapsen edun mukaisesti. Siinä se on selvästi uraauurtava. Se, mikä siinä on merkittävää, on myöskin kiusaamisen ehkäisy, joka saadaan nyt lakis- tasolle kirjattua, että jokaisella lapsella on oikeus varhaiskasvatukseen, jossa ei tarvitse kestää kiusaamista. Se on tärkeää, että siihen puututaan jo varhaisessa vaiheessa.

Hallitus on parantanut nykyisellä hallituskaudella taloustilannetta. Työllisyystilanne on kasvanut, kuntien taloustilanne on parantunut, ja nämä toivottavasti näkyvät myös siellä kuntien varhaiskasvatukseen osoittamissa resursseissa. Täälläkin on nostettu esille ryhmä-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

koot, hoitajien määrä. Jokaisella kunnalla on mahdollisuus niitä resursseja lisätä varhaiskasvatukseen ihan oman prioriteettinsa mukaisesti. Toivottavasti niissäkin kunnissa, missä täällä usea meistäkin kansanedustajista istuu, varhaiskasvatus näkyy tärkeänä osana ja sitä myös arvostetaan siellä.

16.23 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laiholle on kyllä sanottava, että valitettavasti hallituksen teot eivät vastaa näitä puheita. On hienoa, että siellä lain tasolla kyllä puhutaan lapsen edusta, mutta näin ei sitten reaali maailmassa kuitenkaan toteudu ja tapahdu. Tavoitteena tulee olla siirtyminen maksuttomaan varhaiskasvatukseen pitkällä tähtäimellä. Meillä Suomessa yli 4-vuotiaista vain 75 prosenttia osallistuu tällä hetkellä varhaiskasvatukseen, ja tätä osallistumisastetta olisi hyvä nostaa. On selvää, että kun lapsi menee pienenä päiväkotiin, niin ensin se on sitä perustarpeiden tyydyttämistä, syöntiä ja nukkumista ja ulkoilua, mutta sitä enemmän, mitä ikää tulee, myös taidot siellä sitten tämän varhaiskasvatuksen piirissä karttuvat.

Se, missä minusta erityisesti tässä lainsäädännössä epäonnistuttiin, oli tämä eri henkilöstöryhmien asettaminen vastakkain. Kaikki työntekijäryhmät ja ammattiryhmät ovat tärkeitä, jotka hoitavat ja kasvattavat niitä meidän pieniä silmäteriä siellä päiväkodissa. Tämän minusta pitäisi olla semmoinen ohjenuora myös tästä eteenpäin.

16.25 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Tämän koko keskustelun kuunneltuani vielä ehkä tähän suomalaisen varhaiskasvatuksen olemukseen ja olennaiseen erityisyyteen pari näkökohtaa, ettei nyt jotenkin kuviteltaisi, että tämä laki toisaalta toisi ne — tai oikeastaan se saattaa jopa heikentää niitä.

Ensinnäkin yksi keskeinen piirre suomalaisessa varhaiskasvatuksessa jo pitkän aikaa on ollut se, että me yhdistämme kasvatuksen, koulutuksen ja hoidon, ja sille on syntynyt ihan oma terminsäkin, *educare*, jota on tutkittu ja jota on kansainvälisesti vertailtu. Tästä sekä edustaja Mäkipään että edustaja Myllykosken puheenvuoroihin viitatenkin meidän ehkä kannattaa olla tietoisia, jokaisen. Me ajattelempa varhaiskasvatuksesta tänäkin päivänä, että jokainen tilanne on oppimistilanne. Emme suinkaan lajittele erilaisia tilanteita kasvatuksen, hoidon ja koulutuksen osalta. Tätä me siis pyrimme myös muualla maailmassa korostamaan mallina, josta on hyviä tuloksia saatu.

Sitten toisena ehkä tämä kysymys, jonka edustaja Laiho nosti vielä lapsen edusta. Edustaja Ojala-Niemelä aivan oikein totesi, että ovat tietysti vähän lain kirjain ja sitten toiminta ristiriidassa tässä kohtaa, kun me puhumme ryhmäkoosta tai subjektiivisesta oikeudesta, mutta ennen kaikkea lapsen edussa on ehkä hyvä tunnistaa taas se, että suomalainen varhaiskasvatus on vuosikymmeniä ollut poikkeava kansainvälisesti vertailtuna juuri siinä, että se on hyvin lapsilähtöistä, lapsen näkökulmasta ponnistavaa. Meidän pedagoginen koulutuksemme on sellaista. Eli toteutuva tilanne meidän varhaiskasvatuksessamme on tämänkaltainen, ja sitä me pyrimme tässä syventämään ja parantamaan toivottavasti tulevaisuudessa kunnollisella varhaiskasvatusuudistuksella. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamisesta osakeyhtiöksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 34/2018 vp

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 14/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.27 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain ensimmäisessä käsittelyssä kävimme aika kipakan keskustelun tässä salissa, ja nyt esitän tässä toisessa käsittelyssä vastalauseen, joka pitää sisällään todellakin hylyn. Tämän vastalauseen ovat valiokuntatyössä allekirjoittaneet sosiaalidemokraatit, vasemmistoliitto, perussuomalaiset ja vihreät.

Tämän vastalauseen perusteluista seuraavaa:

Esityksen mukaan perustettava yhtiö tuottaisi julkiset palvelut halvemmallalla ilman henkilöstövähennyksiä ja investoisi ulkopuolisella rahoituksella. Lisäksi yhtiö vastaisi uusista kulueristä muun muassa verotuksen ja eläkejärjestelyjen suhteen sekä tuottaisi maltillista voittoa. Samaa kustannuslupausta ei voida antaa muille käyttäjille. Lakiesitys ei pysty perustelemaan, mikseivät toiminnan tehostamisesta saatavat säästöt ole saavutettavissa virastomuodossa.

Yhtiön liiketoiminnan perusta olisi liikenteen digitalisaatiossa syntyvän tiedon kaupallistamisessa, josta ei ole annettu esimerkkejä. Esitys vain viittaa potentiaaliksi liikenteen kokonaismarkkinoiden 22 miljardin euron liikevaihdon. Esityksen mukaan uusi yhtiö toimisi digitaalisen tiedon hyväksikäytön vauhdittajana mutta ei häiritsisi kaupallisia markkinoita. Esityksestä ei selviä, miten tämä käytännössä onnistuisi yhtiön tuottaessa merkittävässä määrin tietoa, jota pyrkii itsekkin menestyksekkäästi hyödyntämään markkinoilla.

Esityksen mukaan ehdotetun järjestelyn kerrotaan olevan ainutlaatuinen kokonaisuus, jolle ei löydy eurooppalaista verrokkia. Juuri siksi tällaiselle järjestelylle olisi pystyttävä esittämään vahvat ja konkreettiset perusteet. Nyt konkretia puuttuu liiketoimintamallista.

Yhtiöittämistä perustellaan kustannusten läpinäkyvyyden parantamisella. Tästä olemme jyrkästi eri mieltä. Yhtiömuodossa taloudellisilla yksityiskohdilla on tapana muuttua yrityksen liikesalaisuuksiksi, eikä yhtiömuoto parantaisi näin läpinäkyvyyttä valtio-omistajan ylintä päätösvaltaa käyttävälle eduskunnalle. Tämä on merkittävää, koska yhtiölle ollaan siirtämässä julkisen vallan tehtäviä ja yritys on Liikenneviraston sopimuksen kautta käytännössä budjettirahoitteinen. Virastomallissa taloudellinen läpinäkyvyys voitaisiin varmasti saavuttaa myös sisäistä kirjanpitoa kehittämällä.

Yhtiömuoto ei todennäköisimmin myöskään onnistu tehostamaan ohjauspalveluiden hallintaa, kun virastomuodosta siirrytään sopimus pohjaiseen järjestelmään. Yhtiön ja Liikenneviraston välille solmittava palvelusopimus päinvastoin hidastaa yhteiskunnalle tärkeiden palveluiden ohjaamista. Uuden yhtiön hallinta- ja tukiresurssit yhdistettyinä sopimusmallin Liikenneviraston osto- ja valvontatehtäviin syövät yhtiöittämisen etuja.

Yhtiöittäminen on näennäinen myös siinä mielessä, että yhtiö perustettaisiin liikenne- ja viestintäministeriön ohjaamaksi erityistehtäväyhtiöksi. On huonoa hallintoa, että sektorin lainsäädännön valmistelija ohjaaisi samalla sekä yhtiötä että sen ainoaa asiakasta, Liikennevirastoa. Yhtiön liiketoiminnan menestys ja toimiminen kaupallisilla markkinoilla vaatisi

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

edes omistajaohjauksen eriyttämistä. Pidämmekin todennäköisenä, että esitetty malli ei voisi pidemmän päälle toimia ja yhtiön omistus pohjaan esitettäisiin melko nopeasti alku-peräisen esityksen vastaisia muutoksia.

Lyhyesti: edellä olevan perusteella ehdotamme, että 1.—12. lakiehdotus hylätään.

16.31 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edellä esitetyn perusteellisen, hyvän ja seikkaperäisen selostuksen pohjalta, minkä edustaja Taimela teki, kannatan vastalauseen mukaista hylkäysesitystä.

Erityisesti sitä mietinnön kappaletta, missä yhtiöittämistä perustellaan kustannuksen läpinäkyvyydellä, pidän käsittämättömänä. En voi oikeastaan ymmärtää sitä, että tällainen työmies, joka tulee tuolta ammattiyhdistysliikkeestä ja joka on ollut osakeyhtiössä töissä, voisi kuvitellakaan, että se olisi mahdollista, että siitä tulee läpinäkyvämpää, kun mennään yhtiömuotoon. En voi olla hämmästelemättä, että kuinka hallitus voi tuottaa tällaista tekstiä perusteluihinsa.

Yhtiöillä on liikesalaisuuksia, mitä kukaan ei voi koskaan kyseenalaistaa. Se on osakeyhtiölaissa. Ei meillä omistusohjaus ole tähänkään asti pystynyt puuttumaan siihen, mitä yhtiön sisällä tapahtuu. Me voimme omistusohjauksella kyllä edellyttää tiettyjä toimenpiteitä, mitä yhtiön pitää noudattaa, mutta omistusohjauksella emme voi määrittää sitä, että kävelisimme omistusohjauksella osakeyhtiölain ylitse.

Oli hienoa, kun Ilmatieteen laitosta ei lähdetty yhtiöittämään, kun tiedon saatavuus ja kansainvälinen menestyminen perustuivat siihen, että se oli avointa dataa tuottava yksikkö. Niin se palveli kaikkein parhaiten suomalaista yhteiskuntaa ja oli kaupallisesti merkittävä. Se sai osan rahoituksesta valtiolta, mutta suurelta osin rahoitusta tuli myös kansainvälisiltä toimijoilta ja kaupallisilta toimijoilta.

Tässä kohtaa voin vain hämmästellä, että kuinka esimerkiksi keskustapuolueen kansanedustajat voivat olla tämän esityksen takana niin yksiniittäisesti.

16.33 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä esitetään Liikenneviraston liikenteenohjaus- ja hallintapalveluiden muuttamista osakeyhtiöksi, ja tämän hallituksen esityksen tavoitteena on, että liikenteenohjauksella kerättävä tieto hyödyttäisi aiempaa tehokkaammin koko yhteiskuntaa.

Edustaja Taimela esitti opposition vastalauseen tähän hallituksen esitykseen ja tähän liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintöön. Haluan itse todeta, että liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö on varsin kriittinen, ja kun liikenne- ja viestintävaliokunnassa käytiin tätä asiaa lävitse, niin siellä tuotiin hyvin voimakkaasti varmaan kaikkien puolueiden edustajien taholta myöskin kriittisiä kantoja ja niitä näkemyksiä, mihin tämä hallituksen esitys saattaa johtaa, mutta valiokunnan enemmistö pitää kuitenkin yhtiöittämisen perusteita ja tavoitteita periaatteessa kannatettavina. Meillä on jo kokemuksia sellaisista toiminnoista, joita on yhtiöitetty, ja ne ovat myöskin osoittaneet toimivuutensa.

Haluan todeta, että valiokunta kantaa huolta siitä, että yhtiömuotoinen toiminta ei ole demokraattisessa valvonnassa siten kuin virastomuotoinen. Tämäkin on valiokunnan mietinnössä todettu. Samoin on myöskin todettu, että on tärkeää, että tiedonkulkua eri toimijoiden välillä kehitetään ja lisätään myöskin jatkossa, ja avoimuutta tarvitaan, kuten edustaja Myllykoski omassa puheenvuorossaan jo toi esille. Täällä valiokunnan mietinnössä todetaan myöskin, että uudistus ei saa heikentää yleistä turvallisuutta eikä siten vaarantaa

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

esimerkiksi pelastustoimia, ja valiokunta pitää tärkeänä, että varautuminen kriisitilanteisiin turvataan kuten myös salassa pidettävän aineiston asianmukainen käsittely.

Kaiken kaikkiaan valiokunta myöskin kantaa huolta yhtiöittämisen kustannuksista ja kiinnittää valtioneuvoston huomiota siihen, että yhtiöittämisen seurauksena asiakasmaksuja ei tule korottaa eikä kustannustaso saa nousta. Nimenomaan näistä asiakasmaksuista käytiin keskustelua valiokunnassa, ja valiokunta oli ymmärtääkseni tästä asiasta hyvin yksimielinen. Haluan nyt kuitenkin todeta, että kyllä keskustankin edustajat ovat tämän hallituksen esityksen takana ja toivottavasti tämä asia menee myöskin eteenpäin.

16.36 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Torniainen ansiokkaasti perusteli tämän hallituksen esityksen, ja itse vain halusin tulla keskusteluun mukaan, koska digitaalisuus lisääntyy Suomessa. Siinä mielessä tietojenkäsittely ja liikenteen digitalisoituminen ovat tärkeitä asioita, että nämä laajasti kerätyt tiedot eri ministeriöiden tai eri toimijoiden alta pystytään tulevaisuudessa paremmin yhdistelemään ja niitä pystytään hyödyntämään. Liikenteessä on paljon turvallisuuteen liittyviä asioita, mikä lisää tämän tarvetta. Tällä lailla saadaan hallintoa niin kuin yksien kansien sisään, voisiko näin sanoa, ja siksi pidän tätä tärkeänä ja tämä yhtiöittäminen on myönteinen.

Mutta niin kuin tuossa tuli julki, niin toki on kovasti selvitystyötä tehty tässä perusteluosassa mutta esitys on yksimielinen hallituksen osalta, ja siksi myös keskustalaisena voi viedä tätä yhtiöittämisasiaa enempi eteenpäin.

16.37 Katja Taimela sd: Arvoisa rouva puhemies! Haluan oikeastaan tässä toisessa käsittelyssä tuoda vielä esiin sen, mikä tuli tavallaan tässä edustajakollega Torniaisenkin osittain kipuilevassa puheenvuorossa esiin, että jos lukee ja miettii näitä valiokunnan yleisperusteluja, niistä voisi saada jopa sellaisen käsityksen, että valiokunta olisi yhdessä esittänyt lopussa tämän lain hylkyä.

Haluan nostaa sieltä vielä muutaman erittäin tärkeän kohdan, jotka siis valiokunnan mietintöön on kirjattu. Elikä valiokunta pitää yhtiöittämisen perusteita ja tavoitteita ”periaatteessa kannatettavina” mutta toteaa, että ”omistajaohjaus ei ole kovin kiinteää ja yhtiömuotoinen toiminta edellyttää myös liiketaloudellisten periaatteiden noudattamista”. Sitten valiokunnan yleisperusteluissa valiokunta myös ”painottaa, että valtionhallinnon on myös pystyttävä kehittymään ja vastaamaan uusiin haasteisiin, eikä yhtiöittäminen saa olla ainoa vaihtoehto kehitettäessä valtion toimintoja”. Sitten valiokunta on myös huolissaan valiokuntakuulemisissa useasti nousseesta huolesta, ettei tällä yhtiön muodostamisella heikennettäisi viranomaisyhteistyötä eikä viranomaisten koordinoitua, mitä varmasti myös kaikki valiokunnan jäsenet pitävät erittäin tärkeänä. Mutta sitten myös, mitä tulee näihin kustannuksiinkin, edelleen valiokunnan mietinnöstä voi lukea, että täällä on tällainen maininta: ”Kuitenkaan esityksessä ei mainita, mitä lisäkustannuksia yhtiöittämisestä syntyy. Valiokunta kantaa huolta yhtiöittämisen kustannuksista ja kiinnittää valtioneuvoston huomiota siihen, että yhtiöittämisen seurauksena asiakasmaksuja ei tule korottaa eikä kustannustaso saa nousta.”

Itse ainakin ajattelen muutaman mietintöluonnoksen tässäkin talossa vuosien aikana itsekin allekirjoittaneena ja mukana keskusteluissa olleena, että tämä valiokunnan mietintöpohja on niin kovaa ja kriittistä tekstiä, että edelleen jäi miettimään, ovatko hallituspuolueittenkaan kansanedustajat oikeasti riemurinnoin tämän esityksen takana, koska se on niin kriittinen. Sitten jos mietitään, että arvostamani kollega Torniainenkin nosti omassa pu-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

heenvuorossaan esille sellaisen huolen, että mihin tämä nyt sitten jatkossa saattaa johtaa, vaikka tavallaan meidän pitäisi pystyä tässä talossa tekemään semmoista lainsäädäntöä, että me tässä lainsäädäntövaiheessa, kun me sitä teemme, tiedämme tasan taatusti, mihin se johtaa.

16.40 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Taimela otti ansiokkaasti esille tämän kustannuskysymyksen. Siitähän valiokunnan kokouksissa monessa yhteydessä kysyttiin, ja niin kuin tässä mietinnössäkkin lukee, kiinnitetään huomiota kustannusten nousuun, mutta missään vaiheessa ei ole kerrottu, nousevatko ne kustannukset. Kannetaan kyllä huolta siitä, aiheuttaako se kustannuksia. Tässähän annetaan ymmärtää, että aina kun yhtiöitetään, se nostaa kustannuksia. Eihän se välttämättä niin ole. Kyllä se voi olla, että jossain pitkässä juoksussa sen toimivan yhteistyön tavoitteena on myös kustannuksien laskeminen tai ainakin nousun hillitseminen, niin kuin tässä muissakin yhteyksissä on.

Toinen asia on sitten tämä pelastustoimien ja sellaisen yhteistyön vaarantaminen. Tämä on tärkeä asia, että valiokunta kiinnitti siihen erityistä huomiota, että eri toimialojen yhteistyön ja tiedonkulun pitää olla niin saumatonta, että tämmöisten meidän kaikkien turvallisuutta käsittelevien toimialueiden ja osa-alueiden toiminta ei saa vaarantua. Kyllä tässä valiokunnan lausunnossa siihen ansiokkaasti kiinnitetään huomiota, ja se on minusta tärkeä asia, että pidetään huolta yleisestä turvallisuudesta.

16.41 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuten jo edellisessä puheenvuorossani totesin, niin liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö on varsin kriittinen ja siinä on otettu monia asioita esille.

Tämän esityksen tavoitteena on edistää liikenteeseen liittyvän tiedon hyödyntämistä uusien digitaalisten palveluiden kehitystyön tukena ja edesauttaa uuden liiketoiminnan syntymistä tulevaisuudessa. Me kaikki tiedämme, että liikenne on suuressa murroksessa ja liikenteen muodot ovat suuressa murroksessa, ja ainoastaan tulevaisuus näyttää sen, mitä suuria muutoksia tapahtuukaan. Edustaja Pakkanen jo tuossa omassa puheenvuorossaan viittasi tähän murrokseen, mikä on tapahtumassa.

Tosiasia on, ettei aina se yhtiömuoto ole se parempi muoto. Myöskin virastomuoto voi olla parempi. Tulevaisuus näyttää, mihin tämä hallituksen esitys johtaa, mutta itse uskon, että tämä on tulevaisuuteen katsova esitys ja hyvä viedä eteenpäin.

Tosiasia on, että yhtiömuoto antaa myös viranomaistoimintaa nopeampia ja parempia mahdollisuuksia uuden toiminnan kehittämiseksi, liiketoiminnan kehittämiseksi ja uusiin haasteisiin sopeutumiselle myös valtion omistajaohjauksen puitteissa, niin kuin tässäkin jää se omistusohtaus edelleen.

Meillä on myöskin esimerkkejä, esimerkiksi Finavia tai ANS Finland tai Suomen Eriläisverkot, jotka ovat hyviä esimerkkejä yhtiömuotoisista, hyvin toimivista toiminnoista. Uskon, että tämäkin hallituksen esitys johtaa siihen tulevaisuudessa.

16.43 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Eipä tästä ole kauankaan aikaa, kun Finaviallakin tehtiin jonkinnäköisiä kauppvoja, jotka ovat olleet esillä. Mutta minun täytyy sanoa, että edustaja Myllykoski on sanaton näiden kahden käytetyn puheenvuoron jälkeen. [Hannu Hoskonen: En usko!] Säkki päässä sukelletaan saveen, ja sitten vielä pitäisi olla

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

piikki auki. Kun tämä jää omistusoajaukseen, sitten vielä turvataan rahoituksellisesti osakeyhtiön toimintaa.

En pidä kyllä sellaista bisnestä kovinkaan järkevänä, että luomme sellaisen osakeyhtiön, jossa valtio on takuumiehenä, jos eivät sen omat liiketoimintaedellytykset ole jo nyt selvillä, mitä ja kuinka sen tuotto-odotukset tulevat olemaan. Heidän pitäisi tuottaa uusia palveluita markkinoille, jotka parantavat meidän palveluitamme liikennesektorilla. Jos ei siitä tehdä bisnestä, niin mistä otetaan se liikevoitto? Onko se niin, että osakeyhtiö on jatkuvan valtionrahoituksen piirissä? Varataanko tähän nyt jo sitten seuraavassa lisäbudjetissa tai viimeisessä kehyksessä lisää varoja niin, että pystytään rahoittamaan tätä toimintaa?

Mutta ei tästä enempää.

16.45 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti. Mainittiin muun muassa Finavia, joka aikanaan arvioi väärin johdannaiskauppojen arvoja, mutta tällä hetkellä se on erittäin kovassa iskussa. Tämän hallituksen aikana se on saatu erittäin kovaan iskuun, pystyi jopa lähes miljardin investoinnit tekemään — hyvässä kunnossa.

Samoin VR on nostettu aivan uudelle tasolle. VR oli hinnoittelemassa itseään ulos markkinoilta, niin kuin tiedämme. Nyt se palvelee jo selvästi paremmin ihmisiä. Myöskin Finair on selvästi parantanut tilannetta. Nyt meillä on mahdollisuus myöskin esimerkiksi seudullista lähiliikennettä saada radoille, kun kilpailu avataan. Se tulee tuottamaan alueellisen kehityksen kannalta erittäin suuria asioita. Ruotsin malli tähän sopii erinomaisesti.

Mainitsin vain muutamia asioita, kun usein vasemmiston taholta esitetään, että mikään ei muuttua saa. Minä sanon, että jos ei VR:kään olisi muuttunut, niin sehän olisi hinnoitellut itsensä ulos markkinoilta.

16.46 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myllykoski sanoi, että kun mennään osakeyhtiöön, niin mennään aina säkki päässä. No, se on tietysti kuvainnollista sanontaa sekin. Itse pidän kuitenkin osakeyhtiömuotoa yhtä lailla järkevänä vaihtoehtona. Ei se virastomuotokaan aina takaa sitä, ettei laskuja tule. Osakeyhtiö toki voi kerätä maksuja, mutta ainakin itse liikenteen ammattilaisena kyllä minä saan monelta virastoltakin maksuja, ja rahaa ne keräävät valtion kassaan sielläkin. Se on ihan normaali käytäntö myös virastopuolella, että niitä maksuja tulee.

Nousevatko vai laskevatko maksut, eihän tässä esityksessä siihen oteta kantaa. Osakeyhtiö on ainakin avoin ja voidaan seuralla sen toimintaa, mutta erityisesti se osakeyhtiössä on virastoa parempi vaihtoehto, että se on ketterä päätöksentekijöille. Sitä voidaan seurata, ja jos sitten havainnoidaan aikaa myöten, että se ei ole se paras toimintamuoto, niin toki siitäkin aikaa myöten voidaan luopua, mutta tässä yhteydessä pidän ihan tärkeänä, että tämä osakeyhtiömuotovaihtoehto nyt katsotaan näissä virastouudistuksissa. Itse en ainaakaan pelkää, että siitä syystä mikään maksutaso Suomessa nousee.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsästyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 83/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 11/2018 vp

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

16.47 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta on tehnyt erinomaista työtä, siitä valiokunnalle kiitos. Tämä naakan suojelun lieventäminen ja sen saattaminen metsästettävien lajien piiriin on erittäin hyvä päätös.

Tätä eurooppalaista luonnonsuojelupolitiikkaa tässä maassa on aika pitkälti tehty sillä keinoin, että sillä pystytään tarttumaan aika rankasti elinkeinoihinkin. Viitataan suden ja karhun suojeluun, jotka ovat uhanalaisten listalla, ja kumpikaan näistä äsken mainituista suurpedoista ei varmasti ole uhanalainen. Niitä on tänäpänä Suomessa niin paljon, että en edes uskalla mennä arvioimaan, paljonko niitä on, mutta kun niitä päivittäin näkee, niitä on valtavasti, eli uhanalaisuudestaan ei ole kysymys.

Tämä naakan suojelun tähänastinen tilannehan on aiheuttanut todella paljon ongelmia, ja se näkyy jokaisessa Suomen kunnassa. Onneksi tähän nyt ryhdyttiin, mutta jos ei olisi ryhdytty, niin haitat lisääntyisivät, ja kun se on suojeltujen eläinten listalla ollut, se aiheuttaa tietenkin myös valtiolle korvausvastuun. Kuten tiedämme, näitä määrärahojahan, joilla korvataan erilaisten rauhoitettujen eläinten aiheuttamat haitat, on vain hyvin rajallinen määrä. Tänäkin vuonna ne rahat varmaan loppuvat kesken, ja sitten ne, jotka kärsivät vahinkoa eduskunnan tekemistä ja EU:n tekemistä suojelupäätöksistä, joutuvat nuolemaan näppejään.

Hyvin monen tällaisen suojellun lajin haittavaikutukset kohdistuvat esimerkiksi maatalouteen, sanotaan suden aiheuttamat uhkat maataloudessa. Tänäpänä pitää tehdä aitoja sitä varten, että kotieläimet, hyötyeläimet, saavat olla laitumella turvallisesti. Entisaikaanhan oli niin, että suurpedot pantiin eläintarhoissa aitauksiin ja muut elivät vapaana, mutta nyt se on toisinpäin: ihmiset pannaan aitauksiin ja villipedot saavat olla vapaina. On tämä maailma pikkuisen muuttunut viimeisen vuosikymmenen aikana. [Keskustan ryhmästä: On muuttunut!]

Toivoisin nyt hartaasti, että tässä salissa pikkuhiljaa herättäisiin siihen, että voitaisiin näitä erilaisia luontodirektiiviliitteiden lajeja tarkastella vähän kriittisemmin, että ne, mikä siellä eivät ole uhanalaisia, sieltä poistetaan ja samalla pienennetään valtion velvollisuutta korvata näitä syntyneitä vahinkoja. Tässä naakan tapauksessa maa- ja metsätalousvaliokunta todellakin on tehnyt hyvää työtä ja ottanut lusikan kauniiseen käteen ja tehnyt viisaan päätöksen siitä, että tällaisista asioista ei tarvitse valtion maksaa rahaa.

Merimetso on sellainen laji kanssa, joka kaipaasi välittömästi myös toimenpiteitä, koska se on rannikolla ja saaristossa aiheuttanut valtavia vahinkoja jo tänä päivänä, ja sen takia toivoisin, että merimetsoasiassakin maa- ja metsätalousvaliokunta toimisi. Varmaan ei tämän hallituksen aikana pystytä enää sitä päätöstä tekemään.

Sama koskee valkoposkiahioita, joiden aiheuttamat vahingot maataloudelle ovat valtavia. Olen kertonut muutaman esimerkin Keski-Karjalan alueelta Tohmajärvi—Kitee—Kesälahti—Rääkkylä-suunnalta, missä todella nämä kyseiset eläimet aiheuttavat valtavaa vahinkoa ja maanviljelijät eivät saa mitään korvauksia, ja jos saavat, ne tulevat aivan toivot-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

toman myöhään, mutta kuitenkin näille tilan eläimille tarkoitettu rehu jää keräämättä siltä vuodelta, kun sato on tuhoutunut. Tässäkin toivoisin, että järki voittaa.

16.50 Hanna Halmeenpää vihr: Arvoisa rouva puhemies! Esittelen tässä pääkohdat maa- ja metsätalousvaliokunnassa tähän mietintöön jättämästäni vastalauseesta, joka sisältää myös ehdotuksen tämän lakiesityksen hylkäämisestä. [Hannu Hoskonen: Minkä takia?] Tätä esitystä on perusteltu sillä, että naakka aiheuttaa satovahinkoja, rikkoo rehupaa- leja, pesii rakennusten piippuihin ja sotkee ulosteillaan ympäristöä, ja sillä, että nykyiset vahinkoja rajoittavat toimet eivät olisi riittäviä. Naakkakanta on runsastunut, kannan vah- vuus on noin 110 000 pesivää paria, ja naakan levittäytyessä uusille alueille vahingot ovat kasvaneet. Ne ovat kohdistuneet pistemäisesti joillekin alueille Etelä-Pohjanmaalla, Var- sinais-Suomessa, Pirkanmaalla ja Hämeessä. Näitä vahinkoja aiheutuu ympäri vuoden. Vahinkopiikit ajoittuvat naakan pesimäajan ulkopuolelle.

Tästä lakiesityksestä keskeisimmät tahot ovat toki antaneet myös lausuntonsa valmiste- lun tueksi. Näitten lausuntojen pohjalta esitykseen ei ole tehty muutoksia lainkaan. Ympä- ristöministeriö on korostanut, että naakkojen tappamisen salliminen niiden lisäänty- misajan ulkopuolella ei yksin riitä poistamaan naakkojen aiheuttamia vahinkoja ja että näi- tä vahinkoja tulee edelleen ensisijaisesti pyrkiä vähentämään muilla keinoilla silloin, kun toimiva menetelmä on olemassa ja sen käyttö mahdollista. Ympäristöministeriö korosti myös sitä, että hallituksen esityksen mukaisen lakimuutoksen toteutuessa ja naakan ase- man muuttuessa viestinnässä on korostettava, että metsästys on edelleen kiellettyä pesin- täaikana ja eri lisääntymis- ja poikastenkasvatusvaiheissa.

Maa- ja metsätalousministeriön alainen objektiivinen tutkimuslaitos Luonnonvarakes- kus puolestaan on katsonut, että naakkakannan runsastumiselle on jokin ekologinen, luul- tavimmin ravinnon tarjontaan liittyvä syy, joka tulisi pyrkiä poistamaan, mikäli vahinkoja halutaan vähentää. Luonnonvarakeskuksen mukaan naakkavahingot voitaisiin ratkaista tai pienentää siedettäväksi vaikuttamalla ensisijaisesti ravintotarjontaan ja pesintämahdolli- suuksiin sekä karkotus- ja suojakeinojen kehittämällä. Lisäksi joustavaa, luonnonsuoje- lulain mukaista poikkeuslupakäytäntöä pidettiin hyvänä ratkaisuna pistemäisissä ongelma- tilanteissa ottaen huomioon, että vahinkoja syntyy suppealla alueella naakan koko levin- neisyysaluetta ajatellen. Koko lajin rauhoituksen purkaminen on siis melko äärevä keino paikallisten vahinkotilanteiden estämiseksi.

Sekä Luonnonvarakeskus että ympäristöministeriön alainen Suomen ympäristökeskus nostivat lausunnoissaan esille sen, että hallituksen esityksen mukainen lakimuutos aiheut- taisi mahdollisesti naakkojen häirintää ja hävittämistä niilläkin alueilla, missä ne eivät ai- heuta vahinkoja. Tämä puolestaan ei edistä muun muassa metsästyksen yleistä hyväksyt- tävyyttä. BirdLife Suomi ry totesi, että kaikkien lintulajien aiheuttamien haittojen ratkai- semisessa ensisijaisena keinona tulisi olla haittojen ennaltaehkäiseminen. On tärkeää kui- tenkin tunnistaa ongelmatilanteet ja kehittää haittoja estäviä toimenpiteitä ja sopeutumista eli toiminnan muuttamista siten, että haitat todella vähenevät. Mikäli haittoja syntyy edellä mainituista toimenpiteistä huolimatta, tulee haitan kärsijälle korvata vahingot, mikäli ne ovat merkittäviä. Haittoja aiheuttavia yksilöitä voidaan ongelmakohteilla poikkeuslupa- menettelyin vähentää, mutta lajien vaino tai suurten yksilömäärien tappaminen ei BirdLife Suomen mukaan ole hyväksyttävä ratkaisu yksittäisiin vahinkoihin. Samansuuntaisesti ovat lausuneet muun muassa Suomen luonnonsuojeluliitto ja Luonto-Liitto.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Arvoisa puhemies! Nykykäytäntö ja -lainsäädäntö ovat mahdollistaneet vahinkojen vähentämisen naakkoja luonnonsuojelulain poikkeuslupamenettelyn puitteissa häätämällä ja metsästäämällä. Nämä poikkeusluvut ovat toimineet hyvin, koska naakka älykkäänä lintulajina on häiritäessä oppinut nopeasti välttämään alueita, joilla niitä ammutaan. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus käsittelee ja myöntää rauhoitettujen lintulajien, kuten naakan, hävittämistä koskevat poikkeusluvut koko maassa. Naakan ampumisen mahdollistavia poikkeuslupahakemuksia tehdään vuositason arviolta vain noin 70. Menettely on hyvin tunnettu, ja lupia osataan hakea ennakoivasti keväisin.

Lupamenettely on hallinnollisesti kevyt ja yksinkertainen. Käsittely kestää keskimäärin noin kuukauden. Asianosaisilla on kuukausi aikaa lain nojalla myös valittaa poikkeusluvasta, eli kokonaisuudessaan poikkeuslupaprosessi kestää yhteensä noin kaksi kuukautta, ellei valituksia tule. Naakkapoikkeusluvista valitetaan hyvin harvoin. Vuonna 2015 Varsinais-Suomen ely-keskus teki yhteensä 68 myönteistä poikkeuslupapäätöstä. Käytännössä siis myönnetään kaikki poikkeusluvut, mitä naakan hävittämiseen on haettu. Poikkeuslupamenettelyä on sitä tarvitsevan näkökulmasta myös kevennetty viime vuosina myöntämällä lupia useammaksi vuodeksi kerrallaan tarveharkinnan mukaan: 2—3-vuotisia lupia on käytössä. Tämä on vähentänyt hallinnollista taakkaa sekä viranomaisen että luvan hakijan näkökulmasta.

Nykyisin naakkojen aiheuttamia vahinkoja maataloille ja muillekin tahoille korvataan, mikä käytäntö hallituksen esityksen toteutuessa poistuisi kokonaan naakan siirtyessä rauhoittamattomien lajien luetteloon. Avustuksia eli näitä korvauksia vuosina 2012—2016 on yhteensä maksettu reilut 400 000 euroa, keskimäärin 4 251 euroa hakijalle, joita on siis ollut aika vähän. Se on kuitenkin ollut merkittävä kompensatio naakkahaittojen rajoittamistoimista, kuten rakennusten verkottamisesta ja häätötoimista, ja itse haitoistakin. Haitat eivät kuitenkaan yksistään hallituksen lakiesityksen mukaisilla toimenpiteillä tule todennäköisesti poistumaan. [Kari Kulmala: Riippuu panosten määrästä!]

Totean lopuksi, että hallituksen lakiesityksen toteutuessa ja naakan siirtyessä rauhoittamattomien lintulajien luetteloon maa- ja metsätalousministeriön on hyvä varmistaa muutoksen vaikutusten seuranta naakan aiheuttamien vahinkojen ja naakkakannan koon ja levinneisyyden suhteen sekä naakan esiintymisessä mahdollisesti tapahtuvien muutosten todentamiseksi.

Tämän vastalauseen perusteluin kuitenkin esitän, että tämä lakiesitys hylätään.

16.58 Satu Hassi vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Halmeenpään esitystä. Edustaja Halmeenpää perusteli sen erittäin hyvin ja seikkaperäisesti.

Hallituksen esitys on ylimitoitettu. Paljon kevyemmälläkin toimenpiteillä naakkojen aiheuttamia vahinkoja voidaan rajoittaa. [Kari Kulmala: Sitähän on yritetty, muttei ole onnistuttu!]

16.58 Markku Eestilä kok: Arvoisa puhemies! Kunpa muissakin valiokunnissa tehtäisiin lainsäädäntöä ihmisten ehdoilla ja niitten ongelmien perusteella, mitä yhteiskunnassa esiintyy. Itse käsitan niin ja oma arvomaailmani toimii niin, että täällä pitäisi säätää enemmän lakeja kansalaisia varten eikä organisaatioita eikä viranomaisvalvontaa eikä byrokraatia varten. Minusta tuntuu, että he elävät kyllä ilman sitä, että eduskunta jokaisessa laissa heitä auttaa.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Tämä, että naakan rauhoitus puretaan, on minusta aivan erinomainen juttu, sillä, kuten edustaja Halmeenpää täällä hyvässä puheenvuorossaan totesi, naakka on älykäs lintu. Itse sanoisin myös metsästäjänä, ettei ole mitään vaaraa, että naakkapopulaatio olisi Suomessa vaarassa, vaikka maa- ja metsätalousvaliokunta on tämän tehnyt.

Se on minusta käsittämätöntä, että jonkun pitäisi aina etukäteen osata pyytää lupia, niin kuin nykyinen käytäntö on, sen takia, ettei tiedä, tuleeko ongelmia. Silloin kun ihmisten omaisuus on vaarassa ja tulee vahinkoa ja ongelmia, niin sehän on yksinkertainen juttu: eli niin kuin nyt tämä laki sen sallii, silloin se ongelma hoidetaan pois. Näinhän yhteiskunnassa tulisi menetellä. Minä en usko, että kukaan huvikseen lähtee omien töitten ohella naakkoja ahdistelemaan, ellei niistä aiheudu todellista ongelmaa.

Tällaista lainsäädäntöä pitäisi tässä talossa enemmän tehdä. Minun mielestäni tämä on erinomainen esimerkki. On hyvä, että hallituspuolueet ovat tämmöisen muutoksen tehneet, koska se on myös sen takia ja periaatteellisesti hyvä, että se antaa tälle koko salille omalla tavallaan esimerkin siitä, miten näitä asioita pitäisi hoitaa. Me emme voi loputtomiin kuunnella erilaisia organisaatioita ja ministeriöiden virkamiehiä, joilla saattaa olla oma näkemys mutta jotka ohittavat paikalliset ongelmat, koska en usko, että sitä kovin hyvin aina tiedostetaan, että mikä missäkin päin Suomea milloinkin ongelmaksi muodostuu.

Edustaja Hoskonen piti täällä hyvän puheenvuoron merimetsoista ja valkoposkihanhistista. Sama koskee niitä, eli sen ongelman perusteella pitää lainsäädäntöä muokata. Silloin jos on sukupuuttoon menossa joku laji, niin silloin lakia muutetaan.

17.00 Lasse Hautala kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin on mieluisaa olla saattamassa naakkaa metsästyslaissa määriteltyjen rauhoittamattomien lintulajien joukkoon. Tällä lainmuutoksella me voimme rajoittaa naakkojen aiheuttamia vahinkoja. Kuten täällä aikaisemmin jo ensimmäisessä käsittelyssä tuotiin esille, naakat aiheuttavat merkittävää vahinkoa muun muassa maataloudelle rikkomalla rehupaaleja, likaamalla rehuvarastoja, jolloin muun muassa salmonellavaara kasvaa merkittävästi. Lisäksi elintarviketeollisuudella on paljon sellaisia tiloja, joihin naakat ovat pesiytyneet ja jotka ne ovat vallanneet, ja niin ikään myös elintarviketeollisuuden tiloilla on suuri vaara näiden tautien leviämiseen. Myöskin sitten monet kotitaloudet ja kesämökit ovat vuosittain joutuneet sen vitsauksen piiriin, että savupiippuihin tai ilmastointikanaviin ovat naakat pesineet.

Tämä lainsäädännön muutos mahdollistaa myöskin joustavuutta ja tehokkuutta tämän ongelman hoitamiseen. Kuten maa- ja metsätalousvaliokunnan lausunnossa todettiin, tätä metsästystä on mahdollista suorittaa metsästyslain säännösten puitteissa, eli pesimäaikana näitä lintuja ei tulla metsästämään.

Tätä voidaan pitää osaltaan myöskin byrokratian purkuun liittyvänä kysymyksenä. Tähän mennessä luvat on pitänyt pyytää Varsinais-Suomen ely-keskukselta, ja niiden käsittely siellä on kestänyt jopa kaksi kuukautta. Tällä saadaan merkittävää tehokkuutta aikaan.

Lisäksi maa- ja metsävaliokunta kiinnitti huomiota näiden valkoposkihanhiin ja merimetsojen suojametsästyksen mahdollistamiseen, koska myös niiden aiheuttamat vahingot ovat erittäin merkittäviä ja muun muassa valkoposkihanhiin kanta Suomen lisäksi kasvaa merkittävästi myöskin Euroopassa. Tämä asia täytyisi hoitaa mieluummin ympäristöministeriön kautta, koska tällöin olisi mahdollista vielä aikaansaada näitten lintujen aiheuttamista haitoista korvauksia, eli tällöin puhutaan niin sanotusta suojametsästyksestä. Mikäli se hoidettaisiin maa- ja metsätalousministeriön kautta vastaavalla tavalla kuin nyt tämä naakkakysymys, niin tällöin näitä korvauksia ei maksettaisi.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Omalta osaltani haluan lausua parhaat kiitokset hallituspuolueiden lisäksi niille puolueille, jotka maa- ja metsätalousvaliokunnassa tätä lakiehdotusta puolsivat, eli SDP:n, RKP:n, kristillisdemokraattien ja perussuomalaisten kansanedustajille, jotka olivat yksituumaisesti tämän lakiehdotuksen takana.

17.03 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi metsästyslakia siten, että naakka lisättäisiin metsästyslain rauhoittamattomien lintujen luetteloon. Monet maanviljelijät huokaavat varmaankin, että viimeinkin, koska esityksellä pyritään rajoittamaan naakkakannan kasvusta heille johtuvia vahinkoja ja haittoja. Jatkossa naakkoja on helpompi vähentää ilman poikkeuslupajärjestelmää.

Suomen naakkakanta on kasvanut erittäin voimakkaasti erityisesti 2000-luvulla. Kannan runsastuminen lähes koko Suomen alueelle on johtanut myös naakkojen aiheuttamien haittojen ja vahinkojen lisääntymiseen. Kuten olemme tänään jo kuulleet muutamaan kertaan, niin naakat muun muassa aiheuttavat satovahinkoja, rikkovat säilörehupaaleja, pesivät hyvin usein rakennusten savupiippuihin ja muihin rakennusten syvennyksiin sekä sotkevat ulosteillaan parveutumisalueidensa ympäristöä. Naakkojen ulosteet aiheuttavatkin tietynlaisen hygieniä- ja tautiriskin. Naakoista aiheutuvat haitat ovat siten kiistattomia.

Kysyessäni valiokunnassa asiantuntijoilta, mitä hyötyä naakasta sitten on, sain yhdeltä asiantuntijalta vastaukseksi, että se kuuluu luonnon monimuotoisuuteen. Muut asiantuntijat eivät sillä hetkellä naakasta mitään hyvää löytäneet.

Naakkojen aiheuttamista vahingoista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ovat vuosina 2012—2016 maksaneet yhteensä yli 400 000 euroa avustusta. Pääosa avustuksista on käytetty maatalousvahinkojen korvaamiseen. Vahinkojen korvaamiseksi ei enää jatkossa maksettaisi avustusta.

Lintudirektiivin 7 artikla mahdollistaa naakan osalta lajin ympärivuotisen rauhoituksen purkamisen, mikä on erinomainen asia. Tämä mahdollistaa luonnonsuojelulain poikkeuslupajärjestelmää laajempia toimia naakkojen aiheuttamien vahinkojen rajoittamiseksi. Esityksen mukaan naakan rauhoitus purettaisiin lisäämällä naakka metsästyslain rauhoittamattomien lintujen luetteloon. Naakkojen pyydystäminen ja lopettaminen tapahtuisi metsästyslain säännösten rajaamissa puitteissa. Naakkojen pyynti on kuitenkin edelleen kiellettyä pesintäaikana, jolloin naakkojen pyydystäminen on mahdollista vain Suomen riistakeskuksen myöntämän poikkeusluvan tai metsästyslaissa säädetyn ilmoitusmenettelyn nojalla.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä esitystä erittäin hyvänä. Samalla kuitenkin tulisi sallia naakkojen ja varisten pyynti niin sanotuilla varishäkeillä, jotka olivat erittäin tehokkaita variskannan vähentämisessä silloin, kun ne olivat vielä sallittuja. Olen itsekin pyydystänyt varishäkeillä satoja, ellei tuhansia variksia silloin, kun se oli vielä laissa mahdollista. Varishäkki on siinäkin mielessä hyvä, että siitä voi vapauttaa ne varislinnut tai rauhoitetut linnut, esimerkiksi närhet, joita ei haluta pyytää. Se vähentää myös huomattavasti niin sanottujen haavakkojen määrää. Valitettavasti EU on tällaisen valikoivan pyydyksen viisauksessaan kieltänyt. Suomen tulisi omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että EU sallisi varishäkkien käytön tulevaisuudessa.

17.07 Susanna Koski kok: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys metsästyslain muuttamisesta on erinomainen.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Aina kun puhutaan eläinten ja ihmisten välisestä suhteesta, niin siinä keskustelussa kummallisesti unohtuu, että ihminen on näistä lajeista se, jolla on harkintaa. Tämä metsästyslain muutos ei siis todellakaan velvoita naakkojen poistamiseen tai hävittämiseen, eikä se myöskään estä vapaaehtoisia ennaltaehkäisemisen toimenpiteitä, jotka liittyvät naakkojen aiheuttamiin vahinkoihin, vaan kyllä esimerkiksi maaseudulla elinkeinonharjoittajilla ja kiinteistönomistajilla on harkinnan mukaan edelleenkin tästä muutoksesta huolimatta käytettävissään kaikki keinot, mitä ennaltaehkäisemiseen liittyy, mutta nyt on rinnalla myöskin tehokkaampia tapoja saada tämä naakkakanta kestävämmälle tasolle ja haittoja pienemmiksi. Se on myös veronmaksajien rahojen tarkoituksenmukaista käyttöä.

Erityisen suurella mielenkiinnolla odotan, milloin hallitus tarttuu myöskin tässä mietinnössä olevaan valiokunnan ponsiosaan, jossa otetaan kantaa valkuposkivanhojen ja merimetsojen suojametsästyksen harjoittamiseen ja siihen liittyvän sääntelyn päivittämiseen.

17.09 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Hautala lähetti kiitokset SDP:n suuntaan, ja mielelläni otan nämä kiitokset vastaan. Voin sanoa, että myös SDP pitää tärkeänä toimenpiteenä tätä naakan siirtämistä rauhoittamattomaksi linnuksi, ja tällaisia hallituksen esityksiä voi hyvillä mielin myös olla kannattamassa.

Kuten täällä on kuultu, naakkakanta on runsastunut merkittävästi ja oppinut käyttämään viljelyyn, eläintenpitoon sekä muuhun ihmistoimintaan liittyviä ravinto-, pesimis- ja oleskelupaikkoja haitallisella tavalla hyväkseen. Lisäksi naakasta aiheutuu suurta haittaa muiden lintulajien pesinnän onnistumiselle. Naakan aiheuttamat haitat ja vahingot ovat kasvaneet, ja voi sanoa, että tämä uudistus, lainsäädännön muuttaminen, kyllä säästää resursseja jatkossa monella tapaa. Korvausten maksatus, turhauttava luvanhaku ja ongelmaan viiveellä vaikuttava lupaharkinta jää tämän lainsäädännön myötä pois. Naakkakanta kestää nykyisin hyvin yksilöiden poistamista, eivätkä kannat vaarannu rauhoittamattomuudesta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle liikesalaisuuslaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 49/2018 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 11/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.10 Lauri Ihalainen sd: Arvoisa rouva puhemies! Sinnikkään odottamisen jälkeen esitän vastalauseen mukaista, perusteltua lausumaa.

17.11 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Uudella liikesalaisuuslailla säädetään liikesalaisuuksien suojasta ja siviilioikeudellisista oikeussuojakeinoista. Esityksellä pannaan täytäntöön EU:n liikesalaisuuksien suojaamista koskeva direktiivi. Tiedon suojaami-

sen ja siten myös liikesalaisuuksien merkitys tutkimus- ja kehitystyön, innovaatioiden ja kilpailukyvyyn kannalta on korostunut tietoyhteiskunta- ja digitalisaatiokehityksen myötä. Toisaalta tiedon avoimuus ja työntekijöiden osaamisen hyödynnettävyys ovat myös edellytyksiä uusien innovaatioiden synnylle ja talouden kehittymiselle. Siten aineettoman pääoman ja liikesalaisuuksien sääntely on aina tasapainoilua liikesalaisuuksien suojan ja tiedon avoimuuden ja osaamisen liikkuvuuden välillä.

Arvoisa puhemies! Liikesalaisuusdirektiivin yhtenä keskeisenä lähtökohtana on liikesalaisuuksien suojan lisäksi yleisen edun turvaaminen. Myös Suomen lainsäädännössä on tärkeää turvata mahdollisuus ilmoittaa väärinkäytöksistä toimivaltaisille viranomaisille tai tuoda väärinkäytökset tai lainvastainen toiminta julki liikesalaisuuslain estämättä silloin, kun se on tarpeen yleisen edun kannalta. Käytännössä tämä voi koskea esimerkiksi tilanteita, kun rakennusfirman työntekijä kertoo kilpailuviranomaiselle kartelliepäilyksistään tai kun pankin työntekijä paljastaa kansainvälisen veronkierron rakenteita julkisuudessa tai kun lenkkikenkiä valmistavan firman työntekijä raportoi ihmisoikeusjärjestöille tuotantoketjussa tapahtuneesta riistosta, johon yrityksen johto ei ole puuttunut. Yleistä etua ja sen hyväksyttävää suojaamista on vaikea ellei mahdoton tyhjentävästi määritellä lainsäädännössä, joten lopulta hyväksyttävä sananvapauden käyttö ja yleisen edun suojaaminen määritellään oikeuskäytännössä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä liikesalaisuuslain 5 §:n perusteluteksteissä liikesalaisuuden suoja on määritelty jossain määrin laajemmaksi ja vastaavasti ilmiantajan suoja kapeammaksi kuin liikesalaisuusdirektiivin vastaavassa artiklassa. Mietinnössään talousvaliokunta pitää kuitenkin aivan oikein tärkeänä, että ehdotettu säännös mahdollistaa lainvastaista toimintaa koskevan tiedon antamisen toimivaltaiselle viranomaiselle yleisen edun suojaamista varten väärinkäytösten tai laittoman toiminnan paljastamiseksi. Talousvaliokunnan mukaan lainvastaista toimintaa koskevalla tietojen antamisella on usein sekä keskeinen merkitys viranomaisten lakisääteisen tehtävän hoitamisen kannalta että selkeästi yleistä etua suojaava tarkoitus. On tärkeää, että tämä valiokunnan hyvin perusteltu kanta näkyy, kun lakia sovelletaan, eikä ilmiantajan suojan saamisen kynnys muodostu käytännössä direktiiviä korkeammaksi.

Arvoisa puhemies! Lain perusteluissa yritysten sisäiset väärinkäytöksiin puuttumista koskevat kanavat nähdään ensisijaisena keinona saada tietoa väärinkäytöksistä ja puuttua niihin. Talousvaliokunnan mietinnössä korostetaan kuitenkin aivan oikein, että väärinkäytökset kattavat hyvin laajan kirjon tilanteita eikä sääntelyllä ole perusteltua rajoittaa liikesalaisuuden ilmaisemista väärinkäytösten paljastamiseksi laajemmin. Valiokunta katsoo, ettei ilmoituskanaviin tule rakentaa hierarkiaa myöskään liikesalaisuusdirektiivin säännösten täysharmonisoivan luonteen vuoksi. Yrityksien sisäisiä ilmoituskanavia ei voi kaikissa tapauksissa pitää ensisijaisena tai parhaana ilmoituskanavana, vaan ilmoituksia tulee perustellusta syystä pystyä tekemään suoraan esimerkiksi kilpailuviranomaisille.

Talousvaliokunta kiinnittää huomiota myös EU-tason pyrkimyksiin entisestään vahvistaa ja yhtenäistää väärinkäytöksen ilmoittajien suojaa. Komissio on vastikään antanutkin ehdotuksen unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelua koskevaksi direktiiviksi.

Arvoisa puhemies! Lakiin sisältyy ajatus etukäteisestä intressipunninnasta. Väärinkäytöksiä havainneelta henkilöltä ei kuitenkaan voi edellyttää tyhjentävää intressipunnintaa ennen viranomaisilmoituksen tekemistä, vaan kynnys ilmoitukseen tulisi olla matala, jotta väärinkäytökset tulevat viranomaisten tietoon. Etukäteinen intressipunninta ei sisälly EU-

direktiiviin, ja se käytännössä toteutuu joka tapauksessa viranomaisten käsitellessä asiaa. Viranomaiskäsittely on luottamuksellista, ja ilmoitetut tiedot tulevat julkisiksi vain siinä tapauksessa, että viranomaiset ryhtyvät tiedonannon perusteella oikeudellisiin toimenpiteisiin. Esimerkiksi kartellitoiminta ei saa jäädä ilmoittamatta toimivaltaiselle viranomaiselle sen takia, että ilmiantaja joutuu tekemään epävarmaa intressipunnintaa ja pelkäämään asemansa tai seurausten puolesta. Havaituista väärinkäytöksistä pitää voida aina ilmoittaa viranomaisille, ja talousvaliokunta toteaaakin mietinnössään, että ehdotetun lain 5 §:ää on tulkittava niin, että liikesalaisuuden ilmaiseminen esimerkiksi ilmoittaessa kilpailulainsäädännön vastaisesta toiminnasta toimivaltaiselle viranomaiselle on oikeutettua.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan mietintö on erittäin hyvä ja perusteltu, mutta jotain pykälämuutoksia jäimme vielä valiokunnassa kaipaamaan. Lakiesityksen ensimmäisessä käsittelyssä äänestettiin vastalauseen pykälämuutosesityksistä, jotka eivät valitettavasti menneet läpi.

Lakiin olisi ollut perusteltua lisätä näkyviin poikkeus koskien todistamista oikeudenkäynnissä. Näin selvennettäisiin myös ehdotetun lain ja oikeudenkäymiskaaren suhdetta. Erityisesti olisi ollut perusteltua selvittää oikeudenkäymiskaaren mukaisen todistamisoi-
keuden ja liikesalaisuuslain tarkoittaman salassapitosopimuksen suhdetta. Käytännössä oikeudenkäytössä on esiintynyt tapauksia, joissa todistamista on pyritty ja osin onnistuttukin estämään salassapitosopimukseen vetoamalla.

Lisäksi teknisen ohjeen osalta olisi ollut pykälissä perusteltua selvittää, missä muodossa tekninen ohje voi olla saatukseen laissa tarkoitettua suojaa. Liian lavea tai epäselvä teknisen ohjeen määritelmä voi heikentää työvoiman ja tietotaidon liikkuvuutta ja tosiasiaa estää normaalin ammattitaidon ja kokemuksen piiriin kuuluvan tiedon ja osaamisen hyödyntämisen. Suullinen liikesalaisuuden sisältämätön tieto tulee katsoa normaaliksi ammat-
tiosaamiseksi.

Myös salassapitosopimuksen osalta laki olisi kaivannut täsmennystä. Näin torjuttaisiin se, että työnantaja salassapitosopimuksella rajoittaa työntekijän mahdollisuutta myöhemmin hyödyntää omaa ammattiosaamistaan tai kokemustaan. Lakiin olisi tarpeellista tehdä raja-
aus, jonka mukaan työsuhteen aikana tehty salassapitosopimus voi olla voimassa vain kohtuullisen ajan työsuhteen päättymisen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Lisäksi eduskunnan tulisi ottaa tiukasti kantaa erityisesti kilpailukieltolain koskevaan problematiikkaan. Lainsäädäntöä tulisi uudistaa Jukka Ahtelan vast-
ikään julkaiseman selvityksen pohjalta. Kilpailukieltosopimuksia koskevaa sääntelyä eh-
dotetaan selvityksessä muutettavaksi siten, että kilpailukieltosopimuksen tarpeellisuutta, suojattavia tietoja sekä sopimuksen laajuutta arvioitaisiin nykyistä tarkemmin. Nykylain ja -käytännön ongelmana on se, että kilpailukieltosopimuksia lätkitään työntekijöille joskus hatarin perustein ja vailla riittävää kompensatiota. Tämä voi haitata työvoiman liikku-
vuutta ja työntekijöiden ura- ja ansaintamahdollisuuksia. Ahtela toteaa, että on ilmeistä, että kilpailukieltosopimuksia käytännössä tehdään nykyisellään varsin runsaasti ilman riit-
tävää ja erityisen painavan syyn arviointia.

On myös havaittavissa, että kilpailukieltosopimuksia koskevassa sääntelyssä esimerkik-
si pakollinen kompensatio on varsin yleinen malli verrokkimaissa. Kun otetaan huo-
mioon työvoiman enenevä liikkuvuus ja kansainvälinen yritystoiminta Euroopassa, on syytä pysyä mukana muissa maissa tapahtuvan sääntelyn kehitysvauhdissa myös tässä yh-
teydessä.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Arvoisa puhemies! Työnantajilla on joissain tapauksissa aito tarve käyttää kilpailukiel-tosopimuksia, eikä tätä mahdollisuutta ole syytä poistaa. Kuitenkaan ei ole yleisen edun mukaista jarruttaa työvoiman tervettä liikkuvuutta yhtään enemmän kuin on välttämätöntä.

Tällä perusteella kannatan edustaja Ihalaisen esittämää erittäin perusteltua vastalauseen mukaista lausumaehdotusta, jossa esitetään, että hallituksen tulisi viipymättä ryhtyä val-mistelemaan työsopimuslainsäädännön muutoksia, joilla korjataan [Puhemies koputtaa] selvityksessä ja käytännön työelämässä esiin nousseita ongelmia.

17.19 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Suomessa ei tähän asti ole ollut erillis-tä lakia liikesalaisuuksien suojasta. Aineettomista oikeuksista, kuten patenteista, tavara-merkeistä ja tekijänoikeuksista, on sen sijaan olemassa erillislakinsa. Myös esimerkiksi ri-koslaissa on säännelty yrityssalaisuuksien rikosoikeudellinen suoja. Lukuisissa muissakin laeissa on yksittäisiä säännöksiä liikesalaisuuksien, ammattisalaisuuksien tai yrityssalai-suuksien suojaamiseksi tai säännöksiä viranomaisten liike- ja ammattisalaisuuksia koskevis-ta tiedonsaantioikeuksista. Joten emme ole olleet täysin suojaamattomassa tilassa aikai-semminkaan.

Nykyinen sääntely on Suomessa kuitenkin rakenteeltaan ja myös käsitteistöltään erit-täin hajaantunut. Esityksen taustalla on nyt tietenkin EU ja EU:n liikesalaisuusdirektiivi. Tavoitteena onkin tällä esityksellä yhtenäistää suojan tasoa kaikissa jäsenvaltioissa. Liike-salaisuuslainsäädännön uudistamisen tarve johtuu siis sekä EU-sääntelyn täytäntöönpa-nosta että kansallisen lainsäädännön puutteista. Pidän esitystä tarpeellisena ja jopa välttä-mättömänä.

17.20 Johanna Ojala-Niemelä sd: Arvoisa rouva puhemies! Talousvaliokunnan kuule-misissa nousi esille työntekijöiden salassapito- ja kilpailuehtojen sääntelyn puutteellisuus, ja tähän on kyllä haettava ratkaisumalleja.

Tässä äskettäin esitellyssä vastalauseessa ehdotetut muutokset säännöksiksi olisivat tuo-neet työntekijöille varmuutta siitä, mitkä heidän oikeutensa ja velvollisuutensa ovat. Nyt valitettavasti näyttää kyllä siltä, että valiokunnan enemmistö meni tässä asiassa tuomiois-tuimen selän taakse odottamaan, että työntekijät hakevat oikeutensa sitä kautta. Harmillis-ta oli, ettei koko valiokuntaa saatu tämän muutoksen taakse, mutta tämän kanssa on nyt vain elettävä. Ehdotus ei kuitenkaan käytännössä olisi muuttanut tätä käytäntöä mutta olisi tuonut sitä kauan kaivattua oikeusvarmuutta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi autoverolain sekä ajoneuvoverolain 10 §:n ja liit-teen muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 74/2018 vp

Lakialoite LA 10-11, 99/2016 vp, 52-53, 59, 86/2017 vp

Toimenpidealoite TPA 14/2015 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 7/2018 vp

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

17.22 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi autoverolakia ja ajoneuvoverolakia. EU:n lainsäädännössä säädetään uudesta henkilöautojen ja kevyiden hyötyajoneuvojen mittaustavasta, jolla arvioidaan aiempaa tarkemmin ajoneuvojen polttoaineen kulutusta ja hiilidioksidipäästöjä. Esityksen myötä yksittäisen kuluttajan ajoneuvokohtainen auto- tai ajoneuvovero voi nousta tai laskea nykyiseen verrattuna, koska uusi WLTP-mittaustapa ottaa huomioon aiempaa tarkemmin ajoneuvokohtaiset hiilidioksidipäästöt. Muutokset voivat vaihdella siten eri automerkkien sekä jopa saman automerkin ajoneuvomallien ja -yksilöiden välillä. Tämä tuntuu hieman erikoiselta väitteeltä, mutta maailma on ihmeellinen ja erityisesti automaailma, kun siihen hieman perehtyy.

Autoalan edustajat ovat sitä mieltä, että uusi autoveroasteikko kiristää keski- ja suuripäästöisten autojen verotusta. Vaikutus voi olla jopa 130 miljoonaa euroa nykyiseen ja jopa 70 miljoonaa euroa uuteen verotasoon verrattuna. Heidän näkemyksensä perustuu mittaustuloksiin, joita autoala on saanut autonvalmistajilta viime kuukausien aikana. Aineisto koostuu tämän vuoden tyyppihyväksynnöistä ja mallistosta, joka edustaa siis tämän ja ensi vuoden mallistoja. Viimeisin otos käsittää hieman yli 700 automallia ja mallivariaatiota. Mielestäni otos on varsin kattava.

Valtiovarainministeriö suhtautuu varauksellisesti heidän esittämäänsä selvitykseen ja pitää otosta määrältään ja kattavuudeltaan liian pienenä luotettavien johtopäätösten tekemiseksi. En sitten tiedä, paljonko yli 700 automallia ja variaatiota heille olisi pitänyt olla. Ministeriön arvion mukaan autoalan muutosehdotukset merkitsisivät noin 30 miljoonan euron veronkevennystä verotaulukon yläpäähän. He suosivat siten suuripäästöisiä autoja vastoin nykyisen ympäristöohjaavan veromallin perusajatusta.

Valiokunta piti kuitenkin ratkaisevana perusteena verotukselta edellytettyä objektiivisuutta. Silloin kun on kysymys veron suuruuden perusteista, hyväksyttävien muutosten tulee nojautua riittävän edustavaan tietoon. Tällaisena valiokunta pitää vain komission tutkimuslaitoksen JRC:n tutkimuksen tuloksia. Tulokset pohjautuvat koko Euroopan laajuiseen autokantaan ja systemaattiseen tutkimusasetelmaan. Ne takaavat sellaisinaan käytettävissä olevista tiedoista parhaiten myös verovelvollisten oikeusturvan, niin kuin perustuslaki edellyttää.

Kuka sitten mitäkin tutkimustuloksia haluaa uskoa, varmaa on kuitenkin se, että jatkosakin teillä tulee vastaan vain kavereitani suuripäästöisillä, vanhoilla ja paljon polttoainetta kuluttavilla ajoneuvoilla. Onneksi mikään EU:n direktiivi ei vielä pakota romuttamaan tällaisia historiallisia ajoneuvoja eikä kenenkään tarvitse syyllistyä vanhojen ajoneuvojen kätkentään. Toisaalta historiallinen asekätkentäkin on katsottu myöhemmin varsin isänmaalliseksi toimenpiteeksi.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 74/2018 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin LA 10-11, 99/2016 vp, 52-53, 59, 86/2017 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen hylkäämisestä. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi turvatoimista Maahanmuuttovirastossa ja yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain 83 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 32/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 6/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.26 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki turvatoimista Maahanmuuttovirastossa.

Yhteiskunnan tehtävä on suojella turvallisuuttamme. Jokaisella meillä on oikeus turvallisuuteen. Tämä on määritelty perustuslaissamme. Turvallinen työympäristö ja erilaisiin turvallisuusuuhkiin varautuminen ovat entistä tärkeämmässä roolissa myös Maahanmuuttovirastossa. Tämän lakiesityksen tarkoitus on suojata Maahanmuuttovirastossa työskenteleviä henkilöitä erilaisilta vaaratekijöiltä, turvata työskentelyolosuhteita sekä suojata viraston omaisuutta.

Laissa säädettäisiin jatkossa Maahanmuuttoviraston käytössä olevissa tiloissa turvatehtävissä työskentelevien turvatarkastajien toimivaltuuksista. Toimivaltuudet liittyvät henkilöllisyyden tarkistamiseen, turvatarkastukseen, henkilön tarkastukseen, esineiden haltuunottoon, pääsyn estämiseen, henkilön poistamiseen ja henkilön kiinniottamiseen.

Pidän hyvänä, että turvatarkastuksia voidaan hankkia ostopalveluna ja turvatarkastajan on oltava poliisin tähän tehtävään hyväksymä henkilö. Vain tällä tavoin voidaan taata tarvittaessa riittävä henkilöstö.

Pidän esitystä kokonaisuudessaan hyvänä sekä tarpeellisenä ja suorastaan välttämättömänä Maahanmuuttoviraston henkilöstön suojaamiseksi.

17.28 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Haluan kiittää hallitusta ja hallintovaliokuntaa erittäin ripeästä toiminnasta, että tämä laki Maahanmuuttoviraston turvatoimien parantamisesta on saatu tänne eduskunnan käsittelyyn ja että se saadaan muuttamattomana nyt ripeästi voimaan.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

Kuten hallintovaliokuntakin asian ilmaisee, tässä esityksessä on huomioitu se, että turvallisuuden ylläpitämisen edellytykset ovat muuttuneet, ja ilman sen suurempia eleitä on ryhdytty heti toimiin tilanteen parantamiseksi, turvallisuuden parantamiseksi.

On erittäin tärkeää, kuten edustaja Kulmalakin äsken totesi, että Maahanmuuttovirastoksen työskentelevien ihmisten turvallisuus pystytään turvaamaan, kuten myös siellä asioivien asiakkaiden turvallisuus pystytään turvaamaan. Tällä lainsäädännöllä tehdään nyt tarvittavia toimia turvallisuuden parantamiseksi tässä muuttuneessa turvallisuustilanteessa. Tässä on hyviä toimenpiteitä. Tällä tiellä on hyvä edetä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 32/2018 vp sisältyvät 1.-2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi maantielain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 45/2018 vp
Toimenpidealoite TPA 63/2017 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 15/2018 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toimenpidealoitteesta.

Keskustelu

17.29 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksellä ehdotetaan muutettavaksi maantielakia sekä eräitä muita liikennealan lakeja. Esityksessä esitetään perustettaville maakunnille valtiolta siirtyvät tienpitoon ja liikennejärjestelmäsuunnitteluun liittyvät tehtävät ja tehtävänsiirtojen täytäntöönpano. Maakuntien vastuulle kuuluisivat jatkossa liikennejärjestelmän toimivuus, liikenneturvallisuus, tie- ja liikenneolot, alueellinen tienpito, maankäytön yhteistyö ja toimintaympäristöä koskevien tietojen tuottaminen valtakunnalliseen liikennejärjestelmäsuunnitteluun. Voi jo nyt sanoa, että työtä riittää ja toivottavasti johto on mahdollisimman lähellä palveluiden tarvitsijaa.

Suomen koko tieverkon pituus on noin 454 000 kilometriä. Asiakastyytyväisyyskyselyn perusteella maantieverkon käyttäjät ovat pääosin tyytyväisiä matkojen ja kuljetusten toimivuuteen maantieverkolla. Kuitenkin maantieverkon heikkenevä kunto ja rahoituksen alhainen taso näkyvät asiakastyytyväisyydessä laskevana trendinä teiden kunnon ja erityisesti talvihoidon suhteen. Vuoden 2017 alussa Suomen liikenneverkon korjausvelan arvioitiin olevan noin 2,54 miljardia euroa, vaikka hallitus on tällä kaudella sitä pyrkinyt voimakkaasti vähentämään. Korjausvelan kasvuun ja liikenneverkon kunnon huononemiseen on johtanut määrärahojen pitkään jatkunut liian alhainen taso. Tämänhetkisestä korjausve-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

lasta noin 1,3 miljardia euroa kohdistuu maanteille, noin 1,1 miljardia euroa rautateille ja noin 40 miljoonaa euroa vesiväylille.

Yksi monesti keskusteluissa esiin nouseva aihe on tienpidon laadunvalvonta sekä yleisesti perusväylänpidon rahoituksen riittävyys. Uskon, että tämä keskustelu ei koskaan loppu, eikä niin pidä tapahtuakaan. Vain keskustelun kautta pystymme pysymään ajan hermolla alati muuttuvassa yhteiskunnassa.

Teiden ja katujen hoito on vaativaa ja vaatii oikeat välineet ja työntekijät. Tilastojen mukaan viime vuonna kantateiden kunto säilyi ennallaan mutta seutu- ja yhdysteiden kunto heikkeni. Korjausvelan kasvu on pysähtynyt, mutta vain hetkeksi. Hallituksen tarkoitus on ollut tehostaa ja parantaa tienhoitoa ja säästää valtion menoja, mutta seuraukset etenkin säästöistä nähdään viimeistään nyt. Helposti unohtuu, että teiden huono kunto ei ole välttämättä kunnossapitotyötä tekevien syy, vaan syy voi olla myös välineissä.

Painetta tulee kohdistaa myös kunnossapitotyön urakoinnin kilpailuttamiseen sekä siihen, millaista työnlaatua kilpailutuksessa vaaditaan ja millainen työnlaatu hyväksytään. Tiestön kunnan rapistumisen salliminen on erittäin lyhytnäköistä, etenkin kun se tapahtuu liikenneturvallisuuden kustannuksella. Ei voi olla oikein, että samaan aikaan kun lapset luistelevat ja pelaavat jääkiekkoa yleisellä tiellä, hälytysajoneuvot ja koulutaksit yrittävät pysyä vaivoin tiellä, koska sitä ei ole hiekoitettu ja tien reunat ovat pehmoiset. Etenkin hälytysajoneuvoja odottaa hädässä oleva ihminen. Monesti hälytysajoneuvo tai koulutaksi tekee aamulla ensimmäiset jäljet lumiseen seutu- tai yhdystiehen.

Tiemestaripiirien aikaan Suomessa oli kunnia-asia, että erityisesti oman paikkakunnan tiet olivat mahdollisimman hyvässä kunnossa. Nyt kilpailutuksen, urakoinnin ja aliurakoinnin aikana vastuukysymykset ovat hämärtyneet. Näyttäisi siltä, että mitä pidempi on kunnossapitotyön ketju, sitä useampi yritys ja yrittäjä ottaa oman siivunsa hinnasta, ja se ei ole tavallisen tienkäyttäjän etu. Yksi merkittävä seikka on tien kunnostukseen tarkoitettu kalusto. Tiemestaripiirien aikaan soratiet muotoiltiin tiekarhulla keväällä siten, ettei vesi seiso tiellä eivätkä tienreunat kasva heinää ja vesaikkoo. Syksyllä tie ajettiin tasaiseksi aaurausten helpottamiseksi ja talvella poistettiin polanteet. Tarpeen mukaan tiet myöhemmin lanattiin traktorilla tai kuorma-auton alaterällä. Tällä hetkellä näitä tiekarhuja ei ole enää kovin paljon käytössä, eikä ole myöskään niiden käyttöön koulutettuja kuljettajia. Tiekarhu on kuitenkin ainut väline, jolla tien polanteet saadaan poistettua ja teiden kallistukset tehtyä yhdellä ajokerralla.

Jatkossakin maakunnissa on huolehdittava, että käytössä on oikeanlaista kalustoa tien kunnossapitoon ja sitä käytetään niin kuin on tarvetta. Tienhoidon tulee olla myös oikea-aikaista. Olen itse monesti miettinyt, että määrittävätköhän teiden hoitoluokitukset ja lähtökynnykset liian tiukasti tekemistä. Tästä on olemassa monella alueella varsin paljon myös näyttöä. Joka tapauksessa maakunnilla on kädet täynnä jatkossakin, mikäli ne aikovat pitää varsinkin haja-asutusalueiden tiet ajokelpoisina.

17.34 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tietysti yksi niistä laeista, jotka nyt liittyvät tähän maakuntauudistukseen. Siihen liittyy myöskin näitä liitelakeja, joissa toimivallan siirtoa tapahtuu niin tienpidon kuin liikennejärjestelmien suunnittelun kuin myöskin julkisen henkilöliikenteen järjestämisen osalta. Oikeastaan olisikin ihan mielenkiintoista, jos täällä valiokunnassa toimivia henkilöitä on paikalla, kysyä siitä, että nyt kun tämä aikataulus näyttää näinkin epävarmalta, niin mitä se tarkoittaa sitten esimerkiksi tä-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

män lainsäädännön osalta. Aloituksen lykkääntymistä varmastikin, mutta onko tässä joitakin muita seuraamuksia?

Toinen sellainen asia, mitä tässä pohdiskelin: Siellä maakunnissa hoidettava tienpidon rahoitus ilmeisesti tulee kuitenkin hoidettavaksi erillisrahoituksella. Onko tästä käyty keskustelua, mikä sen mahdollinen taso on tulevaisuudessa?

Edustaja Kulmala kyllä hyvin nosti esille näitä nykyisenkin tienpidon ongelmia, mitä tuolla maakunnissa on. Olen kyllä kuullut juuri sensuuntaisia sanomisia, että ainut sukupuuttoon kuollut eläin, mitä siellä tien päällä kaivattaisiin, on maantietiekarhu, jota tosiaankaan ei tänä päivänä enää käytetä ja joka noilla polanteisilla maaseudun teillä olisi äärimmäisen tarpeellinen.

Myöskin edustaja viittasi puheenvuorossaan näihin urakkasopimuksiin, mitä tänä päivänä tehdään. Siinä on ongelma, että pääurakoitsijat tekevät pääurakkasopimukset ja sen jälkeen sitten kilpailuttavat aliurakoitsijoilla osaurakat. Se on johtanut siihen, että itse asiassa voittoa tehdään sillä, miten vähän ja huonosti tieosuuksia hoidetaan, koska silloin tietenkin sille, joka aliurakan myy eteenpäin, jää eniten katetta. Tämähän on aivan päälleallaan oleva urakointimalli, ja muistelen, että ministeri Berner otti tähän kysymykseen kantaa ja totesi joskus viime talvena, että tätä asiaa pitää lähteä nytten tarkastelemaan näitten pääurakoitsijoiden erilaisten kriteeristöjen kautta. Ei voi olla niin, että todellakin se hankintamekanismi tai se hankintalogiikka näissä urakointisopimuksissa lähtee siitä, että eniten teet rahaa silloin, kun tiet hoidetaan mahdollisimman huonosti.

Täytyy sanoa, kun itse tulee tuolta Pohjois-Savosta, jossa tosiaankin on kunnon talvet mutta kelit nykyisenä aikana hyvin vaihtelevia, että kyllä siellä on paljon läheltä piti -tilanteita ja erityisesti maatalouden ajoneuvojen, vaikkapa maitoautojen, ajaminen siellä teillä on kyllä monesti ihan arpapeliä. Todellakin, niin kuin edustaja Kulmala totesi, siellä esimerkiksi koulutaksit ovat niitä, [Puhemies koputtaa] jotka työksensä auraavat tietä, jotta pääsevät hakemaan lapset kouluun.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 45/2018 vp sisältyvät 1. ja 13. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 45/2018 vp sisältyvien 2.-12. ja 14.-21. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpidealoitteen hylkäämisestä. Asian käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle tieliikennelaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 180/2017 vp
Lakialoite LA 24/2015 vp, 46/2017 vp
Toimenpidealoite TPA 13, 32/2016 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 16/2018 vp

Toinen käsittely, ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn ja ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan toisessa käsittelyssä hyväksyä tai hylätä la-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

kiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Lopuksi päätetään ai-noassa käsittelyssä toimenpideoitteesta.

Keskustelu

17.39 Kari Kulmala sin: Arvoisa puhemies! Nyt päästään oikeastaan minun leipälajiini eli tieliikennelakiin. — Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tieliikenne-laki. Sääntöjen uudistamisen keskeisenä tavoitteena oli liikenneturvallisuuden parantami-nen. Näin ainakin tulisi olla, se on lähtökohta. Ehdotetulla lailla toimeenpannaan valtio-neuvoston tekemä periaatepäätös tieliikenteen turvallisuudesta. Samalla muutettaisiin useita siihen liittyviä lakeja. Täytyy rehellisesti sanoa, että odotin tältä esitykseltä paljon enemmän.

Tieliikenteestä on annettu suuri määrä säännöksiä eri laeissa, asetuksissa ja päätöksissä, ja voin kertoa, että edes asiaan vihkiytynyt liikenteenvalvoja ei niitä kaikkia täysin hallit-se. Onneksi on vielä kirjat, netti ja tiedostot, mistä asiat voi tarkistaa.

Tieliikenne on paljon muutakin kuin vain nopeusrajoitukset ja niiden noudattaminen.

Pidän hyvänä, että heijastimen ja pyöräilykypärän käyttöä koskeva sääntely säilyy tie-liikennelaissa selkeänä viestinä niiden käyttämisen tarpeellisuudesta ja tärkeydestä. Kui-tenkin, jos käyttämättä jättämistä ei ole sanktioitu, tämä on pelkkä tyhjä suositus eli taval-laan kuollut kirjaus. Olen käynyt aika monella kuolonkolaripaikalla, missä on jalankulkija tai polkupyöräilijä jäänyt auton alle, ja todennäköisesti olisivat säilyneet hengissä, mikäli olisivat käyttäneet heijastinta tai suojakypärää.

Talvirengasmääräys on myös aika erikoinen säännös. Eli talvirengasmääräyksiä uudis-tettaisiin esityksen perustelujen mukaan vastaamaan Suomen vaihtuvia keliolosuhteita. Talvirenkaita olisi siten käytettävä ajoneuvoissa, jos sää tai keli sitä edellyttää, marras-, joul-, tammi-, helmi- ja maaliskuun aikana. Tässä asiassa en usko ihmisen hyvyyteen eli en kannata tätä muutosta.

Esityksen mukaan ajosuuntien välisen sulkuviivan väri vaihdetaan keltaisesta valkoi-seksi. En pidä tätäkään esitystä tarkoituksenmukaisena. Muutosta on valiokunnassa perus-teltu muun muassa sillä, että useimmissa muissa maissa on käytössä valkoinen väri myös sulkuviivassa. Kuitenkaan monessa muussa maassa ei ole niin pitkä talviaika kuin Suo-messa, jossa lumi hankaloittaa tiemerkintöjen näkymistä. Keltainen väri erottuu kulunee-nakin ehdottomasti paremmin lumen seasta kuin valkoinen väri. En kannata tätäkään muu-tosta.

Automaattisessa liikennevalvonnassa käytettävien laitteiden liikenteen sujuvuuteen liit-tyviin vaikutuksiin olisi syytä hieman myös paneutua. Valiokunnallekin annetun selvityk-sen mukaan merkittävällä osalla kuljettajista on tapana laskea automaattisten kameroiden kohdalla ajoneuvon nopeus tarpeettoman alhaiseksi, mikä haittaa selkeästi liikenteen suju-vuutta ja voi aiheuttaa myös turvallisuusriskejä. Saadun selvityksen mukaan kyse on usein siitä, että kuljettajat eivät ole varmoja sallitusta nopeusrajoituksesta ja hidastavat siksi var-muuden vuoksi valvonta-alueella hyvin alhaiseen nopeuteen. Valiokunta kiinnittää huo-miota siis samaan asiaan, mistä olen tehnyt toimenpideoitteen 32 vuonna 2016. Valio-kunta korostaa, että joko kunkin automaattikameran yhteydessä tai sen välittömässä lähei-syydessä tulee olla nopeusrajoituksen ilmaiseva merkki. Automaattiset liikennevalvonta-kamerat ja -tolpat tulee mielestäni myös maalata värikkäiksi. Silloin on kyse myös auto-maattisen liikennevalvonnan osalta ennalta estävyydestä sekä liikenneturvallisuuden pa-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

rantamisesta eikä vain tienkäyttäjien rahastuksesta. Huomasin liikennemerkkejä selatessani, että merkeistä puuttui yksittäistä pistevalvontaa ilmoittava liikennemerkki, jota käytetään esimerkiksi Ruotsissa. Olemmeko me ruotsalaisia huonompia? Tuskin olemme. En ainakaan minä halua olla.

Liikennevirhemaksu saadaan määrätä esityksen mukaan myös moottorikäyttöisellä ajoneuvolla tehdyn sellaisen liikennerikkomuksen seuraamuksena, joka on havaittu automaattisessa liikennevalvonnassa tai muuten ajoneuvoa pysäyttämättä ja joka koskee esimerkiksi henkilökohtaisen turvalaitteen käyttämättä jättämistä eli suomeksi sanottuna turvavyön käyttämättä jättämistä. Pidän tämän toteennäyttämistä erittäin haasteellisena, mutta onnea vain valvojille käräjille. Olen itsekin käräjillä ollut muutaman kerran todistamassa turvavyön käyttämättä jättämättömyyttä, ja se on varsin haasteellista.

Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on edelleen niin paljon epäkohtia, että tätä on liikenneturvallisuuteen paneutuneen henkilön vaikea hyväksyä tällaisena.

17.44 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Tämä esitys tieliikennelainsäädännön osalta on suuri ja merkittävä paketti, mutta otan tässä yhteydessä esille vain yhden asian tästä suuresta kokonaisuudesta, asian, josta oli tehty myös aloite, ja aloitteessa esitettyyn ongelmaan on vastattu tässä samassa yhteydessä. Tämä asia koskee kotiin tuotavien palveluiden pysäköintiongelmia.

Minäkin olen saanut useita palautteita siitä, että yhä suurempi osuus kotiin palveluita vievien henkilöiden työajasta kuluu työssä liikkumisen kannalta välttämättömän auton pysäköimiseen, oikeammin sanottuna vapaan pysäköintipaikan etsimiseen tai liikkumiseen kaukaa löydetyn parkkipaikan ja asiakkaan asunnon välillä.

Aloitteessa oli tuotu tämä ongelma esille etenkin kaupunkinäkökulmasta. Kaupungeissa tämä ongelma on tietenkin suurin, mutta nykyisillä rakennus-, katu-, parkkipaikkamitoituksilla näitä ongelmia on kasvavissa määrin kaupunkien lisäksi myös maaseutujen taajamissa.

Vaikka aloitetta ei tässä yhteydessä esitetä hyväksyttäväksi, on hyvä, että valiokunta muotoili asiasta lausumaehdotuksen numero 2. Lausumassa ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto valmistelee yhteistyössä kuntien ja muiden toimijoiden kanssa yhtenäisen ratkaisun kotihoidon ja vastaavien kotiin tarjottavien palvelujen työntekijöiden pysäköintin helpottamiseksi ja valmistelee viipymättä asiassa tarvittavat säännösmuutokset”.

Toivottavasti tämä työ etenee erittäin vauhdikkaasti ja asiaan saadaan hyvä ratkaisu.

17.45 Sari Essayah kd: Arvoisa rouva puhemies! Nostan esille aivan saman asian kuin edustaja Viljanen edellisessä puheenvuorossa elikkä kotihoitoa ja vastaavia kotiin tarjottavia palveluita tarjoavien henkilöitten ongelmat saada erityisesti kaupunkialueella autonsa paikoitettua. Siinä mielessä on hyvä, että vaikka tätä aloitetta ei ole sinällensä hyväksytty, niin kuitenkin lausumatasolla tähän otetaan kantaa. Toivotaan, että tässä myöskin sitten tarvittavat säännösmuutokset tehdään, koska on todellakin kohtuutonta, kun tiedämme tänä päivänä, minkälaisella rytmillä nämä kotihoidon palveluja tarjoavat henkilöt menevät paikasta toiseen, jos siitä ajasta vielä joudutaan käyttämään iso osa siihen, löytääkö parkkipaikkaa vai eikö, ja sitten pahimmassa tapauksessa kun sieltä asiakkaan luota tulee, niin siellä on kenties pysäköintivirhemaksu odottamassa ikkunassa.

Tässä oli myöskin hyvä kuunnella edustaja Kulmalan asiantuntevaa puheenvuoroa tieliikennelain muutoksista ja toisaalta niistä asioista, jotka tuolla lainsäädännössä säilyvät, ja

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

hän kyllä hyvin asiantuntevasti arvioi sitä, että vaikka lainsäädännössä sinällänsä varmasti on oikeita asioita, niin on myöskin hänen arvionsa mukaan tietynlaisia pettymyksiä. Kiinnitin kyllä huomiota tähän samaan asiaan, minkä hän mainitsi, eli valkoiseen väriin vaihtamiseen keltaisesta väristä, että kyllä nämä luonnonolosuhteetkin olisi hyvä ottaa huomioon. Siinä mielessä ei pitäisi lähteä vain miettimään, että miten nyt siellä Keski-Euroopassa ajetaan — aivan erilaisissa olosuhteissa — ja sen mukaisesti lähteä näitä huomiovärejä muuttamaan.

Toisaalta myöskin samaan asiaan kiinnitin huomiota, että vaikka kypärän käyttämättä jättäminen ei ole rangaistavaa, niin se kuitenkin edelleen siellä suosituksena pidetään, ja myöskin heijastimen käytöstä on siellä edelleenkin ne kirjaukset. Nämä ovat todellakin tärkeitä asioita, ja erityisesti lasten ja nuorten kohdalla on hyvä näihin asioihin jo pienestä pitäen totuttautua ja niitä opetella. Silloin ne varmasti säilyvät myöskin tienkäyttäjän ominaisuuksissa sitten myöhemmälläkin iällä.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 180/2017 vp sisältyvät 1.-14. lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin LA 24/2015 vp ja LA 46/2017 vp sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen toimenpideoitteiden hylkäämisestä. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvät lausumaehdotukset. Asian käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lainajyvästöistä ja siemenrahastoista annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2018 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 10/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.49 Eerikki Viljanen kesk: Arvoisa puhemies! Lainajyvästö- ja siemenrahastojärjestelmä on maassamme peräisin Ruotsin vallan ajalta. Kun isonvihan jälkeen tarvittiin toimenpiteitä viljelyksen elvyttämiseksi ja samalla myös varustautumiseksi mahdollisten kato vuosien varalta, sopivaksi keinoksi katsottiin makasiinien perustaminen, joista katojen sattuessa lainattaisiin viljaa siemeneksi ja syötäväksi. Toimintaa on säädelty asetuksilla vuosina 1810, 1857 ja 1864, ja laki on vuodelta 1934. Lainajyvästö- ja siemenrahastolain mukaan lainajyvästön tarkoituksena on hankkia, säilyttää ja velaksi antaa siemen- tai syömäviljaa tai molempia. Siemenrahaston tarkoituksena on puolestaan antaa etupäässä katon aiheuttaman pulan vallitessa rahavaroja velaksi siemenviljan hankintaa varten.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

1800-luvulla ei tainnut olla olemassa termiä huoltovarmuus. Lainajyvästön käytön tilanteessa taidettiin suoraan puhua hengissä selviämisestä. Muun muassa säävaihteluiden aiheuttama riski oli tuolloin viljelijöille ja koko yhteiskunnalle huomattavasti nykyistä suurempi.

Arvoisa puhemies! Aika on ajanut lainajyvästöjen ohitse mutta ei niiden tehtävän ohitse. Meillä on edelleen velvollisuus huolehtia ruuantuotannon edellytyksistä, Suomen huoltovarmuudesta ja siitä, että ruoka riittää kaikille. Mutta sen turvaamisen keinot ovat muuttuneet niin paljon, että viimeisistäkin lainajyvästöistä voidaan nyt luopua. Mutta haluan edelleen korostaa, että huoltovarmuudesta ja sen turvaamisesta ei edelleenkään voida tinkiä.

17.51 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hyvin näkee, että lainsäädäntö on tosiaankin aika vanhaa perua, kun täällä puhutaan kunnista ja manttaalikunnista. Aivan niin kuin edellisissä puheenvuoroissa todettiin, on todellakin totta, että tämä lainsäädäntö ei enää toimi kyseisen lain mukaisten tarkoitusten ylläpitämiseksi, ja siinä mielessä, niin kuin johdannossa hyvin todetaan, tämä on tarpeetonta säätelyä, jonka poistaminen on varmaankin aivan aiheellista. Mutta se ei poista sitä tosiasiaa, minkä tuossa edustaja Viljanen totesi, että huoltovarmuus on tänäkin päivänä ihan tärkeimpiä asioita kansakunnan turvallisuuden kannalta. Siinä mielessä on tärkeää, että täällä salissa pohdimme, millä tavalla suomalaisen maatalouden edellytyksiä pystymme parantamaan ja tässä nykyisessä yhteisessä EU:n maatalouspolitiikassa sitä puolustamaan, että edelleenkin meillä voidaan ruokaa tuottaa eri puolilla Eurooppaa, ja myöskin pitämään huolta siitä, että maataloustuottaja saa oikeudenmukaisen osansa ruokaketjussa. Elikkä siinä mielessä voisi sanoa, että tänä päivänä tämäntyyppisen lainsäädännön on ikään kuin korvannut monipuolinen ja eri lainsäädännön kautta tuotava tuki maataloustuottajille ja koko ruokaketjulle, jotta me pystymme varmistamaan, että suomalaisten huoltovarmuus säilyy myöskin elintarviketuotannon osalta.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 75/2018 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain sekä yksityisistä turvallisuuspalveluista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2018 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 3/2018 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 57/2018 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi opintotukilain 4 ja 5 a §:n muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 58/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 4/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.53 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä lainsäädännössä on kyseessä se erittäin tärkeä asia, että tällä pystytään antamaan koulumatkatukea myöskin niille henkilöille, joitten oppivelvollisuusikä on jo ylittynyt ja joitten on kuitenkin tosi tärkeää saada itsellensä perusopetuksen lopputodistus ja sitä kautta päästä sitten etenemään myöskin jatko-opintoihin ja kohti suomalaisia työmarkkinoita. Siinä mielessä, vaikka tämä ryhmä, jolle tämä tuki tullaan osoittamaan, on varsin pieni, voisi sanoa, että sellaisena signaalina syrjäytymiskehityksen ehkäisemisestä ja myöskin yhteiskuntaan kiinni pääsemisessä tällä on äärimmäisen tärkeä merkitys. Siinä mielessä tämä on todellakin kannatettava ja tuettava esitys.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 58/2018 vp sisältyvät 1.-4. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elohopeasta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen täytäntöönpanoon liittyvien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2018 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

17.54 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi muun muassa kemikaalilakia. Esityksessä huomioidaan erityisesti elohopea, jota löytyy suuria määriä joidenkin vesistöjen kaloista. Voikin sanoa ihan yleistykse-

Pöytäkirja PTK 74/2018 vp

nä, että mitä iäkkäämpi kala, sitä enemmän se on ehtinyt kerätä vierasaineita, muun muassa elohopeaa.

Saastumisessa ympäristölle haitallisia aineita joutuu ihmisten toimesta ilmaan, maaperään tai veteen. Itämeri on edelleen maailman saastuneimpia meriä. Itämeren suojelusopimuksenkaan mukaan elohopeaa ei saa päästää ympäristöön. Erään tutkimuksen mukaan kaikissa tutkituissa eteläisen Itämeren harmaalokkien keuhkonäytteissä oli elohopeaa, joka näyttää kulkeutuvan linnun hengityselimistöön eniten pesimäkauden aikana. Mistähän se elohopea on lokkeihin tullut? Viimeisimpien tietojen mukaan elohopean määrä on myös lisääntymässä Itämeressä. Mistähän sitä sinne tulee?

Monissa hampaissakin on vielä elohopeaa amalgaamipaikkoina. Onneksi hampaita ei enää paikata aikaisemmin vaarattomaksi todetulla paikka-aineella. Esityksen myötä hammasamalgaamin käytön valvonta olisi kuitenkin uusi tehtävä Valviralle ja aluehallintovirastoille.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että kemikaalilain mukaisista valvontaviranomaisista Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes toimisi elohopeaa sisältävien tuotteiden tuotantoa ja markkinoille saattamista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen elohopean käyttöä ja varastointia koskevien vaatimusten noudattamista valvovina viranomaisina. Mielestäni tämä on hyvä ehdotus, erityisesti kun Tulli valvoisi elohopean ja tiettyjen elohopeaa sisältävien yhdisteiden ja seosten tuonti- ja vientikiellon noudattamista kemikaalilain nojalla.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 78/2018 vp sisältyvät 1.-6. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

18. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 27.6.2018 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 17.57.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen